

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΟΜΟΙΟΠΑΘΗΤΙΚΗΣ
ΙΑΤΡΙΚΗΣ
• ΑΘΗΝΑ •

www.homeopathy.gr

Υπάρχει Ορθόδοξη Ομοιοπαθητική;

Σύγχρονη θεώρηση
του Βελονισμού:
Βιοϊατρικός
Βελονισμός

Το τέλος του
«μύθου του
placebo» στην
Ομοιοπαθητική

Ομοιοπαθητική
και Γυναικολογία

Ορατή σύσφιξη στο 100% των γυναικών που το δοκίμασαν. Ο δερματολόγος το επιβεβαίωσε.

in vivo test 84 ημερών

Σύσφιξη & ανόρθωση περιγράμματος / Άμεσο lifting / Επανόρθωση ρυτίδων / Ενυδάτωση & λάμψη

Με Παγκόσμια Καινοτομία βασισμένη σε βραβείο Νόμπελ

KORRES ΜΑΥΡΗ ΠΕΥΚΗ SERUM

ΒΟΤΑΝΑ
ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ
ΕΚΧΥΛΙΣΙΣΣΙΣ
ΕΡΕΥΝΑ

Για σύσφιξη και επανόρθωση ρυτίδων

Νέο serum προσώπου Μαύρη Πεύκη με κλινικά αποδεδειγμένη δράση και υψηλή περιεκτικότητα σε εξειδικευμένα φυσικά συστατικά. Κύριο δραστικό το εκχύλισμα μαύρης Πεύκης σε συνδυασμό με την ισχυρά αντιοξειδωτική ουσία Επιγαλλοκατεχίνη, η οποία αποδεδειγμένα* ενδυναμώνει το συνδετικό ιστό της επιδερμίδας, βοηθώντας τη να διατηρεί τη σύσφιξη και ελαστικότητά της. Το ισχυρό φλαβονοειδές Κεραστίνη ενισχύει τη ζωτικότητα των κυττάρων και δρα ενάντια στις ρυτίδες. Παγκόσμια Καινοτομία βασισμένη στο Νόμπελ 'Σύστημα ουβικίνη- πρωτεάσωμα'.

Τώρα με δώρο την κρέμα νύχτας

αφορά σε οτι προϊόντων και ισχύει μέχρι εξαντλήσεως των αποθεμάτων

ΣΤΑ ΦΑΡΜΑΚΕΙΑ

Στηριζόμαστε σε 80 χρόνια φαρμακευτικής και φαρμακοτεχνικής εμπειρίας.

ομοιοπαθητικές
πρώτες
ύλες

- Γλαμπούλες
- Γκράνουλες
- Λακτόζη Μονοϋδρική
- Σορβιτάλη
- Υποθετόμαζα

TOTAL
HOMEO
PATHIC
SOLUTION

ομοιοπαθητικός
εξοπλισμός

- Συσκευές Δυναμοποίησης
- Συσκευές Εμβροχής
- Φούρνοι αποστείρωσης
- Συστήματα καθαρισμού αέρα
- Ημιαυτόματες ανοξειδωτές καψουλιέρες
- Γεμιστήρας για homeotubes
- Διανεμητής υγρών
- Πιπέτες και μικροπιπέτες δοσομέτρησης

Επικοινωνήστε
μαζί μας για να συζητήσουμε
τις ανάγκες και την ανάπτυξη
του τμήματος Ομοιοπαθητικής
στο Φαρμακείο σας.

ειδικοί ομοιοπαθητικοί
περιέκτες

- Μεγάλη συλλογή σε Homeotubes
- Κουτιά για ομοιοπαθητικές κάψουλες
- Θήκες ομοιοπαθητικών μονοδόσεων
- Γυάλινες φιάλες συσκευασίας και αποθήκευσης ομοιοπαθητικών
- Δοσομετρική σύριγγα ομοιοπαθητικών
- Blister καψουλών
- Κουτιά για φύλλα blister
- Μήτρες υποθέτων

Homeo Monodose kit
Σύστημα συσκευασίας μονής δόσης σε blister
per κρίσας επικάλυψης.

Στην Kertus
στοχεύουμε
η ποιότητα να
είναι προσιτή
και σας το
αποδεικνύουμε
καθημερινά.

Kertus
The art of compounding

www.kertus.gr

12ο χλμ. Τρικάλων - Λάρισας • Τ: 801 11 42100 • 24310 83633 • F: 24310 83615 • e-mail: info@kertus.gr

Στην έρημο της απάθειας και της ιδιώτευσης υπάρχουν δυνατότητες και ευκαιρίες ανατροπής. Αρκεί να το πιστέψουμε και να το παλέψουμε ομαδικά.

Δημοσθένης Παπαμεθοδίου, γενικός γραμματέας ΕΕΟΙ,
ειδικός γραμματέας Ιατρικού Συλλόγου Αθηνών

Η Ημερίδα Κλασικής Ομοιοπαθητικής και Βιοϊατρικού Βελονισμού: Η Ελληνική Εταιρεία Ομοιοπαθητικής Ιατρικής και η Ελληνική Ιατρική Εταιρεία Βελονισμού (www.mediacus.gr) διοργάνωσαν, με μεγάλη συμμετοχή και επιτυχία, την ημερίδα «**Η Θεραπευτική του 21ου αιώνα**», υπό την αιγίδα του Πανεπιστημίου Αιγαίου, στις 9 Φεβρουαρίου 2013, όπου παρουσιάστηκαν, με την καθοριστική συμβολή όλων των ομιλητών, τα νεώτερα δεδομένα από τη βασική και κλινική έρευνα και τη θεσμοθέτηση στις κύριες θεραπευτικές μεθόδους της εναλλακτικής ιατρικής. Ο πρόεδρος της ημερίδας, **Ιωάννης Στ. Παπαδόπουλος** (αναπληρωτής καθηγητής Φαρμακολογίας της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών), εξήγηε τα συμπεράσματα της ημερίδας. Χαιρέτησαν την ημερίδα: ο πρόεδρος του Πανεπιστημίου Αιγαίου καθηγητής **Πάρης Τσάρτας**, ο καθηγητής **Ιωάννης Δαρζέντας**, ο πρόεδρος του Τμήματος Μηχανικών Σχεδίασης Προϊόντων και Συστημάτων, ο αντιπεριφερειάρχης **Στέφανος Χρήστου**, ο εκπρόσωπος της Ανεξάρτητης Ιατρικής Κίνησης (ΑΙΚ) **Ανδρέας Θωμόπουλος**, ο πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Ομοιοπαθητικής Ιατρικής (ΕΕΟΙ) **Κωνσταντίνος Τσιπινίδης** και, μέσω skype, ο επίτιμος καθηγητής του Πανεπιστημίου Αιγαίου **Γιώργος Βυθούλκας**, που αναφέρθηκε στην ανάγκη συνεργασίας των δύο κύριων εναλλακτικών θεραπευτικών μεθόδων στην έρευνα και στη διεκδίκηση της θέσης που τους αρμόζει στο Σύστημα Υγείας. Η ομότιμη καθηγήτρια Φαρμακογνωσίας του Πανεπιστημίου Αθηνών **Αικατερίνη Χαρβάλα**, πρωτοπόρος στην εισαγωγή της Ομοιοπαθητικής στην πανεπιστημιακή διδασκαλία, εμπλούτισε τη θεματολογία της ημερίδας με τις πολύτιμες γνώσεις της στη φυτοθεραπεία, με την ομιλία της: «**Φυτά, τα διαχρονικά φάρμακα της φύσης**». Οι παρουσιάσεις των ομιλητών έχουν αναρτηθεί στην ιστοσελίδα της ΕΕΟΙ (www.homeopathy.gr).

Ημερίδα ΑΙΚ στο αμφιθέατρο του Ιατρικού Συλλόγου Αθηνών: Πραγματοποιήθηκε με επιτυχία το Σάββατο 15 Δεκεμβρίου 2012 η ημερίδα της **Ανεξάρτητης Ιατρικής Κίνησης**, με θέμα: «**Οι επιπτώσεις της μνημονιακής πολιτικής στην υγεία**» και προσκεκλημένους τους: **Ι. Στ. Παπαδόπουλο** (αναπληρωτή καθηγητή Φαρμακολογίας Ιατρικής Σχολής Αθηνών), **Γ. Δελαστίκ** (δημοσιογράφο), **Δ. Καζάκη** (οικονομολόγο αναλυτή, γενικό γραμματέα του ΕΠΑΜ), **Π. Αντωνικόπουλο** (πρώην βουλευτή, υποδιοικητή 6ης Υγειονομικής Περιφέρειας Πελοποννήσου), **Χ. Στασινόπουλο** (θωρακοχειρουργό, εκπρόσωπο των Ανεξάρτητων Ελλήνων) και τους εκπροσώπους φορέων ασθενών: **Γ. Καστρινάκη** (πρόεδρο της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Νεφροπαθών, δημοσιογράφο και περιφερειακό σύμβουλο Αττικής) και **Ζ. Γραμματόγλου** (πρόεδρο Συλλόγου Καρκινοπαθών, Εθελοντών, Φίλων και Ιατρών, ΚΕΦΙ). Οι εκπρόσωποι της ΑΙΚ αναφέρθηκαν διεξοδικά και ανέδειξαν τις επιπτώσεις των μνημονίων σε όλους τους τομείς της υγείας. Οι ομιλίες και οι τοποθετήσεις αναρτήθηκαν στο διαδίκτυο (www.aikmed.gr) και μπορούν να τις παρακολουθήσουν όσοι δεν μπόρεσαν να παρευρεθούν.

Εκλογή εκπροσώπου της ΑΙΚ στο Δ.Σ. της ΕΙΝΑΠ: Μεγάλη επιτυχία της ΑΙΚ, που κέρδισε για πρώτη φορά έδρα στο Δ.Σ. της ΕΙΝΑΠ (με ιδιαίτερα ρυθμιστικό ρόλο και σε κρίσιμες στιγμές για τους νοσοκομειακούς ιατρούς). Η ΑΙΚ ήταν η μοναδική μη κομματική παράταξη και η μόνη που έθεσε το θέμα δημιουργίας τακτικών εξωτερικών ιατρείων Ομοιοπαθητικής και Βελονισμού στα δημόσια νοσοκομεία. Η ΕΕΟΙ συμμετείχε με 5 ομοιοπαθητικούς που βοήθησαν σημαντικά στο θετικό αποτέλεσμα. Συγχαρητήρια σε όλους. Πρέπει να καταλάβουμε ότι είναι στο χέρι μας η επιτυχία αυτή να αποτελέσει μόνο την αρχή.

Αναγνώριση του εκπαιδευτικού προγράμματος της ΕΕΟΙ από την ΕΧΗ: Δημοσιεύουμε στο παρόν τεύχος την έγκριση του εκπαιδευτικού προγράμματος. Αξίζουν συγχαρητήρια σε όσους εργάστηκαν συστηματικά για το θετικό αποτέλεσμα.

Homeo άρθρα

- 6** Σύγχρονη θεώρηση του Βελονισμού:
Βιοϊατρικός Βελονισμός
- 10** Η συμβολή της Ομοιοπαθητικής Ιατρικής στις ψυχικές επιπτώσεις της οικονομικής (αλλά και αξιών) κρίσης στον πληθυσμό
- 11** Προδημοσίευση από το βιβλίο του Κ. Τσιπινίδη «Ομοιοπαθητική Τοπολογία»

Homeo έρευνα

- 12** Ομοιοπαθητική και Γυναικολογία
Ολιστική Γυναικολογία – Μια συστημική θεραπευτική προσέγγιση των γυναικών

Homeo απόψεις

- 16** Υπάρχει Ορθόδοξη Ομοιοπαθητική;
- 26** Το τέλος του «μύθου του placebo» στην Ομοιοπαθητική
- 26** Κάποιες σκέψεις για το μέλλον της Ομοιοπαθητικής

Μόνιμες στήλες

- 28** Homeo ειδήσεις
- 34** Homeo διαφορική διάγνωση
- 35** Homeo προϊόντα

ΦΑΡΜΑΚΕΙΟ
Σαντζούκ Σαμίρ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΟΜΟΙΟΠΑΘΗΤΙΚΗΣ & ΦΥΤΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

ΠΛ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ 12, 30100 ΑΓΡΙΝΙΟ. Τηλ. 26410 45495,
φαξ: 26410 46707, ηλεκτρ. σελ.: www.kefide.gr, ηλεκτρ. ταχ.: smsamir@otenet.gr

*Παρασκευή Ομοιοπαθητικών Φαρμάκων, όλων των μορφών
εργαστηριακά παρασκευάσματα Φυτοθεραπείας, Αρωματοθεραπείας,
Βιταμινών - Μετάλλων, Φυσικών Καλλυντικών.*

ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΣΕ ΟΛΗ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Σύγχρονη θεώρηση του Βελονισμού: Βιοϊατρικός Βελονισμός

Μιλτιάδης Γ. Καράβης, ιατρός Φυσικής Ιατρικής και Αποκατάστασης, διπλωματούχος Βελονισμού Σχολής C.E.D.A.T. (Μασσαλία), διπλωματούχος Κολλεγίου Παραδοσιακής Ιατρικής και Βελονισμού της Ακαδημίας του Πεκίνου, διευθυντής Διεθνούς Μετεκπαιδευτικού Κέντρου Βελονισμού – Acu Science, πρόεδρος Ελληνικής Ιατρικής Εταιρείας Βελονισμού

Ο Βελονισμός είναι από τις αρχαιότερες θεραπευτικές τεχνικές που χρησιμοποιήθηκαν στον πλανήτη Γη. Κοιτίδα αυτής της αρχαίας τέχνης θεωρείται η Κίνα. Από αρχαιολογικά ευρήματα προκύπτει ότι, κατά την περίοδο 2698 και 2599 π.Χ., στην περιοχή του Κίτρινου ποταμού καλλιεργήθηκαν η επιστήμη και η τέχνη. Την ίδια περίοδο γράφτηκε ένα σπουδαίο ιατρικό σύγγραμμα (*Βιβλίο Ιατρικής*), στο οποίο περιγράφονται αναλυτικά, για πρώτη φορά, οι βασικές θεωρίες στις οποίες στηρίζεται η θεραπευτική του Βελονισμού. Από νεώτερες επανεκδόσεις του μαθαίνουμε ότι η κινέζικη ιατρική στηρίζεται εκείνη την εποχή στη φαρμακολογία (αναφέρονται 2.000 συνταγές σκευασμάτων από βότανα), στη χειρουργική και στον βελονισμό. Στο ανωτέρω σύγγραμμα περιγράφονται αναλυτικά οι βασικές θεωρίες στις οποίες στηρίζεται η παραδοσιακή κινέζικη ιατρική. Περιγράφονται, επίσης, οι μεσημβρινοί, τα σημεία Βελονισμού, οι τύποι των βελονών και η χρήση τους, οι κανόνες θεραπευτικής, καθώς και διαγνωστικές μέθοδοι της εποχής, όπως η ψηλάφηση των σφυγμών, η επισκόπηση της γλώσσας κ.ά. Στις σελίδες του *Βιβλίου Ιατρικής* παρατίθενται ανεκτίμητης ιστορικής αξίας πληροφορίες για τα ισχύοντα την εποχή εκείνη στοιχεία ανατομίας και φυσιολογίας των οργάνων, με σχήματα και αναλυτικές περιγραφές της καρδιακής, πνευμονικής και ηπατικής λειτουργίας. Γνωρίζοντας περιόδους ακμής (δυναστεία των Μινγκ 1368-1644 μ.Χ.) και παρακμής (δυναστεία Dao Guang 1822-1950 μ.Χ.), το θεραπευτικό σύστημα του Βελονισμού παρέμεινε αναλλοίωτο μέχρι τις μέρες μας. Αξίζει να σημειωθεί ότι σε κανέναν άλλον λαό του κόσμου δεν καταγράφονται αναφορές για θεραπείες τόσο πολύπλοκες και ολοκληρωμένες όσο αυτή του Βελονισμού. Η πληρότητα αυτή ήταν μία από τις βασικότερες αιτίες διάδοσής του στη Δύση.

Είναι χαρακτηριστικό ότι την τελευταία εικοσαετία έχουν γραφτεί σε περιοδικά των χωρών της Δύσης πάνω από 5.000 ιατρικές μελέτες που αφορούν στον Βελονισμό, ενώ έχουν εκδοθεί εκατοντάδες βιβλία που εξετάζουν τη «μυστηριώδη» φύση του.

Στον Βελονισμό, ιδιαίτερα λεπτές βελόνες τοποθετούνται σε ειδικά σημεία του σώματος, τα οποία είναι γνωστά σαν «σημεία Βελονισμού», με σκοπό:

- Να θεραπεύσουμε διάφορες παθήσεις.
- Να ανακουφίσουμε τον άρρωστο από βασανιστικά συμπτώματα.
- Να προλάβουμε την εκδήλωση μιας ασθένειας.
- Να τονώσουμε και να αναζωογονήσουμε τον οργανισμό.
- Να σταματήσουμε τον οξύ ή χρόνιο πόνο.
- Να ελαττώσουμε τα φάρμακα σε μια χρόνια πάθηση.
- Να καταπολεμήσουμε την παχυσαρκία, το κάπνισμα, τον αλκοολισμό.
- Να περιορίσουμε το θεραπευτικό αδιέξοδο που συναντάμε συχνά σε χρόνιες εκφυλιστικές παθήσεις.

Για τους ιατρούς που ζουν και δραστηριοποιούνται στη Δύση, «ο Βελονισμός είναι μια θεραπευτική τεχνική κατά την οποία ειδικές βελόνες τοποθετούνται σε επιφανειακούς ή εν τω βάθει ιστούς του σώματος ή σε ειδικά επιλεγμένες ευαίσθητες ή επώδυνες στην πίεση περιοχές του δέρματος και των μυών, με στόχο τη θεραπευτική αντιμετώπιση και αποκατάσταση λειτουργικών αναστρέψιμων παθήσεων,

συνδρόμων ή συμπτωμάτων».

Έχει επικρατήσει η άποψη να διαχωρίζεται η αναλγητική δράση του Βελονισμού (Βελονισμός για την επίτευξη αναλγησίας) από τη θεραπευτική (Βελονισμός για την αντιμετώπιση ασθενειών και συμπτωμάτων κατά συστήματα). Αν και γνωρίζουμε ότι το χρόνιο άλγος μπορεί να είναι από μόνο του νόσος και δεν είναι εύκολο να διακρίνουμε τη νόσο από το σύμπτωμα, ο διαχωρισμός αυτός εξυπηρετεί τις ερευνητικές μας προσπάθειες.

Αναλγητική δράση. Ο Βελονισμός προκαλεί έκκριση ή ποσοτική μεταβολή νευροδιαβιβαστικών ουσιών στο αίμα και στο εγκεφαλονωτιαίο υγρό, που έχουν την ιδιότητα να προκαλούν αναλγησία. Η διαπίστωση αυτή θεωρήθηκε επανάσταση κατά τη δεκαετία του 1990 (ο Βελονισμός την εποχή εκείνη θεωρείτο «μαγική» μέθοδος θεραπείας) και βασίστηκε σε δύο πειραματικά δεδομένα του Πανεπιστημίου του Πεκίνου. Πειράματα σε κουνέλια απέδειξαν ότι μετά από αρτηριακή αναστόμωση δύο κουνελιών (cross circulation technique) επιτυγχάνεται αναλγησία όχι μόνο στο κουνέλι που εφαρμόζεται ο Βελονισμός, αλλά και στο κουνέλι στο οποίο, μέσω της αναστόμωσης, κυκλοφορεί το αίμα του πρώτου. Επίσης, η μετάγχιση εγκεφαλονωτιαίου υγρού από γάτα-δότη, στην οποία είχε προηγουμένως εφαρμοστεί αναλγησία με βελονισμό, σε μία άλλη γάτα-λήπτη προκαλεί αναλγησία μετά την πάροδο 10 λεπτών και στη γάτα-λήπτη. Ο έλεγχος της αναλγησίας ελέγχθηκε με τη μέτρηση του λανθάνοντος χρόνου απόσυρσης της ουράς από την πηγή θερμότητας (flick tail test). Έκτοτε, η ύπαρξη (μετά από βελονισμό) αναλγητικών νευροδιαβιβαστικών ουσιών στο εγκεφαλονωτιαίο υγρό και στο περιφερικό αίμα έχει επιβεβαιωθεί επανειλημμένα. Όλα τα σημεία Βελονισμού

δεν έχουν την ίδια αναλγητική ικανότητα. Η ιδιαιτερότητά τους έχει επιβεβαιωθεί και ερευνητικά (σε πειραματόζωα) και κλινικά (σε ασθενείς). Τυχαία δερματικά σημεία έχουν αναλγητικό αποτέλεσμα στο 28%-35% των ασθενών, σε σύγκριση με τα σημεία Βελονισμού τα οποία έχουν αναλγητικό αποτέλεσμα στο 55%-85% των ασθενών. Τα συστήματα που ενεργοποιούνται μέσω αυτών των σημείων μπορεί να είναι: α) οπιούχα συστήματα ενδογενούς αναλγησίας και β) μη οπιούχα συστήματα.

Τόσο τα οπιούχα (ενδορφινεργικά, εγκεφαλινεργικά) όσο και τα μη οπιούχα (σεροτονινεργικά, νορεπινεφρινεργικά) συστήματα αναλγησίας δρουν στο επίπεδο του νωτιαίου μυελού (στο μυελοτόμιο όπου συγκλίνουν τα επώδυνα ερεθίσματα). Είναι κατιόντα συστήματα αναλγησίας που τροποποιούν νευροχημικά την περιοχή των διαμέσων νευρώνων του οπισθίου κέρατος του νωτιαίου μυελού (ευρέως φάσματος ενδιάμεσοι νευρώνες) και σταματούν τα ερεθίσματα εκεί. Αναφέρουμε ότι ο Βελονισμός αντιμετωπίζει αποτελεσματικά:

- Σχετικώς γενικευμένα σύνδρομα χρόνιου άλγους (ινομυαλγία, άλγη ρευματοειδούς αρθρίτιδας, οστεοαρθρίτιδα, άλγη ψυχικής αιτιολογίας, άλγη διαστρέμματος ή διατάσεως, άλγη ψωριασικής αρθρίτιδας, οστεοχονδρίτιδας, οστεοπόρωσης και μυϊκού σπασμού).
- Σύνδρομα χρόνιου άλγους κεφαλής και λαιμού (νευραλγία τριδύμου, μεθερπητική νευραλγία, κεφαλαλγία τάσεως, ημικρανία –κοινή και χρόνια μορφή–, σύνδρομο κροταφογοναθικής διάρθρωσης και αυχενογενή κεφαλαλγία).
- Σπονδυλικό άλγος (spinal pain) [αυχενικός, θωρακικός και οσφυϊκός χρόνιος ριζιτικός (ισχιαλγία) και ψευδοριζιτικός πόνος, πόνος από εκφυλιστική σπονδυλαρθροπάθεια, πόνος από οστεοαρθρίτιδα των μικρών αρθρώσεων των σπονδύλων, δισκογενής πόνος, μυϊκά σύνδρομα πόνου αυχενικής, θωρακικής και οσφυϊκής μοίρας σπονδυλικής στήλης, σύνδρομο μυοπεριτονιακού πόνου –σημεία trigger στη μυϊκή μάζα– των αυχενικών, των θωρακικών και των οσφυϊκών μυών, και ραιβόκρανο].
- Χρόνια επώδυνα σύνδρομα άνω άκρων (ριζιτικά σύνδρομα βραχιονίου πλέγματος, περιαρθρίτιδα ώμου –rotator cuff syndrome–, υπακρωμιακή τενοντο-ελυτρίτιδα, τενοντίτιδα δικέφαλου, επικονδυλίτιδα –ennis & golfer's elbow–, σύνδρομο DeQuervain, σύνδρομο καρπιαίου σωλήνα, οστεοαρθρίτιδα άκρας χειρός και σύνδρομο Raynaud).
- Χρόνια επώδυνα σύνδρομα κάτω άκρων [οστεοαρθρίτιδα ισχίου, γόνατος, ποδοκνημικής, χονδρομαλάκυνση επιγονατίδας, νυχτερινές κράμπες γνωστής ή άγνωστης αιτιολογίας, restless legs, οστεοαρθρίτιδα άκρου ποδός, άλγη λόγω αγγειακών διαταραχών, και νευροπάθειες (μεταβολικές ή άλλες) κάτω άκρων].
- Χρόνιο σπλαγχνικό άλγος (μεθερπητική νευραλγία, στηθαγχικό άλγος, μυϊκό άλγος θωρακικού ή κοιλιακού τοιχώματος, οισοφαγίτιδα, γαστρίτιδα, ευερέθιστο έντερο, μεσοπλευρία νευραλγία, πρωτοπαθής δυσμηνόρροια, ψυχογενή άλγη θώρακος και κοιλιακής χώρας).

Θεραπευτική δράση. Με τον όρο θεραπευτική δράση του Βελονισμού, εννοούμε τη δυνατότητα του Βελονισμού να επεμβαίνει θεραπευτικά σε διάφορα συστήματα του οργανισμού (καρδιακό, αναπνευστικό, ανώτερο και κατώτερο πεπτικό, ουροποιητικό κ.λπ.). Περιληπτικά, ο Βελονισμός μόνος του ή σε συνδυασμό με άλλα θεραπευτικά μέσα μπορεί να αντιμετωπίσει:

- τη σπλαγχνική δυσφορία ή το άλγος,
- τη δυσλειτουργία του αυτόνομου νευρικού συστήματος,
- φλεγμονές και λοιμώξεις,
- παθήσεις του περιφερικού και του κεντρικού νευρικού συστήματος.

Έρευνες με σύγχρονες απεικονιστικές μεθόδους (fMRI, fPET, doopler)

Η αύξηση του ενδιαφέροντος για τις εναλλακτικές ιατρικές θεραπείες εκδηλώθηκε όταν το 1990 ιατροί-ερευνητές του Πανεπιστημίου Χάρβαρντ διεξήγαγαν τηλεφωνική έρευνα, στην οποία συμμετείχαν 1.539 κάτοικοι των ΗΠΑ. Διαπίστωσαν ότι ο ένας στους τρεις είχε υποβληθεί σε κάποιο είδος εναλλακτικής θεραπείας, πληρώνοντας από την τσέπη του. Η μελέτη αυτή έγινε γνωστή ως μελέτη Eisenberg. Υπολογίστηκε ότι οι Αμερικανοί έκαναν 425 εκατομμύρια επισκέψεις τον χρόνο σε ιατρούς που ασκούσαν εναλλακτική ιατρική (έναντι 388 εκατομμυρίων επισκέψεων σε ιατρούς πρωτοβάθμιας περίθαλψης) και ξόδευαν για τις θεραπείες αυτές 14 δισεκατομμύρια δολάρια. Οι περισσότεροι από αυτούς τους ασθενείς (περίπου το 55%) απευθύνθηκαν στις εναλλακτικές μορφές θεραπείας για την αντιμετώπιση χρόνιων παθήσεων και θεμάτων αποκατάστασης.

Σταθμός για την καθιέρωση του Βιοϊατρικού Βελονισμού στον ιατρικό κόσμο υπήρξε η αναγνώρισή του, ως ιατρική πράξη, από το NIH (National Institutes of Health) της Αμερικής, το 1998, ενώ το FDA επαναξιολόγησε τις βελόνες και τις συσκευές ηλεκτροβελονισμού από class III (premarket approval, investigational use) σε class II (special controls, medical use). Η κρίση των επιτροπών αξιολόγησης βασίστηκε στη συστηματική ανασκόπηση 2.000 επιστημονικών άρθρων της περιόδου 1985-1995. Έως το 1996, ο Βελονισμός στην Αμερική ήταν «πειραματική διαδικασία θεραπείας» (experimental procedure). Το 1997, το Εθνικό Ινστιτούτο Υγείας της Αμερικής ανα-

κοινωνεί ότι «...υπάρχουν αρκετά (και επαρκή) στοιχεία που δείχνουν τη θεραπευτική αξία του Βελονισμού για να επεκταθεί η χρήση του μέσα στο πλαίσιο της σύγχρονης (καθιερωμένης) ιατρικής και να ενθαρρύνουμε περαιτέρω μελέτες για τη διερεύνηση της φυσιολογίας του και της κλινικής του αξίας...» (JAMA 280:1518-24).

Το 1999, γερμανικές ασφαλιστικές εταιρείες χρηματοδότησαν (μαζί με το Υπουργείο Υγείας της Γερμανίας και φαρμακευτικές εταιρείες) μεγάλης κλίμακας κλινικές μελέτες για τον Βελονισμό (κεφαλαλγία τάσεως, ημικρανία, οστεοαρθρίτιδα γόνατος, χρόνιο οσφυϊκό πόνο), και τα αποτελέσματά τους ανακοινώθηκαν στο Βερολίνο τον Μάιο του 2004. Σε όλες τις μελέτες, ο Βελονισμός ήταν αποτελεσματικός, και οι μελέτες προέτρεπαν για την καθιέρωση της χρήσης του στα πιο πάνω νοσήματα. Σήμερα, 8 χρόνια μετά, στη ιατρική βάση δεδομένων Pub Med θα βρείτε 12.175 άρθρα (έρευνα στις 25-5-2007), από τα οποία τα 63 είναι συστηματικές μεταanalύσεις και ανασκοπήσεις, (SRs) και τα 1.013 διπλές τυφλές, τυχαίοποιημένες, placebo ελεγχόμενες μελέτες (RCTs) μεγάλης αξιοπιστίας.

Ο Zang Hee Cho, καθηγητής φυσικής και ακτινολογίας του Πανεπιστημίου της Καλιφόρνιας στο Irvine, εφευρέτης (το 1975) του μαγνητικού τομογράφου (MRI) και των μεθόδων λειτουργικής απεικόνισης του εγκεφάλου (fMRI και fPET), προσδιόρισε τις περιοχές της λειτουργικής ενεργοποίησης του εγκεφάλου μετά από Βελονισμό, ελάχιστο Βελονισμό, placebo Βελονισμό και εκτέλεση άλλων αισθητικών διεργασιών (ήχος, φως, αφή κ.λπ.). Έδειξε ότι ο Βελονισμός, πολύ εκλεκτικά και συγκεκριμένα, ενεργοποιεί ή απενεργοποιεί (ανάλογα την τεχνική) περιοχές του εγκεφάλου (μεταιχμιακό σύστημα, περιυδραγγίο φαιά ουσία, θάλαμο, υποθάλαμο και φλοιό). Έδωσε στην ιατρική κοινότητα πλούσιες πληροφορίες, που δημοσίευσε σε έγκυρα επιστημονικά περιοδικά και στο βιβλίο του *Neuroacupuncture*. Εντόπισε το «ίχνος» του Βελονισμού και χαρτογράφησε σε πολύπλοκους χάρτες τις περιοχές λειτουργικής ενεργοποίησης του εγκεφάλου μετά από Βελονισμό. Έδειξε την «ειδικότητα» του σήματος του Βελονισμού και ταυτόχρονα επιβεβαίωσε τα πορίσματα των κλινικών μελετών, ότι ο Βελονισμός αποτελεί ιδιαίτερη τεχνική αισθητηριακής διέγερσης (μέσω βελονών), ίσως μοναδική στο να κινητοποιεί λειτουργικά συστήματα του εγκεφάλου (κατιόν σύστημα αναλγησίας, σύστημα διαχείρισης του στρες, ανοσοποιητικό και ενδοκρινές σύστημα).

Νευροτροποποίηση και Βελονισμός

Οι πρόσφατες εξελίξεις στον κλάδο της νευροφυσιολογίας και των νευροεπιστημών μάς επιτρέπουν να ορίσουμε τον Βελονισμό ως μέθοδο περιφερικής αισθητικής διέγερσης (νευροδιέγερσης), στόχος της οποίας είναι να προκαλέσει αλλαγές που αφορούν την αισθητικότητα, την κινητικότητα και τον συντονισμό, τη λειτουργία του αυτόνομου νευρικού συστήματος, να επηρεάσει επίπεδα ορμονών και την ανοσολογική απάντηση, κυρίως όμως να οδηγήσει στον τελικό θεραπευτικό στόχο, επιφέροντας αλλαγές σε επίπεδο εγκεφαλικών πυρήνων και νευρικών αξόνων, και λειτουργικών νευρωνικών δικτύων. Οι τελευταίες εξελίξεις οδηγούν σταδιακά στην κατανόηση του θεραπευτικού (και όχι μόνο του αναλγητικού) ρόλου του Βελονισμού.

Ο ιατρικός Βελονισμός είναι η ιστορική εξέλιξη του παραδοσιακού κινέζικου Βελονισμού, που βασίστηκε αφενός στην κλινική αποτελεσματικότητα του Βελονισμού και αφετέρου στην περιγραφή ενός βιολογικού μηχανισμού δράσης, που την τελευταία πενταετία περιγράφεται ως νευροτροποποίηση.

Η θεραπευτική διαδικασία του Βελονισμού αρχίζει με την ένθεση της ειδικά κατασκευασμένης βελόνας του Βελονισμού στο δέρμα, τον υποδόριο ή τον μυϊκό ιστό (νευραγγειακή πύλη, ενθέσεις), σε νευροδραστικά σημεία που ονομάζονται σημεία Βελονισμού. Η επαναλαμβανόμενη διαδικασία θεραπείας και η επιλογή των κατάλληλων για κάθε περίπτωση σημείων Βελονισμού, θα μειώσει τον πόνο, θα αποκαταστήσει τη μυϊκή δυσλειτουργία και δυσπραγία, θα ομαλοποιήσει

τον έλεγχο και τη ρύθμιση της λειτουργίας των οργάνων, θα ρυθμίσει την ανοσοποίηση και τις ενδοκρινικές, αυτόνομες και εγκεφαλικές λειτουργίες, ενώ ταυτόχρονα θα ενεργοποιήσει και θα επιταχύνει διεργασίες αποκατάστασης και αναγέννησης των ιστών που δυσλειτουργούν. Φαίνεται σήμερα ότι ο Βελονισμός ρυθμίζει λειτουργικούς άξονες του οργανισμού που έχουν χάσει τη συγχρονισμένη και ρυθμική τους δραστηριότητα, με αποτέλεσμα την άρρυθμη, μη γραμμική και «θορυβώδη» λειτουργία τους. Δεν απευθύνεται τόσο σε ασθένειες όσο σε συστήματα που δυσλειτουργούν

Η επαναλαμβανόμενη ένθεση βελονών στην περιφέρεια (δύο με τρεις συνεδρίες Βελονισμού ανά εβδομάδα), μέσω διέγερσης περιφερικών στοιχείων, φαίνεται να ασκεί «πίεση» στο νευρικό δίκτυο και το ανοσοϊκό σύστημα, ώστε να επαναπροσδιορίσουν τη μορφή και τον τρόπο απάντησης σε ερεθίσματα, να επαναδιαμορφώσουν τα πρότυπα δικτύων και νευρωνικών σχηματισμών και να δημιουργήσουν συνθήκες μακράς διάρκειας δυναμοποίησης των νευρώνων και των κυττάρων του ανοσοϊκού, στοιχείο απαραίτητο για τη διαδικασία της μάθησης.

Η επανειλημμένη κινητοποίηση (μέσω Βελονισμού) του ενδογενούς συστήματος αναστολής του πόνου προτρέπει (εκπαιδεύει) τον οργανισμό να συνεχίζει να δραστηριοποιείται προς αυτήν την κατεύθυνση, διατηρώντας το αναλγητικό αποτέλεσμα για πολύ χρόνο μετά τη θεραπεία, ενώ με παρόμοιο τρόπο η συνεχής φροντίδα μιας δυσλειτουργίας του αυτόνομου επαναφέρει το σύστημα στα φυσιολογικά πλαίσια λειτουργίας.

Η ικανότητα των νευρώνων να τροποποιούν τη δραστηριότητά τους, ποιοτικά (νευροχημικές αλλαγές, λειτουργική κατάσταση), ποσοτικά (συχνότητα και ρυθμός πυροδότησης σημάτων) και κατασκευαστικά (νευροπλαστικότητα, αριθμός διαύλων), εκδηλώνεται ως απάντηση σε ποικιλία ερεθισμάτων (ευδωτικών ή ανασταλτικών). Θεραπευτικά, η χρήση νευροτροποποιητικών τεχνικών, όπως είναι ο Βελονισμός, μας επιτρέπει, μέσω επαναλαμβανόμενων ερεθισμών ανά τακτά χρονικά διαστήματα, να μεταβάλλουμε το περιβάλλον της νευρικής ίνας και να διευκολύνουμε δομικές αλλαγές των νευρώνων. Τα επαναλαμβανόμενα μικροτραύματα της βελόνας Βελονισμού μεταβιβάζονται μέσω νευρωνικών συνδέσεων, προκαλώντας στους κεντρικούς σταθμούς ανάλυσης των σημάτων (gates) μακράς διάρκειας δυναμοποίηση. Ο Βελονισμός (διέγερση του περιφερικού νευρωνικού δικτύου, μέσω νευρο-αντιδραστικών σημείων με σημαντική πυκνότητα αισθητικών υποδοχέων και αλγούποδοχέων) θεωρείται σήμερα η σημαντικότερη μη φαρμακευτική θεραπευτική τεχνική νευροτροποποίησης.

Οι στόχοι στην περιφέρεια περιλαμβάνουν περιοχές με μεγάλο πληθυσμό αισθητικών υποδοχέων και ιδιοϋποδοχέων, κινητικά σημεία των μυών, ίνες του αυτόνομου νευρικού συστήματος. Η διέγερση αυτών των δομών προκαλεί τοπικές, τμηματικές (νωτιαίες) και υπερνωτιαίες αλλαγές, ανάλογα με την επιλογή σημείων Βελονισμού και τεχνικής ένθεσης της βελόνας.

Τοπικές αλλαγές: αναλγησία, αγγειοδιαστολή (ουσία P και CGRP), αύξηση αιματικής ροής, ιστική αναγέννηση, μυϊκή χάλαση (μέσω αξονικών αντανάκλαστικών), εξισορρόπηση ιδιοδεκτικής αισθητικότητας και αποκατάσταση της λειτουργίας των αρθρώσεων.

Τμηματικές αλλαγές στις αισθητικές, κινητικές και αυτόνομες «πύλες» των αντίστοιχων οπισθίων, προσθίων και πλαγίων κεράτων του νωτιαίου μυελού: διαμόρφωση των σημάτων πόνου και άλλων αισθητικών σημάτων επικριτικής και πρωτοπαθούς αισθητικότητας σε νωτιαίο επίπεδο (gate control of afferent systems), ομαλοποίηση του μυϊκού τόνου μέσω του νωτιαίου χιαστού αντανάκλαστικού τόξου (gate control of the locomotor system) και ομαλοποίηση της νωτιαίας συμπαθητικής και παρασυμπαθητικής δραστηριότητας (autonomic gate control).

Υπερνωτιαίες νευροτροποποιητικές αλλαγές: έλεγχος της αισθητικής τροποποίησης μέσω κατιόντων συστημάτων αναλγησίας, νευροενδοκρινικές αλλαγές, έλεγχος της ανοσολογικής απάντησης, έλεγχος της συναισθηματικής αντίδρασης σε ασθένεια και πόνο (τα κέντρα που

ενεργοποιούνται ειδικά με τον Βελονισμό είναι μεγαλοκυτταρικός και πυρήνας ραφής της γέφυρας, περιυδραγωγίος φαϊά ουσία, υπομέλας τόπος, υποθαλαμο-μetailχιακό σύστημα, υποθαλαμο-υποφυσιακό επινεφριδικό σύστημα).

Σύστημα διαχείρισης του στρες και Βελονισμός

Τελευταία, περιγράφηκε το νευρωνικό κύκλωμα και η τεχνική μέσω της οποίας η ένθεση βελόνας σε ειδικά σημεία του δέρματος και του μυϊκού ιστού μπορεί να επηρεάσει τη λειτουργία του υποθάλαμου – υποφυσιακού – επινεφριδικού άξονα, του συστήματος ανταμοιβής και άλλων κεντρικών δομών του συναισθηματικού εγκεφάλου. Ως «παθητική» τεχνική αντιμετώπισης του στρες (με την έννοια της non-verbal προσέγγισης του αρρώστου και της μη συμμετοχής του στη θεραπευτική διαδικασία, πλην βεβαίως της προσέλευσης στον χώρο εφαρμογής του Βελονισμού), ο Βελονισμός μπορεί να θεωρηθεί σημαντική συμπληρωματική παρέμβαση στο πλαίσιο πολυδιάστατης αντιμετώπισης του ασθενούς που εκδηλώνει παθήσεις σχετιζόμενες με το στρες. Τέτοιες είναι τα ιδιοπαθή σύνδρομα πόνου, όπως η ινομυαλγία, το σύνδρομο ευερέθιστου εντέρου και η χρόνια προστατίτιδα, αλλά και άλλα, όπως το σύνδρομο υπερπροπόνησης, το άλγος κροταφογναθικής διάρθρωσης, η χρόνια καθημερινή κεφαλαλγία, οι ψυχοδερματοπάθειες, η τριάδα της γυναίκας αθλήτριας, ο χρόνιος οσφυϊκός πόνος και χρόνιες αυχενογενείς ή/και υπινιακές κεφαλαλγίες τύπου τάσεως κ.ά.

Η θεραπευτική πρόκληση στον Ιατρικό Βελονισμό είναι η επιλογή των κατάλληλων τοπικών, περιοχικών και γενικών σημείων Βελονισμού, αλλά και η σωστή τεχνική διέγερσης των βελόνων, ώστε να επιτευχθεί το ζητούμενο αποτέλεσμα για κάθε ασθενή (και όχι για κάθε ασθένεια). Στην Ελληνική Ιατρική Εταιρεία Βελονισμού, μέσω των σεμιναρίων και των μετεκπαιδευτικών μαθημάτων Βελονισμού, φιλοδοξούμε, εκτός από την περιγραφή των μηχανισμών δράσης και την ανασκόπηση των ερευνών, να δώσουμε και συγκεκριμένες κατευθυντήριες οδηγίες θεραπευτικής Βελονισμού, ωτοβελονισμού, laser Βελονισμού, κρανιοβελονισμού και ηλεκτροβελονισμού, εστιάζοντας στο πρακτικό και κύριο πεδίο του Βελονισμού, δηλαδή στη θεραπευτική.

Αντιφλεγμονώδης δράση του Βελονισμού

Η πρόοδος της φυσιολογίας, η ανάπτυξη νέων τεχνικών απεικόνισης, η περιγραφή ενδογενών ρυθμιστικών μηχανισμών, αλλά κυρίως η ραγδαία ανάπτυξη της νευροφυσιολογίας μάς επέτρεψε να διευκρινίσουμε και να κατανοήσουμε μέρος των θεραπευτικών μηχανισμών τους οποίους ενεργοποιεί ο Βελονισμός, μέσω της ένθεσης ειδικά κατασκευασμένων βελόνων (χωρίς αυλό) σε δερματικό, μυϊκό ή/και νευρικό ιστό. Ο όγκος των εργασιών που εκπονήθηκαν με αυστηρά επιστημονικά και μεθοδολογικά κριτήρια καθημερινά μεγάλωνε, με αποτέλεσμα την πληρέστερη στατιστική καταγραφή της αποτελεσματικότητας του Βελονισμού για κάθε κατηγορία νοσημάτων χωριστά. Η αναλγητική και η αντιφλεγμονώδης δράση του Βελονισμού περιγράφονται συνοπτικά ως εξής: ο Βελονισμός προκαλεί ποσοτική μεταβολή σε πλήθος νευροδιαβιβαστικών ουσιών στο αίμα και στο εγκεφαλονωτιαίο υγρό. Η διαπίστωση αυτή θεωρήθηκε επανάσταση στη δεκαετία του 1980 και βασίστηκε σε 80 ερευνητικές εργασίες του Τμήματος Ζωολογίας του Πανεπιστημίου του Τορόντο (Καναδά) και σε εκατοντάδες πειραματικά δεδομένα του Τμήματος Νευροβιολογίας του Πανεπιστημίου του Πεκίνου (Prof. Dr. Ji-sheng Han). Φάνηκε ότι η τοποθέτηση βελόνων σε ειδικά σημεία Βελονισμού «ωθει» το κεντρικό νευρικό σύστημα (εγκέφαλο και νωτιαίο μυελό) να παράγει αναλγητικές και αντιφλεγμονώδεις ενδογενείς ουσίες που, μέσω του αίματος και των νεύρων, καταλήγουν στην περιοχή ή το όργανο που πάσχει, καταπραΰνοντας τον πόνο και μειώνοντας τη φλεγμονώδη αντίδραση. Έκτοτε, η ύπαρξη (μετά από βελονισμό) αναλγητικών νευροδιαβιβαστικών ουσιών στο εγκεφαλονωτιαίο υγρό και στο περι-

φερικό αίμα έχει επιβεβαιωθεί επανειλημμένα σε έρευνες σε ζώα και ανθρώπους.

Στις αρχές της δεκαετίας του 1990, ο Βελονισμός είχε καθιερωθεί σαν αποτελεσματική αναλγητική τεχνική, η οποία σε ιατρεία πόνου εφαρμόζοταν συμπληρωματικά στη βιοϊατρική επιστήμη. Πολλές, όμως, παθολογικές καταστάσεις, που περιλάμβαναν και φλεγμονώδεις διεργασίες, όπως τενοντίτιδες, οστεοαρθρίτιδα, ρευματοειδής αρθρίτιδα, αντιμετωπίζονταν με τον Βελονισμό. Ίσως ο Βελονισμός, πέρα από την αναλγητική, είχε να επιδείξει και αντιφλεγμονώδη δράση. Αρχικά, η δράση αυτή αποδόθηκε στα οπιοειδή πεπτιδία, εφόσον ήταν γνωστό ότι τα οπιοειδή (ενδογενή και μη), μέσω των κ-υποδοχέων τους, ασκούν ισχυρή αντιφλεγμονώδη δράση όχι μόνο στο κεντρικό νευρικό σύστημα (δράση σε περιοχές εκτός αιματο-εγκεφαλικού φραγμού-χοριοειδές πλέγμα, περικοιλιακές δομές), αλλά και στην περιφέρεια. Όμως, η ναλοξόνη (ανταγωνιστής των οπιοειδών) μερικώς μόνο περιορίζει τη δράση του Βελονισμού. Ίσως, λοιπόν, να υπάρχει και άλλο παράπλευρο αντιφλεγμονώδες κύκλωμα που ερμηνεύει τον ρόλο του Βελονισμού στη ρύθμιση της ομοιόστασης του ανοσοποιητικού.

Πρόσφατα, οι Kelvin J. Tracey et al περιέγραψαν σε πειραματόζωα τον αντιφλεγμονώδη ρόλο του πνευμονογαστρικού νεύρου, ως ένα νέο μονοπάτι στην αναστολή της φλεγμονώδους διεργασίας. Απέδειξαν ότι κυτταροκίνες μεταφέρουν σήματα στον εγκέφαλο, μέσω των αισθητικών ινών του πνευμονογαστρικού νεύρου, ενώ η διατομή του νεύρου (βαγοτομή) αναστέλλει τη διέγερση του υποθάλαμο-υποφυσιακού και του νοραδρενεργικού (επινεφρίδια) άξονα (παρασυμπαθητικοτονία).

Αυτή είναι η πρώτη αναφορά για την ύπαρξη παρασυμπαθητικού ελέγχου στη συστηματική ή και στην τοπική φλεγμονή (cholinergic anti-inflammatory reflex). Η διέγερση των απαγωγών (αισθητικών) νευρικών οδών του πνευμονογαστρικού παράγει ακετυλοχολίνη. Η ακετυλοχολίνη, ο βασικός νευροδιαβιβαστής του πνευμονογαστρικού νεύρου, συνδέεται στην α7 υπο-ομάδα του ακετυλοχολινεργικού υποδοχέα (α7nAChR) των μακροφάγων κυττάρων του σπλήνα και ελέγχει τη φλεγμονή μειώνοντας την παραγωγή του TNF και IL-1 από αυτά τα κύτταρα.

Η περιγραφή χολινεργικού αντιφλεγμονώδους αντανακλαστικού, μέσω του οποίου το πνευμονογαστρικό νεύρο συμμετέχει στην ανοσολογική ομοιόσταση, ήταν το κρίσιμο βήμα στην κατανόηση ενός νέου ρυθμιστικού μηχανισμού. Οι νοραδρενεργικές ίνες του σπληνικού νεύρου και οι χολινεργικές ίνες του πνευμονογαστρικού αποτελούν τη νευρική οδό σύνδεσης της ανοσολογικής απάντησης με τα μακροφάγα του σπλήνα. Εργασίες σε πειραματόζωα καταδεικνύουν ότι το πνευμονογαστρικό νεύρο επιτρέπει στους οργανισμούς να έχουν γρήγορο και ακριβή έλεγχο της φλεγμονής (παραγωγή κυτταροκινών), μέσω των γαγγλίων του κοιλιακού πλέγματος.

Η ερώτηση για όσους μελετούν τον Ιατρικό Βελονισμό είναι: Αποτελεί ο Βελονισμός θεραπευτική τεχνική μέσω της οποίας μπορεί να διεγερθεί το χολινεργικό αντιφλεγμονώδες αντανακλαστικό για τον έλεγχο της φλεγμονής (μείωση της παραγωγής TNF); Η απάντηση δεν είναι εύκολο να δοθεί ακόμη. Απαιτούνται περισσότερες εργαστηριακές μελέτες και καλύτερα σχεδιασμένα θεραπευτικά πρωτόκολλα. Έτσι θα ελέγξουμε την αποτελεσματικότητα των ωτιαίων και των σωματικών σημείων Βελονισμού που δρουν ως ανοσορυθμιστικά, μέσω του αισθητηριακού ερεθισμού του πνευμονογαστρικού νεύρου. Αυτά τα σημεία χρησιμοποιήθηκαν επί αιώνες από τους Κινέζους θεραπευτές για τον έλεγχο συμπτωμάτων όπως ο πυρετός, η ανορεξία, η κόπωση και η υπνηλία (sickness behavior), και θεωρούνται ως αποτελεσματική θεραπευτική αντιμετώπιση χρόνιων φλεγμονωδών καταστάσεων ή νόσων όπου παρατηρείται υπερπαραγωγή κυτταροκινών. Εκεί αποδίδουν οι ειδικοί και τη νευροπροστατευτική δράση του παραδοσιακού κινέζικου Βελονισμού σε νευροεμφυλιστικές και αυτοάνοσες παθήσεις. 🌸

Η συμβολή της Ομοιοπαθητικής Ιατρικής στις ψυχικές επιπτώσεις της οικονομικής (αλλά και αξιών) κρίσης στον πληθυσμό

Σπύρος Α. Κυβέλλος, ιατρός ομοιοπαθητικός, γενικός γραμματέας Έρευνας Διεθνούς Ακαδημίας Κλασικής Ομοιοπαθητικής

Είναι γνωστό ότι οσάκις προσπαθεί κανείς να ανακαλύψει μονοσήμαντες αιτιολογήσεις για ένα φαινόμενο, αποτυγχάνει να προσεγγίσει επαρκώς την αλήθεια. Φταίει το μικρόβιο για την παιδική λοίμωξη, ο οργανισμός που του επέτρεψε να αναπτυχθεί, ή μήπως η συναισθηματική επιβάρυνση που προηγήθηκε της λοίμωξης, ή μήπως το περιβάλλον του παιδιού που δεν το έμαθε να διαχειρίζεται τα συναισθήματά του, ή και η ίδια η ιατρική που δεν επένδυσε στην αύξηση της άμυνάς του, αλλά στην καταστολή των συμπτωμάτων του;

Το ίδιο ισχύει και για τη δεδομένη κρίση που περνά η κοινωνία μας, η οποία είναι πρωτίστως κρίση αξιών παρά οικονομική. Η συνολική εικόνα της κατάστασης που βιώνουμε ως κοινωνία είναι η συνισταμένη πολλών συνιστωσών, εκ των οποίων, όμως, σε κάθε άνθρωπο εξατομικευμένα, κάποιες από αυτές βαραίνουν περισσότερο.

Παίρνοντας στοιχεία από την ανοσοβιολογία του ανθρώπινου οργανισμού, και με τη βοήθεια της Ομοιοπαθητικής επιστήμης, αναγνωρίζουμε τα εξής: Κάθε χρόνια νόσος έχει την πιθανότητα να αναστραφεί, όταν ο οργανισμός παράγει οξεία περιστατικά. Μια οξεία κρίση σε ένα βιολογικό σύστημα αντανakλά την προσπάθεια του οργανισμού να πετύχει μια νέα ομοιοστασία, θεραπεύοντας κάτι χρόνιο. Ακόμα και σε κείμενα του Ιπποκράτη διαβάζουμε: «Το χρόνιο νόσημα είναι πιο δύσκολο να το θεραπεύεις, εκτός εάν το ξανακάνεις οξύ». Το ίδιο ακριβώς συμβαίνει και σε επίπεδο υγείας και ομοιοστασίας της κοινωνίας. **Ο χειρισμός της οξείας κρίσης που περνάμε, τόσο σε επίπεδο κοινωνίας όσο και σε ατομικό επίπεδο, θα καθορίσει αν οι χρόνιες παθογένειες θα βελτιωθούν ή θα επιδεινωθούν.**

Σε επίπεδο ατόμου, πρέπει να αναφέρουμε ότι τα συναισθήματα που αναφύονται υπό την επίδραση των πιεστικών συνθηκών της κρίσης, αντανakλούν τη συναισθηματική ισορροπία που υπήρχε στο άτομο και πριν από την κρίση. Ο θυμός, η οργή, η αγανάκτηση, η απαξίωση, η θλίψη που αισθάνεται ένας άνθρωπος, πιεζόμενος από τις συνθήκες, και κυρίως η διαχείριση αυτών των συναισθημάτων, αντανakλά σε πολύ μεγάλο βαθμό την εκμάθηση της διαχείρισης των συναισθημάτων που συνέβη σε μικρές, εύπλαστες ηλικίες. Για παράδειγμα, αν σε ένα παιδί μάθουμε ότι πρέπει να καταπίνει τον θυμό του, να μην αντιδρά, να είναι πάντα ευχάριστο στους γύρω του, να μη λέει εύκολα όχι και γενικά να περιβάλλεται με τον μανδύα του «καλού παιδιού», πώς θα μπορέσει, για παράδειγμα, ως ενήλικας να διαχειριστεί μια πιθανή δίκαιη οργή και αγανάκτηση για μια άδικη απόλυση από την εργασία του; Η βίωση και σωστή διαχείριση των αρνητικών συναισθημάτων και των ματαιώσεων της παιδικής ηλικίας θα καθορίσουν και την επανάληψη αντίστοιχων συμπεριφορών στην ενήλικη ζωή. Στον τομέα αυτό η συμβολή της Ομοιοπαθητικής μπορεί να είναι εξαιρετικά σημαντική.

Όπως γνωρίζουμε, το ομοιοπαθητικό φάρμακο επιλέγεται βάσει

της ολιστικής και εξατομικευμένης διερεύνησης του ασθενούς σε κάθε φάση της ζωής του. Για παράδειγμα, σε ένα παιδί που παθαίνει ωτίτιδες κάθε φορά που βγαίνει στον κρύο αέρα, θα δοθεί διαφορετικό φάρμακο από ένα παιδί που παθαίνει ωτίτιδες κάθε φορά που φιλονικούν στο σπίτι οι γονείς του. Στη δεύτερη περίπτωση, το ομοιοπαθητικό φάρμακο θα επιλεγεί ώστε μέσα από τη θεραπευτική διαδικασία το παιδί να διαχειριστεί καλύτερα τα συναισθήματά του και να μην αναγκάζεται κάθε φορά να τα σωματοποιεί. **Αυτή η διαδικασία με το ομοιοπαθητικό φάρμακο θα δημιουργήσει μια «νευρο-ανοσοβιολογική» μνήμη, η οποία εφεξής θα λειτουργεί κάθε φορά υπέρ της ομοιοστασίας του ασθενούς, σε κάθε άλλη αντίστοιχη και ανάλογη βίωση παρόμοιων συναισθημάτων.**

Στην παρούσα χρονική στιγμή, στην κοινωνία μας, γινόμαστε μάρτυρες έντονων ψυχοδυναμικών εκφράσεων, που είτε εκδηλώνονται με ακραίο τρόπο (αυτοδικία, αυτοχειρία), είτε καταπιέζονται με ακραίο τρόπο (κατάθλιψη, καταπιεσμένος θυμός), καθώς επίσης και σοβαρών σωματοποιήσεων αυτών των συναισθημάτων. Για παράδειγμα, ο καταπιεσμένος θυμός είναι υπεύθυνος για πολλές θυρεοειδοπάθειες, ινομυαλγίες και κρίσεις πανικού, νοσήματα που έχουν λάβει επιδημική διάσταση στον πληθυσμό.

Καθημερινά στα ομοιοπαθητικά ιατρεία όλης της χώρας αποσοβούνται ακραίες ψυχικές ή σωματικές παθολογικές εκφορτίσεις μέσα από τη χορήγηση του σωστού ομοιοπαθητικού φαρμάκου, έτσι ώστε να μπορούμε να τοποθετήσουμε αυτήν τη στιγμή την Ομοιοπαθητική σε υψηλό επίπεδο προληπτικής αγωγής του πληθυσμού, υπό των δεδομένων ψυχοπαιστικών καταστάσεων. Ομοιοπαθητικά φάρμακα, όπως *Staphysagria* που ισορροπεί την έντονη αίσθηση καταπιεσμένης οργής, *Ignatia* που ισορροπεί την έντονη καταπιεσμένη θλίψη, *Aurum metallicum* που ισορροπεί την αυτοκτονική διάθεση από οικονομική καταστροφή, δίδονται με πολύ μεγάλη ακρίβεια και εξατομίκευση στο ομοιοπαθητικό ιατρείο από εξειδικευμένους ιατρούς, βοηθώντας τον πληθυσμό, από μια νέα οπτική γωνία μεγαλύτερης ομοιοστασίας, όχι μόνο να αντιμετωπίσει τις τρέχουσες δυσκολίες, αλλά και να πάει ένα ακόμα εξελικτικό βήμα μπροστά. **Η Ομοιοπαθητική Ιατρική θα συντελέσει ώστε να χρησιμοποιήσει τα συναισθήματα που απορρέουν από την τρέχουσα κρίση και να θεραπεύσει τη χρόνια κρίση μέσα του.** 🌱

«Ομοιοπαθητική τοπολογία»

Προδημοσίευση από το βιβλίο του **Κ. Τσιτινίδη**, που θα κυκλοφορήσει σύντομα.

Εισαγωγή: Αναλογίες Ομοιοπαθητικής και Τοπολογίας «Ο Θεός ήταν γεωμέτρης!»

Έχοντας περάσει όλα τα στάδια της ιατρικής εκπαίδευσης, αλλά και της ομοιοπαθητικής εκπαίδευσης, είχα πάντα τη σκέψη μου στο αν υπάρχει πουθενά σύνδεση μεταξύ φυσικοχημείας και εικόνας ομοιοπαθητικών φαρμάκων.

Ο J. Scholten έκανε μια γενναία προσπάθεια να δώσει μια κλίση συμπτωμάτων και κινήτρων, χωρίς να μπορεί να εξηγηθεί αν υπάρχει ενεργειακή βάση και αντιστοιχία ανάμεσα στη σύγχρονη υπερμοριακή χημεία και στις φυσικοχημικές ιδιότητες των στοιχείων. Ο Lucde Scherper, προσπαθώντας να ξεκαθαρίσει τα πράγματα χρησιμοποιώντας κλασικές πηγές, άθελά του πήρε και τόνισε τον ίδιο δρόμο κλίσης κινήτρων και ψυχολογιών.

Η προσπάθεια του R. Sankaran να βρει από πού ξεκινάει η διαταραχή-παθολογία (π.χ., sensation που έχει και ψυχοθεραπευτική βάση), εφαρμόζοντας επτά επίπεδα προσέγγισης, έχει τα υπέρ και τα κατά της. Παρ' όλα αυτά, ξεφεύγει από την κλασική ομοιοπαθητική προσέγγιση (με τη στενή έννοια του ομοίου φαρμάκου) προς μια Ομοιοψυχοθεραπεία (κινητοποιώντας σχήματα αίσθησης που δρουν σαν καθρέφτης συνειδητοποίησης).

Άλλωστε, όσον αφορά την περιοδικότητα των στοιχείων (περιοδικός πίνακας) και τα βασίλεια στην Ομοιοπαθητική, πρώτοι ασχολήθηκαν πολλά χρόνια πριν ο Farrington και ο Lesser.

Βάση μου στην ομοιοπαθητική πρακτική παραμένουν οι ιδέες του S. Hahnemann, του J. T. Kent και του Βυθούλκα. Ο Βυθούλκας με τα Essences έδωσε νέα πνοή τα τελευταία χρόνια σε παγκόσμιο επίπεδο στη θεραπευτική μας. Στο παρόν σύγγραμμα, την πρώτη μου προσπάθεια να δείξω ευρύτερα τις ιδέες μου περί βιοενέργειας, Ομοιοθεραπείας αλλά και νοσηρής κατεύθυνσης, θα προσπαθήσω να δώσω με τη γεωμετρία που έχει τοπολογικούς χαρακτήρες μια αντιστοιχία (αναλογία) μεταξύ ενεργειακών θεραπειών και ενεργειακών τοπολογικών σχημάτων παθολογίας.

Το ζητούμενο είναι πάντα η πιο πλούσια εικόνα. Επίσης, θα κάνω σύνθεση της εικόνας του ομοιοπαθητικού φαρμάκου με την καταγωγή του (ενεργειακή υπερμοριακή χημεία) και με τα στερεά του Πλάτωνα και του Αρχιμήδη.

Η πληροφορία, κατά την άποψή μου, παραμένει στις υψηλές δυναμοποιήσεις σαν σχέδιο, και οποιαδήποτε προσπάθεια

αλγεβρικής υλικής προσέγγισης της λύσης τού πώς δρουν, θα αποβεί μάταιη. Τέλος, θα δοθεί μια κατά προσέγγιση και σε αρχικό στάδιο σύνδεση και σχέση μεταξύ των στοιχείων της φύσης με τις ομοιοπαθητικές ιδιοσυγκρασίες, με βάση τοπολογικά χαρακτηριστικά. Ενώ εμείς οι ομοιοπαθητικοί ιατροί παρουσιάζομαστε ως ολιστικοί ιατροί, όταν θέλουμε να εξηγήσουμε κάτι, πάντα καταφεύγουμε στην αναλυτική σκέψη. Ήρθε η ώρα, νομίζω, να αρχίσουμε να μιλάμε πραγματικά ολιστικά, βλέποντας τα μακροσχέδια της ύπαρξης και τους τελεολογικούς σκοπούς της, καθώς και τη διασυνδεσιμότητα της βιολογίας γενικότερα με το περιβάλλον και τις συνθήκες όπου αναπτύσσεται μέσα στον χρόνο (αυτό που ονομάζουμε εξελικτική βιολογία). Ο J. Lacan ήταν από τους πρώτους που συνέδεσε τον ψυχισμό με τοπολογικά χαρακτηριστικά. Άλλωστε, η επιστήμη είναι ένα καράβι που αρμενίζει συχνά σε άγνωστα νερά, και οι διάφορες υποθέσεις είναι οι άνεμοι που το κινούν. Ελπίζω οι ιδέες μου να γίνουν αιτία για γόνιμες συζητήσεις και προχώρημα της γνώσης αλλά και της συνείδησης της ύπαρξής μας. Θα πρέπει εμείς οι ομοιοπαθητικοί να συγχρονίσουμε τα βήματά μας, τις μεθόδους, τις θεωρίες, τις τεχνικές μας, ώστε να γίνουμε πιο σαφείς και ακριβείς στην αγαπημένη μας επιστήμη, που υπόσχεται πραγματική θεραπεία και απελευθέρωση. Επίσης, θα πρέπει να συγχρονιστούν όλες οι ενεργειακές θεραπευτικές, ώστε να έχουμε καλύτερο αποτέλεσμα στην ανθρώπινη υγεία, συνολικά. Με τον καταγισμό πληροφοριών από τα ΜΜΕ και το Διαδίκτυο, είναι, βέβαια, ένα ερώτημα αν η καθαρή πληροφορία θα βρει τον δρόμο της μέσα σε αυτήν την Βαβέλ του θορύβου. Συγγνώμη εκ των προτέρων για την πυκνότητα της σκέψης μου, αλλά προς το παρόν δεν κατέστη δυνατόν να απλοποιηθεί περισσότερο η πρωτογενής μου γραφή. Τέλος, αφιερώνω στον S. Hahnemann το πρώτο μου σύγγραμμα και δηλώνω πως δεν έχω πάψει να μελετάω το Organon, με νέα όμως πρισματική ματιά, έχοντας τη βοήθεια της συστημικής και των πολύπλοκων χαστικών συστημάτων. Αυτή η μελέτη και προσέγγιση θα παρουσιαστεί σε κατοπινό σύγγραμμα.

Τήνος, Μάιος 2012

Ομοιοπαθητική και Γυναικολογία Ολιστική Γυναικολογία – Μια συστημική θεραπευτική προσέγγιση των γυναικών

Περίληψη της διπλωματικής εργασίας του **Ευάγγελου Γικκόντε**, χειρουργού γυναικολόγου-μαιευτήρα

Στο πόνημα αυτό έχει γίνει ανασκόπηση των γυναικολογικών τμημάτων από πολλές *Materia Medica* και συνδυασμός αυτών με διάφορες γυναικολογικές παθήσεις, σε μια προσπάθεια να φωτιστεί η ολιστικότητα που θα πρέπει να έχει ο ιατρός στην εξάσκηση της ειδικότητάς του. Μέχρι τώρα, τα φάρμακα που χορηγούνται στη σύγχρονη ιατρική έχουν στόχο μόνο το όργανο του σώματος το οποίο πάσχει.

Είναι, όμως, προφανές ότι ο οργανισμός της γυναίκας δεν θα πρέπει να θεωρηθεί ως άθροισμα μεμονωμένων οργάνων που λειτουργούν ανεξάρτητα, αλλά ως σύνολο, όλον. Αυτό που διαφεύγει, πιθανώς, από όλους τους γυναικολόγους, έρχεται ένας άλλος γυναικολόγος να κάνει το πρώτο βήμα για τη διόρθωσή του, εξηγώντας στην εργασία αυτή με ποιον ακριβώς τρόπο θα πρέπει να θεωρούμε μια γυναικολογική νοσολογική οντότητα ως μέρος του συνολικού συστήματος της γυναίκας που αποτελείται από σωματικό, νοητικό και συναισθηματικό κομμάτι, παρά από ένα όργανο που πάσχει.

Έτσι, λοιπόν, αναλύονται στην εργασία αυτή διάφορες γυναικολογικές παθήσεις και εξηγείται η θεραπευτική θεώρηση από ομοιοπαθητική πλευρά, καταδεικνύοντας με τον τρόπο αυτό την απόλυτη αναγκαιότητα θεώρησης του προβλήματος με μια ολιστική προσέγγιση. Οι νοσολογικές οντότητες που επιλέχτηκαν είναι οι διαταραχές εμμηνού ρύσεως, η ενδομητρίωση, οι κολπίτιδες, τα σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα, οι καρκίνοι και τα αυτοάνοσα νοσήματα, καθώς και η δυσμηνόρροια. Δίδεται έμφαση σε τρεις μεγάλες γυναικολογικές νοσολογικές οντότητες, τη **δυσμηνόρροια**, την **αιμορραγία από τη μήτρα** και τις **κολπίτιδες**, λόγω ελλείψεως χώρου για ενασχόληση και με τις υπόλοιπες, καθώς και λόγω της άποψης ότι η δειγματοληπτική αυτή θεώρηση είναι υπεραρκητή για να καταδείξει την απόλυτη αναγκαιότητα για την ολιστική θεραπευτική προσέγγιση των γυναικολογικών προβλημάτων της ασθενούς. Σε όλη τη διάρκεια του χρόνου κατά τον οποίο η Ομοιοπαθητική βρίσκεται και εξασκείται στον πλανήτη μας, ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα ήταν η εύρεση της σωστής δυναμοποιημένης εκείνης ουσίας, του *simillimum* δηλαδή, που ήταν πάντα ένα. Πολλοί θεραπευτές προσπάθησαν να παρακάμψουν αυτήν τη δυσκολία, δημιουργώντας διάφορα τεχνάσματα, όπως η συγχορήγηση περισσότερων του ενός ομοιοπαθητικών θεραπειών, ή η χορήγηση δυναμοποιημένων ουσιών, ανάλογα με την ασθένεια και όχι με τον ασθενή. Τα δύο ως ανωτέρω γνωρίζουμε, χάρη κυρίως στις προσπάθειες του πατέρα της Ομοιοπαθητικής, καθηγητή Γεωργίου Βυθούλκα, ότι είναι παντελώς λάθος. Επίσης, γνωρίζουμε ότι η Ομοιοπαθητική δεν θα πρέπει να εξασκείται κατά αυτόν τον τρόπο.

Στη σημερινή εποχή έχουν αυξηθεί πάρα πολύ οι ομοιοπαθητικοί που δεν έχουν πτυχίο Ιατρικής, οι γιατροί που συγχορηγούν περισσότερα του ενός ομοιοπαθητικά, καθώς και οι φαρμακευτικές εταιρείες που παράγουν ομοιοπαθητικά σκευάσματα που περιέχουν πολλές διαφορετικές, χαμηλά δυναμοποιημένες ουσίες, που μπορεί να υπερβαίνουν και τις 6. [Heel]

Ο στόχος αυτής της εργασίας είναι, χωρίς να ξεχνά ούτε μία στιγμή την ολιστικότητα της Ομοιοπαθητικής, την ανάγκη χορήγησης ενός και μόνο *simillimum*, καθώς και την ανάγκη ΠΑΝΤΟΤΕ να βλέπουμε τον ασθενή και όχι την ασθένεια, να λειτουργήσει σαν βοήθημα μελέτης για τον ομοιοπαθητικό γιατρό, κάνοντας μια προσπάθεια να συνδυάσει την Ομοιοπαθητική και τη Γυναικολογία. Έτσι λοιπόν, η οπτική γωνία από την οποία φωτίζουμε την Ιατρική στην εργασία αυτή, φωτίζει την Ομοιοπαθητική και τη Γυναικολογία, ψάχνοντας να βρει θεραπευτικά και γνωσιακά κοινά.

Για κανέναν λόγο δεν προσπαθούμε να διδάξουμε τον αναγνώστη ποιο ομοιοπαθητικό θα δίνει σε κάθε νοσολογική οντότητα της

Γυναικολογίας, διότι αυτό αντίκειται στις αρχές του γράφοντος, αν λάβουμε υπ' όψιν ότι αυτός έχει γαλουχηθεί με τις διδασκαλίες του Γεωργίου Βυθούλκα και δεν είχε ποτέ κανέναν άλλον δάσκαλο, παρά τον τελευταίο και τους μαθητές του.

Πιστεύουμε ότι με τον τρόπο που παρουσιάζεται το αντικείμενο αυτό θα βοηθηθεί ο ομοιοπαθητικός γιατρός να μελετήσει τις ομοιοπαθητικές ουσίες από την πλευρά της Γυναικολογίας, και να διευρύνει τις γνώσεις του, με τελικό αποτέλεσμα την καλύτερη άσκηση του λειτουργημάτων του, που θα έχει ως συνέπεια την εξάπλωση της Ομοιοπαθητικής σε ολόκληρο τον κόσμο.

Μπορεί να θεωρηθεί ότι, πέραν της Ομοιοπαθητικής, ορισμένες φυσικές μέθοδοι αντιμετώπισης ενδέχεται να βοηθήσουν την ασθενή, να επιταχύνουν την αποθεραπεία, καθώς και την ανάρρωση. Στην περίπτωση αυτή, μπορεί να κρίνουμε σωστό να ξεφύγουμε στιγμιαία από το αντικείμενο της Ομοιοπαθητικής και να αναφέρουμε μη δυναμοποιημένες θεραπείες, χωρίς βέβαια να ξεχνάμε ποτέ ότι το αντικείμενό μας είναι η Ομοιοπαθητική. Ο λόγος που μπορεί να γίνει αυτό, είναι ότι η Ιατρική είναι μία και αλληλοσυμπληρώνεται. Η θεραπευτική δεν χωρίζει τους θεραπευτές σε «ομοιοπαθητικούς», «κλασικούς», «βελονιστές», «θεραπευτές», «ορθοπαιδικούς», «ρεφλεξολόγους», «αλλοπαθητικούς», «ολιστικούς», «φυσικής Ιατρικής», «κινεζικής Ιατρικής», «ιρλανδέζικης Ιατρικής» κ.ά. **Θεραπευτής είναι αυτός ο οποίος καταφέρνει να βγάλει το συνάνθρωπό του από τη δυσφορία και την ασθένεια.** Έτσι λοιπόν, η θεραπεία είναι εκείνη που κάνει τον θεραπευτή, και δεν σημαίνει ότι επειδή έχουμε τον τίτλο των «θεραπευτών», απαραίτητα οι θεραπείες μας είναι και σωστές και πλήρεις, και δεν χρειάζεται καμία συμπλήρωση πέρα από αυτές. Στο πλαίσιο της αντίληψης ότι η Ιατρική είναι μία, δεν θα στερήσουμε από τον ασθενή τη συνδρομή ορισμένων –με φειδώ– φυσικών μεθόδων συμπλήρωσης της ομοιοπαθητικής θεραπείας.

Οι άντρες και οι γυναίκες είναι εντελώς διαφορετικά συστήματα τόσο ως οργανισμοί, γιατί έχουν διαφορετική δομή, οργάνωση και λειτουργία, όσο και ως μέλη ευρύτερων συστημάτων (π.χ., κοινωνικών, πολιτικών, επιστημονικών), όπου η αλληλεπίδρασή τους και η συμμετοχή τους είναι εντελώς διαφορετικές (π.χ., ρόλοι, στερεότυπα κ.λπ.). Εκτός από τις κλασικές σωματικές-ανατομικές διαφορές (π.χ., γεννητικά όργανα, μυϊκό σύστημα, δέρμα, αναπνευστικό σύστημα), αυτές που είναι σημαντικές για την Ομοιοπαθητική είναι οι νευρολογικές-εγκεφαλικές διαφορές, οι ορμονικές, που συνεπάγονται συναισθηματικές και συμπεριφορικές διαφορές, και οι ανοσολογικές, που συνεπάγονται διαφορές στην ευαισθησία ή στην ανθεκτικότητα σε ασθένειες μεταξύ των δύο φύλων. Σύμφωνα με την ψυχολόγο Cordelia Fine, όλες οι μελέτες για τις διαφορές των φύλων σε διανοητικό και συναισθηματικό επίπεδο παρουσιάζουν προβλήματα. Για παράδειγμα, υπήρχε παλιότερα η άποψη ότι όσο μεγαλύτερος ο εγκέφαλος τόσο μεγαλύτερη και η ευφυΐα, γιατί οι άντρες έχουν βαρύτερο και μεγαλύτερο εγκέφαλο από τις γυναίκες – φυσικά κάτι τέτοιο δεν ισχύει. Οι νευροεπιστήμες βρίσκονται ακόμη στα πρώτα τους βήματα όσον αφορά στη μελέτη της οργάνωσης και λειτουργίας του εγκεφάλου. Η λεπτομερής ανατομική περιγραφή του εγκεφάλου έχει κάποια αξία, αλλά δεν υποδηλώνει κάτι για την οργάνωση και τη λειτουργία του εγκεφάλου ενός φυσιολογικού ανθρώπου.

Για την Ομοιοπαθητική και κάθε άλλη ολιστική θεραπευτική μέθοδο, η βασική διαφορά των δύο φύλων είναι το ισχυρότερο και πιο ευαίσθητο στα εξωτερικά ερεθίσματα ανοσοποιητικό σύστημα των γυναικών – το οποίο αναλύεται στο κεφάλαιο 3.3.7 για τα αυτοάνοσα νοσήματα.

Μια άλλη διαφορά, την οποία η Ομοιοπαθητική θα έπρεπε να μελετήσει περισσότερο, είναι οι συναισθηματικές επιπτώσεις της γήρανσης και της εικόνας του σώματος στα δύο φύλα, δηλαδή της ανδρόπαυσης και της εμμηνόπαυσης στην ψυχολογία των γυναικών και των ανδρών – το διαφορετικό ορμονικό σύστημα ειδικά στην περίπτωση της φυσιολογικής φάσης της εμμηνόπαυσης ή της ανδρόπαυσης δείχνει ότι οι ορμόνες επηρεάζουν την ψυχολογία του άνδρα και της γυναίκας. Σε κάθε ηλικία οι ανάγκες του ασθενούς είναι διαφορετικές ως προς την αλληλεπίδρασή του με το κοινωνικό του περιβάλλον, γιατί κάθε φορά βλέπει αλλιώς τη ζωή του. Αυτό έχει πολλές επιπτώσεις στη σχέση που αναπτύσσει ένας ασθενής με τον γιατρό του. Αν οι γυναίκες επικοινωνούν καλύτερα από τους άντρες, όπως λένε ορισμένες μελέτες, θα έχει πολύ ενδιαφέρον να μελετηθεί η αποτελεσματικότητα της Ομοιοπαθητικής στα δύο φύλα. Η ιδιοσυγκρασία του ασθενούς εξετάζεται στην Ομοιοπαθητική, μαζί με την ψυχοπαθολογία του. Η ιδιοσυγκρασία περιγράφεται από τον ασθενή στην επικοινωνία του με τον γιατρό. Όσο πιο καλή η επικοινωνία, τόσο καλύτερη και η περιγραφή της ιδιοσυγκρασίας, άρα τόσο πιο αποτελεσματική θα πρέπει να είναι και η ομοιοπαθητική θεραπεία.

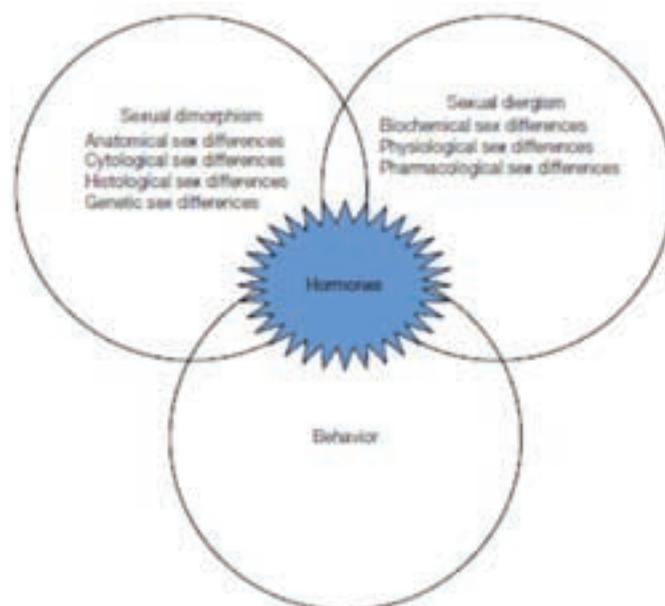
Η ιδιοσυγκρασία κάθε ανθρώπου εξαρτάται από την αλληλεπίδρασή του με το περιβάλλον του – οικογένεια, φίλοι, εργασία, κοινωνία κ.λπ. Μια γυναίκα αλληλεπιδρά με το περιβάλλον διαφορετικά σε σύγκριση με έναν άντρα. Για παράδειγμα, λόγω της διαφοράς στη μυϊκή δύναμη, θεωρούμε ότι οι γυναίκες διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο και είναι πιθανότερο να πέσουν θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης απ' ό,τι οι άντρες, όμως υπάρχει και η έκφραση πως μια γυναίκα «κενούχισε» έναν άντρα. Μήπως πρέπει να επεκταθούν τα όρια και οι ορισμοί όσων θεωρούμε συναισθηματικά σημεία και συμπτώματα, ή η Ομοιοπαθητική δεν δίνει σημασία στο πώς αντιμετωπίζει ένας άντρας και μια γυναίκα σημαντικά και κοινά συναισθήματα της ζωής (π.χ., τον χωρισμό από αυτόν που τον καταπιέζει); Αυτό δεν σημαίνει ότι ο άντρας και η γυναίκα μπορούν να αντιμετωπίσουν τον χωρισμό με τον ίδιο τρόπο. Αν ένας άντρας πει στον γιατρό του ότι «κώρισα γιατί με καταπίεζε, και για να φτάσω στον χωρισμό άρχισα να πηγαίνω με άλλες γυναίκες, γιατί στην πραγματικότητα η υπέρμετρη σεξουαλικότητά μου ήταν αυτό που καταπιεζόταν στη σχέση μου», θα του δοθεί *Staphysagria*; Είναι ίδια αυτή η περίπτωση με κάποιον που καταπιέζεται σεξουαλικά από τη σύντροφό του και απομονώνεται, αντί να ψάχνει για εξωσυζυγικές σχέσεις; Η ουσία είναι ότι άλλοτε το πλεονέκτημα το έχουν οι άντρες, άλλοτε οι γυναίκες και άλλοτε και οι δύο.

Άλλο ερώτημα που τίθεται για τις διαφορές των δύο φύλων, και μπορεί να έχει σημασία για την ομοιοπαθητική θεραπεία, είναι η ειλικρίνεια στη σχέση του θεραπευτή με τον ασθενή. Η ειλικρίνεια της σχέσης πολλές φορές σχετίζεται με αυτό που αναφέρεται ως «οι ευαίσθητες ερωτήσεις του ιστορικού» (π.χ., λήψη ναρκωτικών ουσιών και σεξουαλικού τύπου ερωτήσεις). Το σεξουαλικό ένστικτο είναι αυτό που καθορίζει πολλά πράγματα στον τρόπο με τον οποίο ένας άντρας ή μια γυναίκα αλληλεπιδρά με το περιβάλλον του – μάλιστα, το σεξ μπορεί να βρίσκεται πίσω από κάθε αρνητικό συναίσθημα ενός άντρα ή μιας γυναίκας, και το συναίσθημα αυτό να σωματοποιείται με διαφορετικό τρόπο ή, αντίστοιχα, αν είναι σωματικό, να ψυχοποιείται με διαφορετικό τρόπο. Τα σεξουαλικά προβλήματα που συνδέονται με την εικόνα του εαυτού ή με σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα κρύβονται πίσω από πολλά ψυχοσωματικά και σωματοψυχικά προβλήματα ή διαταραχές, γιατί το σεξουαλικό ένστικτο είναι πολύ δυνατό. Ο θεραπευτής μπορεί να έρθει σε πολύ δύσκολη θέση όταν ένα ζευγάρι έρθει στο ιατρείο του και ο άντρας έχει κάποια

προβλήματα στα γεννητικά του όργανα, που μπορεί να οφείλονται σε σεξουαλικά μεταδιδόμενο νόσημα, και ειλικρινέστατα λένε και οι δύο ότι ουδέποτε έκαναν απιστία. Αν τελικά, αφού γίνει η εξέταση, βρεθεί ότι πράγματι υπάρχει σεξουαλικά μεταδιδόμενο νόσημα, τι θα συμβεί στο ζευγάρι ή, αν δεν εξεταστεί περαιτέρω η πιθανότητα του σεξουαλικά μεταδιδόμενου νοσήματος, δηλαδή δεν το διερευνήσει ο θεραπευτής και είναι, τελικά, σεξουαλικά μεταδιδόμενο νόσημα, είναι δυνατόν να θεωρηθεί σωστή η θεραπεία ακόμη και αν ο ασθενής νιώσει καλύτερα ή ανακουφιστεί από κάποιο σύμπτωμα;

Οι άντρες και οι γυναίκες είναι δύο διαφορετικοί οργανισμοί με διαφορετικές ανάγκες. Στην περίπτωση των γυναικών, η υγεία τους σε όλα τα επίπεδα συναισθηματικό, διανοητικό και σωματικό– απαιτεί άλλη θεραπευτική και διαγνωστική θεώρηση.

Τόσο οι άντρες όσο και οι γυναίκες είναι πολύπλοκα συστήματα, αλλά ταυτόχρονα διαφορετικά. Αν μελετηθούν σε βάθος οι ασθένειες (π.χ., σε γονιδιακή βάση), είναι απορίας άξιον γιατί ορισμένες ασθένειες έχουν κοινό όνομα στους άνδρες και στις γυναίκες. Εξ ορισμού, ο φυλετικός ή σεξουαλικός διμορφισμός και η γενετική βασίζονται στο γεγονός ότι οι άντρες και οι γυναίκες έχουν διαφορετικά χρωμοσώματα. Από μόνα τους τα γονίδια δεν καθορίζουν την ανθεκτικότητα ή την ευαισθησία των αντρών και των γυναικών σε κάποια νοσήματα. Τα γονίδια μαζί με τους περιβαλλοντικούς παράγοντες, δηλαδή την αλληλεπίδραση του ατόμου με το περιβάλλον του, καθορίζουν την ευαισθησία ή την ανθεκτικότητα του ατόμου. Σύμφωνα με τους Rhodes, Creel και Nord, οι διαφορές των δύο φύλων στους νευροδιαβιβαστές έχουν ως αποτέλεσμα διαφορές στη συμπεριφορά. Οι διαφορές μεταξύ αντρών και γυναικών στο Κεντρικό Νευρικό Σύστημα (ΚΝΣ) έχουν μελετηθεί λεπτομερώς και έχουν χαρτογραφηθεί. Οι μορφολογικές διαφορές επικαλύπτουν τις λειτουργικές μεταξύ των δύο φύλων. Οι παραπάνω συγγραφείς εισάγουν τον όρο «διεργισμός» για να περιγράψουν τις λειτουργικές διαφορές των αντρών και των γυναικών. Ο νευροδιαβιβαστής που έχει μελετηθεί περισσότερο είναι η ακετυλοχολίνη, όμως υπάρχουν μελέτες και για την ντοπαμίνη, τη νοραδρεναλίνη, το GABA και τη σεροτονίνη. Η συσχέτιση των ορμονών με τη συμπεριφορά είναι δύσκολη, γιατί εξαρτάται από πολλούς παράγοντες.

Σχήμα: Ο ορισμός των εννοιών του φυλετικού διμορφισμού (*sexual dimorphism*) και φυλετικού διεργισμού (*sexual diergism*). Ο φυλετικός διεργισμός

αποτελεί σημαντική παράμετρο στη μελέτη της συμπεριφοράς, της παθολογίας και των διαταραχών της υγείας, καθώς και των φαρμακολογικών-τοξικολογικών αρχών, όπως η επιλογή, η τοξικότητα και η ανοχή ενός φαρμάκου, η εξάρτηση από κάποιο φάρμακο και η ρύθμιση των υποδοχέων ενός φαρμάκου. Οι ορμόνες και οι νευροδιαβιβαστές έχουν ρόλο-κλειδί στην ανάπτυξη και διατήρηση του φυλετικού διμορφισμού, του φυλετικού διεργισμού και της συμπεριφοράς [(Rhodes ME and Rubin RT (1999) Functional sex differences (sexual dimorphism) of central nervous system cholinergic systems, vasopressin, and hypothalamic-pituitary-adrenal axis activity in mammals: A selective review. Brain Research Reviews 30(2): 135-152].

Ένα παράδειγμα για το πώς μπορεί να συνδέονται οι διαφορές στο ΚΝΣ με τον φυλετικό διεργισμό, δηλαδή τη λειτουργία αντρών και γυναικών και τη συμπεριφορά στα ποντίκια, είναι το εξής:

1. Φυσικό επίπεδο. Η διάμετρος και το βάρος του ιππόκαμπου είναι μεγαλύτερα στα αρσενικά ποντίκια. Υπάρχουν περισσότεροι νευρώνες ευαίσθητοι στη βασοπρεσίνη, στον υπεροπτικό πυρήνα του υποθαλάμου, και περισσότεροι υποδοχείς βασοπρεσίνης στους νεφρώνες των αρσενικών ποντικίων. Η αμυγδαλή και ο ιππόκαμπος είναι μεγαλύτεροι και με πολύ αναπτυγμένο δίκτυο στα αρσενικά ποντίκια. Η οργάνωση του υποθαλάμου εξαρτάται από τα επίπεδα των ορμονών που σχετίζονται με το σεξ.

2. Λειτουργικό επίπεδο. Τα αρσενικά ποντίκια έχουν την τάση να κατακρατούν περισσότερο νερό από τα θηλυκά. Υπάρχει μικρότερη πυκνότητα μουσκαρινικών υποδοχέων στην αμυγδαλή και στον ιππόκαμπο των θηλυκών ποντικίων, μεγαλύτερη συγκέντρωση και ευαισθησία στη βασοπρεσίνη στα αρσενικά ποντίκια, μικρότερη απόδοση ακετυλοχολίνης στον ιππόκαμπο των θηλυκών ποντικίων, με αποτέλεσμα μικρότερη ανάδραση στον υποθάλαμο.

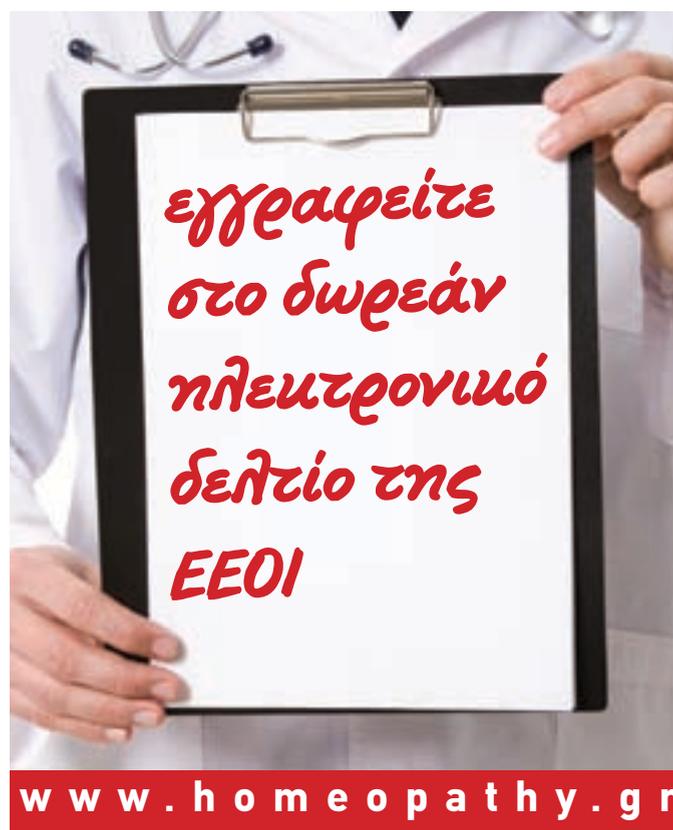
3. Συμπεριφορικό επίπεδο. Τα θηλυκά ποντίκια παρουσιάζουν μεγαλύτερη ημερήσια διακύμανση στην κορτικοστερόνη και μεγαλύτερη ευαισθησία απέναντι στο στρες. Τα αρσενικά ποντίκια καταναλώνουν μεγαλύτερες ποσότητες νερού την ημέρα. Τα θηλυκά ποντίκια είναι πιο ευαίσθητα σε μουσκαρινικούς ανταγωνιστές και τα αρσενικά ποντίκια έχουν καλύτερη απόδοση σε συγκεκριμένους τύπους εργασιών που σχετίζονται με τη μνήμη.

Ένα άλλο παράδειγμα για τις διαφορές των δύο φύλων στην παθολογία είναι η επιληψία, όπου οι φυλετικές διαφορές σχετίζονται με διαφορά στη συχνότητα, στην εξέλιξη, στη σοβαρότητα και στη θεραπευτική ανταπόκριση της επιληψίας, καθώς και στη συχνότητα των παρενεργειών από τα αντιεπιληπτικά φάρμακα. Στη μελέτη αυτή θεωρείται απαραίτητο να δημιουργηθούν θεραπευτικές στρατηγικές διαφορετικές για κάθε φύλο, και προτείνεται οι κλινικές μελέτες για τα αντιεπιληπτικά φάρμακα να γίνονται ξεχωριστά σε άνδρες και γυναίκες. Γιατί να μη συμβαίνει το ίδιο και για άλλα φάρμακα, ακόμη και για τα ομοιοπαθητικά;

Αν όντως υπάρχουν αυτές οι λειτουργικές διαφορές και επιδρούν στη συμπεριφορά των ατόμων, αυτό από τη συστημική πλευρά σημαίνει ότι οι άντρες και οι γυναίκες κάνουν διαφορετικές επιλογές πριν δράσουν, δηλαδή πριν επιδείξουν συμπεριφορά. Η δράση, όμως, και η επιλογή βασίζονται στην ερμηνεία των φαινομένων που συμβαίνουν στο εσωτερικό ή στο εξωτερικό ενός άνδρα ή μιας γυναίκας. Αν οι άντρες και οι γυναίκες διαμορφώνουν διαφορετικές ερμηνείες ακόμη και για κοινά φαινόμενα, τότε στην περίπτωση της παθολογίας οι ερμηνείες τους για την ασθένειά τους ή για την κατάστασή τους θα είναι διαφορετικές και απαιτείται διαφορετικό σύστημα ερμηνείας του θεραπευτή για τους ασθενείς του.

Σε μια άλλη μελέτη παρουσιάζονται οι διαφορές μεταξύ αντρών και γυναικών απέναντι σε στρεσογόνα ερεθίσματα και στη συχνότητα εμφάνισης ορισμένων νοσημάτων, και εξετάζεται η πιθανή σχέση μεταξύ της αντίδρασης σε στρεσογόνα ερεθίσματα και της εμφάνισης κάποιου νοσήματος. Η επίδραση ενός στρεσογόνου ερεθίσματος στη φυσιολογία ενός ατόμου –άντρα ή γυναίκας– έχει ως αποτέλεσμα ορμονικές αλλαγές στον άξονα υποθαλάμου – υπόφυσης – επινεφριδίων, στον άξονα συμπαθητικού – επινεφριδίων – μυελού και αλλαγές στο καρδιαγγειακό και ανοσοποιητικό σύστημα. Αν συνδεθεί αυτό με όσα προαναφέρθηκαν για τα αυτοάνοσα νοσήματα, μπορεί να στηριχτεί μια νέα υπόθεση που να εξηγεί γιατί οι γυναίκες εμφανίζουν πιο συχνά αυτοάνοσα νοσήματα από τους άντρες.

Βεβαίως, η Ομοιοπαθητική λαμβάνει υπ' όψιν της και αυτές τις διαφορές, γιατί δεν εξετάζει ασθενή ή φύλο, αλλά εξετάζει συμπτώματα και σημεία. Παρ' όλα αυτά, κάποια σημεία δεν μπορούν παρά να υπάρχουν μόνο στη γυναίκα, όπως είναι η έμμηνος ρύση, ο πόνος πριν από την περίοδο, η ενδομητρίωση (σαν ασθένεια) και πολλά άλλα. Συμπερασματικά, από τη μελέτη της Βιβλιογραφίας είναι εμφανές ότι η έρευνα για τις ορμόνες και τη συμπεριφορά έχει ακόμη πολύ μέλλον, και τα αποτελέσματα πιθανόν να είναι εντυπωσιακά στην αντιμετώπιση των ασθενειών. Η μελέτη της γυναίκας μέσω της ολιστικής γυναικολογίας, σε συνδυασμό με τα εργαλεία της ολιστικής θεραπευτικής, π.χ. την πλούσια εικόνα και περιγραφή της Ομοιοπαθητικής, με τη γνώση από τις νευροεπιστήμες, την ενδοκρινολογία, την κλασική παθολογία και με τη συνέργεια άλλων μη γραμμικών επιστημών και θεωριών, μπορεί να προάγει την υγεία των γυναικών, γιατί χωρίς τη γυναίκα δεν υπάρχει εξέλιξη και ζωή. 🌸

Υπάρχει Ορθόδοξη Ομοιοπαθητική;

Αναδημοσίευση από τη μηνιαία έκδοση του Ιερού Ναού του Αγίου Νικολάου Πευκακίων Αθηνών *Ενοριακή Ευλογία*, Νοέμβριος 2012

Με αφορμή την εκδήλωση για την Ομοιοπαθητική προς τους φοιτητές της Φαρμακευτικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, στο πλαίσιο του «Προγράμματος ελευθέρων συζητήσεων-στρογγυλών τραπεζών», με τον επιστημονικότερο τίτλο: «**Η ΑΛΗΘΕΙΑ ΕΙΝΑΙ ΜΙΑ**», μας ζητήθηκε και αποφασίσαμε να συμμετάσχουμε ως ΕΕΟΙ στην εκδήλωση, παρά τις αμφιβολίες για τους σκοπούς του διοργανωτή. Εκτός των άλλων, το θέμα της εκδήλωσης «**Η Ομοιοπαθητική έχει επιστημονική βάση**» έχει χρησιμοποιηθεί κατά κόρον ως τίτλος για τις αντιεπιστημονικές επιθέσεις του κατά της Ομοιοπαθητικής. Στο αρχικό πρόγραμμα περιλαμβανόταν και θεολόγος. Παρακάμπτοντας το προφανές παράδοξο της συμμετοχής του θεολόγου σε στρογγυλή τράπεζα ή έστω και απλή συζήτηση προς φοιτητές της Φαρμακευτικής, ζητήσαμε, αλλά ο διοργανωτής αρνήθηκε, τη συμμετοχή κάποιου θεολόγου ή ιερέα που δεν συμμερίζεται τις αιτιάσεις κάποιων κύκλων γύρω από την Εκκλησία, που μπερδεύουν την Ομοιοπαθητική με τη θρησκεία ή με μεταφυσικές ανησυχίες. Παρά την επιθυμία μας να ενημερώσουμε τους φοιτητές και να υποστηρίξουμε το πρωτοπόρο έργο της ομότιμης καθηγήτριας **Αικατερίνης Χαρβάλα**, ο διοργανωτής αρνήθηκε τη χρήση πολυμέσων (video και slides, ακόμα και προβολέα), αρνήθηκε τη βιντεοσκόπηση των ομιλιών, αρνήθηκε τη συμμετοχή πέραν του ενός ομιλητή εκ μέρους της ΕΕΟΙ και, γενικώς, έφερε προσκόμματα στην άρτια παρουσίαση της επιστημονικότητας της Ομοιοπαθητικής (πέραν των προκαταλήψεων σκοταδιστών και παραεκκλησιαστικών οργανώσεων), αναφέροντας ότι θα γίνει μια απλή συζήτηση (που, βέβαια, θα αποσκοπούσε στον αρχικό σχεδιασμό, την καταδίκη της Ομοιοπαθητικής). Λυπούμαστε που δεν μας δόθηκε η δυνατότητα να συμμετάσχουμε ενεργά και να τονίσουμε τη σημασία της εισαγωγής του μαθήματος της Ομοιοπαθητικής από την ομότιμη καθηγήτρια **Αικατερίνη Χαρβάλα**, που δέχθηκε αήθεις επιθέσεις. Δημοσιεύουμε σε αυτό το τεύχος των **Ομοιοπαθητικών Νέων** (σελ. 30-31) την επιστολή προς τους φοιτητές της Φαρμακευτικής και, ακολούθως, το πολύ εμπειρισταμένο άρθρο του αρχιμανδρίτη Χρυσόστομου για τις σχέσεις Ομοιοπαθητικής και Εκκλησίας, που δίνει πολλές απαντήσεις.

Απάντηση του Αρχιμ. Χρυσοστόμου Τροχαλάκη

Ύναμένοντας τήν δημοσίευση του απαντητικού άρθρου μου στο περιοδικό *Ένοριακή Εύλογία* (Απρίλιος 2012, αρ. τ. 118), απέφυγα κάθε απάντηση σέ ιστοσελίδα του διαδικτύου, προκειμένου νά κάνω σαφές ὅτι ἔγκυρον εἶναι αὐτό πού γραπτῶς δημοσιεύεται ἀπό ἀξιόπιστη ἐκδοτική πηγή, τό ὁποῖο, ἔπειτα, μπορεῖ ἐλευθέρως νά ἀναδημοσιευθῆ καί στό διαδίκτυο.

Ὁφείλω ἐπίσης νά ἐνημερώσω, ὅσους θά ἤθελαν νά τό γνωρίζουν, ὅτι, ἀφοῦ ἔλαβα ἀπό τό Ἀριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, τό πτυχίο ἱατρικῆς ἀφ' ἑνός, καί ἱατρική εἰδίκευση τῆς Γενικῆς Ἱατρικῆς ἀφ' ἑτέρου, δύο μήνες μετά, ἔλαβα καί τό πτυχίο τῆς κλασσικῆς Ὁμοιοπαθητικῆς Ἱατρικῆς, μέσω τοῦ προγράμματος διδασκαλίας καί ἐξετάσεως πού παρέχεται ἀπό τήν ἐν Ἑλλάδι Ἱατρική Ὁμοιοπαθητική Ἑταιρεία, τήν μόνη ἔγκυρη ὁδὸ γιά τήν ἀπόκτηση ἑλληνικοῦ πτυχίου γνώσεως τῆς Ὁμοιοπαθητικῆς Ἱατρικῆς.

Δύο μήνες μετά τήν λήψη καί τοῦ τελευταίου αὐτοῦ ἱατρικοῦ πτυχίου, ἔγινα κληρικός, ἔπαυσα νά ἐργάζομαι ὡς ἱατρός καί βαθμιαίως ἀπέσχον τοῦ νά ἀνῆκω τόσο στόν Ἱατρικό Σύλλογο Θεσσαλονίκης ὅσο καί στήν Ἑλληνική Ὁμοιοπαθητική Ἑταιρεία.

Το κείμενό μου, πού ἀκολουθεῖ, θεολογικό ὡς πρός τό περιεχόμενό του, ἀποδεικνύει πῶς ἀντιλαμβάνομαι τήν ἱατρική ὡς Ὁρθόδοξος χριστιανός καί ἱερεύς, ἀκολουθώντας τήν Ὁρθόδοξη Θεολογία, δεδομένου ὅτι ἡ ἀγιοπατερική διδασκαλία περιέλαβε μέσα στήν ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ θεολογία της καί τήν ἐρμηνεία τῆς ἱατρικῆς.

Γνωρίζοντας ἀπό πλευρᾶς ἱατρικῆς τόν νόμο πάνω στόν ὁποῖο στηρίζεται ἡ ἱατρική, μέ ἰδιαίτερη χαρά διεπίστωσα ὅτι οἱ ἅγιοι Θεολόγοι τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἶχαν ἄριστη γνώση καί ἀπεδέχοντο ὡς νόμο ἱατρικό τόν νόμο τῆς θεραπείας τοῦ ὁμοίου μέ τό ὅμοιο, ὁ ὁποῖος ἐπιπλέον ἀπετέλεσε ἕνα ἀπό τά βασικότερα θέματα γύρω ἀπό τά ὁποῖα ἐθεολόγησαν.

Θεώρησα, λοιπόν, καλό νά ἐκθέσω ἐμπεριστατωμένα τήν Ὁρθόδοξη θεολογική ἐρμηνεία τοῦ φυσικοῦ νόμου τῆς θεραπείας τοῦ ὁμοίου μέ τό ὅμοιο, ἐπί τοῦ ὁποῖου νόμου θεμελιώθηκε, καί ἐξ αἰτίας τοῦ ὁποῖου πρέπει νά ὑπάρχει καί ἡ νεώτερη, Ὁμοιοπαθητική λεγομένη ἱατρική. Εἶναι λυπηρά ἡ διαπίστωση νά γίνονται οἱ χριστιανοί ἔρμαιοι μή Ὁρθοδόξων ἀπόψεων, οἱ ὁποῖες ἐμφανίζονται ὡς Ὁρθόδοξες, χωρίς νά εἶναι.

Γιά νά συνδεθῆ ἡ ἔρευνα αὐτή μέ τήν σημερινή ἐποχή, ἦταν ἀπαραίτητο νά ἐκθέσω καί τίς γνώμες πού εἶχαν γιά τό ἴδιο θέμα Ρῶσοι ἅγιοι τοῦ 19ου καί 20ου αἰῶνος. Ἐκανα λοιπόν ἔρευνα στό Ἅγιον Ὅρος, ὅπου εὔρον πολλά πρωτότυπα κείμενα, μέρος τῶν ὁποίων δημοσιεύθηκε στό πρῶτο μου ἄρθρο σέ ἑλληνική μετάφραση ἐκ τῆς ρωσικῆς. Ἐπιβεβαιώθηκε ἔτσι ἡ ἐγκυρότητα τῶν μεταφράσεων πού δημοσιεύθηκαν στό πρῶτο μου ἄρθρο. Ὁλοκληρωμένη εἰκόνα τῆς γνώμης τῶν πλείστων Ἁγίων τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας γιά τήν ἱατρική, θά δημοσιευθῆ προσεχῶς.

Ἀνεξάρτητα, ὅμως, ἀπό τήν θέση αὐτή τῆς Ρωσικῆς Ὁρθοδόξου θεολογίας, τήν ὁποία θά μπορούσε κανεῖς νά πληροφορηθῆ καί ἐτέρωθεν, ἐκεῖνο τό ὁποῖο νομίζω ὅτι ἐγώ ὄφειλα νά ἐκθέσω εἶναι ἡ θεολογική γνώμη τῶν Ἑλλήνων Πατέρων, μέ τήν ὁποία κανεῖς, μέχρι τώρα, ὅπως διεπίστωσα, δέν ἀσχολήθηκε ἐμπεριστατωμένα καί δέν τήν ἔκαμε γνωστή.

Μέ αὐτό τό πνεῦμα ἦταν γραμμένο τό πρῶτο μου ἄρθρο, σάν μιά προβολή τῆς ἱατρικῆς μέσα ἀπό τήν θεολογική προοπτική τῆς Ὁρθοδόξου διδασκαλίας, ἀπέναντι στήν ὁποία δέν ἐννοῶ γιατί κάποιοι θρησκευόμενοι ἄνθρωποι ἐθελοτυφλοῦν.

Λυπήθηκα σφόδρα πού ἕνας ἐκ τῶν λίαν ἀγαπητῶν μου καθηγητῶν δέν ἠννόησε τό πνεῦμα μέ τό ὁποῖο ἦτο γραμμένο τό ἄρθρο μου καί προέβη στήν σύνταξη ἑνός δικοῦ του ἄρθρου, μέ τό ὁποῖο ὑποτίθεται ὅτι ἀπαντοῦσε στό ἄρθρο μου. Στήν πραγματικότητα κατέκρινε ὑποκει-

μενικές προσωπικές θέσεις πού ἐπεσήμανε σέ βιβλία Ὁμοιοπαθητικῶν ἱατρῶν, τίς ὁποῖες ἐγκατέμιξε μέ ἀρχές τῆς Ὁμοιοπαθητικῆς, μέ ἀποτέλεσμα νά ἐπιτύχη νά παρουσιάσῃ ὡς Ὁμοιοπαθητική ἱατρική αὐτό πού δέν εἶναι Ὁμοιοπαθητική ἱατρική, ἀλλά ἀποκρυφισμός καί ἀπάτη.

Ἐπιπλέον, τίς θέσεις αὐτές τίς συνέλεξε ἀπό βιβλία ἱατρῶν Ὁμοιοπαθητικῆς, τούς ὁποῖους ἐγώ στό ἄρθρο μου οὐδόλως ἀνέφερα, οὔτε ὄμως καί ὑπενόησα.

Ἄπορῶ, λοιπόν, πῶς ὁ ἀγαπητός μου καθηγητής κρίνει θέματα Ὁρθοδόξου θεολογίας μέ κριτήριο ἀπόψεις γιά τίς ὁποῖες θά ἦταν παράλογο νά μοῦ ζητοῦνται εὐθύνες;

Ἄν ἤθελε νά ἀπαντήσῃ στό ἄρθρο μου, ὄφειλε νά παραθέσῃ ἐπακριβῶς τό δικό μου κείμενο καί ἐπ' αὐτοῦ νά ἐπισημάνῃ τό ἴδικόν μου σφάλμα καί λάθος. Αὐτό δέν τό κάνει πουθενά, ἐκτός ἀπό μία περίπτωση **πού τό λάθος ἦτο τυπογραφικό καί ὄχι δικό μου**. Τελικῶς κρίνει τά γραφόμενά μου μέ βάση τήν ἐρμηνεία τήν ὁποία δίδει σ' αὐτά πού ἐπιλέγει, ὄχι ἀπό τό ἄρθρο μου, ἀλλά ἀπό βιβλία ἄλλων.

Γιατί ἕνας Ὁρθόδοξος Χριστιανός θά εἶχε λόγο νά ἀντιδρᾷ σέ ὅσα γράφονται μέ κριτήριο τήν Θεολογία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καί μέ ὁδηγὸ τούς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας; Ἀναφέρεσθε στόν πατέρα Παῖσιο ὅπως καί στόν πατέρα Πορφύριο.

Οἱ ἅγιοι αὐτοὶ ἄνθρωποι δέν ἐξεφράσθησαν μέ τό πνεῦμα τό ὁποῖο τούς ἀποδίδεται. Κάποιοι θρησκευόμενοι ἄνθρωποι στήν Ἑλλάδα θέλουν νά ἀγνοοῦν τήν Ὁρθόδοξη θεολογία, καί ἀγίους τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πού ἄσκησαν τήν Ὁμοιοπαθητική ἱατρική (Ἅγιος Ἰγνάτιος Μπρατισιανίνωφ, Θεοφάνης ὁ ἐγκλειστος, Σεραφεῖμ Τσιτσάγκωφ) καί ἄλλους πού τήν διέδωσαν (Ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κρονστάνδης).

Δέν εἶναι σωστό, ἐπειδὴ σκέπτονται ἔτσι, νά ἰσχυρίζονται γιά τούς ἀγίους αὐτούς ἄνθρωπους ὅτι εἶχαν γνώμη γιά τήν Ὁμοιοπαθητική, ἀναπόδεικτη ἀπό τά λόγια τῶν ἁγίων αὐτῶν Γερόντων καί ἀπό τήν πραγματικότητα, ἀποδίδοντάς τους τί οἱ ἴδιοι φαντάζονται ὅτι ἐννοοῦσαν ἢ φρονοῦσαν μέ ὅσα γιά ἄλλο λόγο καί μέ ἄλλο σκοπὸ εἶπαν, καί νά τούς παρουσιάζουν ὡς ἀντιτιθεμένους ὄχι μόνον πρός τούς πρό αὐτῶν Ἁγίους ἀλλά καί μέ τούς συγχρόνους των καί πρός αὐτούς οἰκείους, οἱ ὁποῖοι ἐφήρμοζαν τήν Ὁμοιοπαθητική.

Ὅρους, ὅπως ἀποκρυφισμός καί ἄλλα παρόμοια, οὔτε ὡς λέξη θά ἤθελα νά ἀναφέρω, τήν στιγμή πού τό κριτήριο γιά τό ἄρθρο μου εἶναι ἡ **διατύπωση τῆς θεολογίας τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας γιά τήν Ὁμοιοπαθητική ἱατρική χωρίς ξένες προσμεμίξεις**, εἶτε ἀπό ἀποκρυφιστικές θεωρήσεις τῆς ἱατρικῆς εἶτε ἀπό ἄλλες μὴ Ὁρθόδοξες βιοθεωρίες. Θά ἤθελα πάντως νά πῶ ὅτι ἐκλαμβάνω ὡς αἰσχύνη καί τὴν ἀπλὴ ἐνασχόληση μέ ἀποκρυφιστικές ἀπόψεις, συνέπεια τῆς ὁποίας ἐνασχόλησεως εἶναι καί τό νά μὴν μποροῦν ὀρισμένοι νά ἀκούσουν τήν Ἀγιοπατερική Θεολογία, διότι εἶναι προδιατεθειμένοι, παγιδευόμενοι στίς διαβολικές μεθοδεύσεις, νά τήν παρερμηνεύσουν.

Γράφει, π.χ., ὁ ἀγαπητός μου καθηγητής ὅτι «ἡ Ὁμοιοπαθητική στήν Ἑλλάδα ἀναπτύχθηκε, διδάχθηκε καί ἐξακολουθεῖ νά διδάσκεται ἀπό συγκεκριμένα πρόσωπα». Σύμφωνα ὡς ἐδῶ. Καί συνεχίζετε: «Ἐπομένως καί οἱ ἀσκοῦντες τήν ΟΠ (Ὁμοιοπαθητική) στήν Ἑλλάδα ἀποδέχονται τίς ἀρχές καί τήν πρακτική τῆς ΟΠ, ὅπως τήν διδάχθηκαν ἀπό τούς διδασκάλους των».

Αὐτό ἀποτελεῖ συμπέρασμα αὐθαίρετο καί ἄκυρο. Ἡ Ὁμοιοπαθητική εἶναι ἐπιστημονικὸ σύστημα, τίς ἀρχές τοῦ ὁποῖου μπορεῖ κανεῖς νά τίς πληροφορηθῆ κατὰ τήν διδασκαλία τῆς Ὁμοιοπαθητικῆς, χωρίς οἱ ὁποιοσδήποτε θεωρητικές ὑποθέσεις νά ἐπηρεάζουν ὅποιον θέλει νά μάθῃ νά ἀσκήσῃ κατὰ Θεόν τήν Ὁμοιοπαθητική. Θεωρῶ αὐτὴν τήν θέση αὐταπόδεικτη, τήν στιγμή, π.χ., πού ὅλοι γνωρίζουν ὅτι ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος δέν ἀπέφυγε νά σπουδάσῃ τήν ρητορική στήν σχολή ἑνός εἰδωλόατρου, τοῦ Λιβανίου. Καί οἱ λοιποὶ Ἅγιοι Πατέρες μέ αὐτό τό πνεῦμα δίδασκον, δηλαδή νά ἀκολουθοῦμε τό παράδειγμα τῆς μελίσεως καί νά κάνουμε κτῆμα μας τό ἀγαθόν, ὅπου αὐτό ὑπάρχει, ἀποφεύγοντας τό ἐπιβλαβές.

Γράφετε, επίσης, αγαπητέ μου κύριε καθηγητά, μέ ιερά ὄργη (ἀναφερόμενος στήν θεραπεία τοῦ ἐκ γενετῆς τυφλοῦ ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ, τὴν ὁποία ὁ Ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κρονστανδῆς, μαζὶ μέ ἄλλα παραδείγματα, ἀναφέρει, γιὰ νά ἐπιβεβαιώσει τὴν θέση ὅτι ὁ Χριστός χρησιμοποιοῦ τὸν ὁμοιοπαθητικὸ τρόπο θεραπείας τοῦ ἀνθρώπου): Ποῦ ἀναγράφεται στὸ ἱερό κείμενο τῆς Καινῆς Διαθήκης αὐτὸ τὸ πρωτάκουστο, ὅτι δηλαδή ὁ πηλὸς φθιάχτηκε ἀπὸ χῶμα καὶ τὸ ζωοπάρικο αἷμα Του;

Ἔτσι ὅσοι ἐκκλησιάζονται καὶ ἀκούουν τὸ Εὐαγγέλιο γνωρίζουν ὅτι ὁ Χριστός θεράπευσε τὸν ἐκ γενετῆς τυφλό, ἀφοῦ ἔπτωσε ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἀφοῦ ἔβαλε στοὺς ὀφθαλμούς τοῦ τυφλοῦ τὸν πηλό, τὸν ὁποῖο ἔφτιαξε ἀπὸ τὸ χῶμα καὶ τὸ πτύσμα του. Ἐπομένως, ἡ ἔννοια τοῦ κειμένου εὐδοοῦται πλήρως, ἂν γραφῆ **πτύσμα** ἀντὶ γιὰ **αἷμα**.

Ἐνῶ μπροστὰ σας βρισκόταν ὄχι μιά παραχάραξη τοῦ ἱεροῦ κειμένου τῆς Καινῆς Διαθήκης ἀλλὰ ἓνα τυπογραφικὸ λάθος, μήπως δέν μπορούσατε νά διακρίνετε τὸ δεύτερο, διότι ἦσαν προδιατεθειμένοι γιὰ τὸ πρῶτο;

Ἀνέφερα δύο μόνον ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸ ἄρθρο σας, μέσα ἀπὸ τὰ ὁποῖα φαίνεται πὼς τὸ ἄρθρο σας εἶναι ξένο πρὸς τὸ πνεῦμα μέ τὸ ὁποῖο γράφω. Ὅπως, ἐλπίζω, διαπιστώνετε, τόσο τὸ περιεχόμενο ὅσων γράφω, ὅσο καὶ ὁ τρόπος μέ τὸν ὁποῖο διαλέγομαι, θά ἤθελα νά βεβαιώνεται ὅτι ἀποτελοῦν ἔκφραση τῆς θεολογίας τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ τοῦ Ὁρθοδόξου τρόπου ζωῆς. Κατὰ τοὺς Ἁγίους Πατέρας, «αὕτη ἡ ὁδὸς τοῦ Χριστοῦ τοῦ μὴ πληξαι τὸν πλησίον».

Γι' αὐτὸ, παρακαλῶ τὸν ἀγαπητό μου καθηγητή, ἔχοντας διαβάσει καὶ τὸ δεύτερο αὐτὸ ἄρθρο, νά ξαναγράψω τίς τυχόν ἐπικρίσεις του, ἀναφερόμενος μόνον σέ ὅσα ἐγὼ γράφω, εἴτε στὸ προηγούμενο εἴτε στὸ δεύτερο αὐτὸ ἄρθρο μου. Ἐλπίζω ὅτι διαβάζοντας μέ πραεῖα διάθεση τὸ δεύτερο ἄρθρο, θά ἀντιληφθῆ τὸ πνεῦμα μέ τὸ ὁποῖο γράφω, τὸ ὁποῖο, ὅπως νομίζω, διακρίνεται ἀπὸ τὸ ὅτι ζητῶ νά μὴ διαφοροποιούμαι ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς Ἀγιοπατερικῆς Παραδόσεως τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, τὴν θεολογία τῆς ὁποίας ἄλλοι χωρὶς νά τὸ καταλαβαίνουν καὶ ἄλλοι ἐκουσίως ἀντικαθιστοῦν μέ ἀπόψεις δικές τους καὶ μέ ἀπόψεις ξένων πρὸς τὴν Ὁρθοδοξία ἰδεολογιῶν.

Η ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ

1. Ἰησοῦς Χριστός Σωτήρ

«**Καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν**». Ἀπὸ τὸ εὐαγγέλιο γνωρίζουμε ὅτι ὁ Χριστός ἔλαβε ὡς ἄνθρωπος τὸ ὄνομα Ἰησοῦς. Ὁ λόγος γιὰ τὸν ὁποῖο ὁ Χριστός ἔπρεπε νά λάβει τὸ ὄνομα Ἰησοῦς εἶναι ὅτι τὸ ὄνομα αὐτὸ σημαίνει τὸν σωτήρα, αὐτὸν πού σώζει. Τὸ ὄνομα αὐτὸ τὸ ὑπέδειξε ὁ ἄγγελος, ἐξηγώντας καὶ τὸν λόγο γιὰ τὸν ὁποῖο θά ἐλάμβανε τὸ ὄνομα αὐτό: «**Αὐτός γάρ σώσει τὸν λαόν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν**»!

Ἀπὸ τὸ ρῆμα ἰάομαι-ἰῶμαι, πού σημαίνει θεραπεύω, παράγονται οἱ λέξεις ἰατρός, ἴαμα, ἴασις. Στὴν ἰωνικὴ διάλεκτο, ὅπου τὸ α ἐναλλάσσεται μέ τὸ η, οἱ προηγούμενες λέξεις παίρνουν τὴν μορφή τοῦ ἰη-τρός, ἴημα ἴησις. Ἀπὸ τὸ ἰάομαι προέρχεται καὶ τὸ ὄνομα ἴασώ, πού σημαίνει τὴν θεραπεύουσα, τὸ ὁποῖο στὴν ἰωνικὴ διάλεκτο γίνεται Ἰησώ. Ἀπὸ τὸ ἰάομαι προέρχεται καὶ τὸ ὄνομα ἴασοῦς, τὸ ὁποῖο μέ διαλεκτικὴ τροπὴ τοῦ α σέ η, στὴν ἰωνικὴ διάλεκτο, γίνεται Ἰησοῦς, καὶ σημαίνει αὐτὸν ὁ ὁποῖος θεραπεύει, αὐτὸν ὁ ὁποῖος ἴαται. Ἰησοῦς ἐπομένως σημαίνει ὁ ἰώμενος, ὁ ἰατρός.

Ἔτσι αὐτὸ σημαίνει τὸ ὄνομα Ἰησοῦς, αὐτὸν πού θεραπεύει, ἀναφέρεται καὶ ἀπὸ τὸν Ἅγιο Κύριλλο Ἱεροσολύμων², ὁ ὁποῖος ἐρμηνεύοντας ἀπὸ τὸ Πιστεύω τὸ «καὶ εἰς ἓνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν», λέγει γιὰ τὸ ὄνομα Ἰησοῦς ὅτι ἔχει στὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα, «κατὰ τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν», τὴν σημασία «ὁ ἰώμενος» (ὅπου ἡ λέξη Ἑλλάδα στὴ φράση «τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν» εἶναι ἐπιθετο, καὶ σημαίνει τὴν ἑλληνικὴ).

Λέγει λοιπὸν πρῶτα, «**Ἰησοῦς ἐστὶ κατὰ μὲν Ἑβραίους σωτήρ**», δηλώνοντας ἔτσι γιὰ τὸ ὄνομα Ἰησοῦς τὴν σημασία του στὴν ἑβραϊκὴ, πού εἶναι προφανές, ἀφοῦ ἀναφέρεται καὶ στὸ ἴδιο τὸ Εὐαγγέλιο, καὶ προσθέτει τὴν σημασία του στὴν Ἑλληνικὴ γλῶσσα ὅπου τὸ ὄνομα Ἰησοῦς ἐρμηνεύεται ὁ ἰώμενος.

Στὴν Ἁγία Γραφή συνηθίζεται νά διατυπώνεται τὸ ἴδιο νόημα μέ δύο διαφορετικὲς ἀλληλοδιάδοχες φράσεις, ὅπως: «**Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον**», ἡ πρώτη, «**καὶ ἠγαλλίασεν τὸ πνεῦμα μου ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ σωτήρι μου**»³, ἡ δεύτερη. Ὁμοίως οἱ φράσεις «ἴασαι με, Κύριε, καὶ ἰαθήσομαι»· «σῶσον με καὶ σωθήσομαι»⁴, ἔχουν τὸ ἴδιο νόημα. Τὸ πρῶτο ρῆμα ἐκάστης φράσεως, ἐνῶ βρίσκεται σέ ἔγκλιση προστακτικὴ, ἀποδίδεται ἐννοιολογικὰ μέ μιά πρόταση ὑποθετικὴ: Κύριε, ἂν μέ γιαιτρέψης, θά γιαιτρευθῶ. Καὶ ἂν μέ σώσης, θά σωθῶ. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου νοεῖται ὡς ἰατρεία.

Ἡ βαθύτερη ἔννοια βρίσκεται στὸ ὅτι ἡ ἰατρεία τοῦ ἀνθρώπου, πού νοεῖται ταυτόσημη μέ τὴν σωτηρία του, δέν εἶναι κάτι πού ἐξαρτᾶται μόνο ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο· μπορεί νά τὸ ἀποκτήσῃ ὁ ἄνθρωπος, μόνο ἂν τοῦ τὸ δώσῃ ὁ Θεός.

Μέ αὐτὴν τὴν ἔννοια καταφεύγει ὁ ἄνθρωπος στὸν Θεό. Αὐτὸ εἶναι τὸ πνεῦμα τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ ἡ διδασκαλία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, καὶ μέ τὸ πνεῦμα αὐτὸ ζητᾶ ὁ ἄνθρωπος τὸ ἔλεος τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, διότι αἰσθάνεται ὅτι εἶναι ὁ ἀσθενής πού ἐπιζητεῖ ἀπὸ τὸν ἰατρὸν τὴν ἴασιν, ὁ ἁμαρτωλὸς πού ἐξαιτεῖται ἀπὸ τὸν Ἰησοῦν τὴν σωτηρίαν⁵. Ἄν ὁ Θεός ἀποφασίσει νά σώσει τὸν ἄνθρωπο, τότε ὁ ἄνθρωπος θά βρεῖ σωτηρία. Ἄν ὁ Θεός ἀποφασίσει νά γιαιτρέψῃ τὸν ἄνθρωπο, τότε ὁ ἄνθρωπος θά γίνῃ ὑγιής, ἀλλιῶς θά μείνῃ δοῦλος στὴν φθορά, δοῦλος στὸν θάνατο, δοῦλος στὴν ἁμαρτία.

Ἡ Σωτηριολογία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας βλέπει τὸν ἄνθρωπο ὄχι ὡς ἔνοχο, ὁ ὁποῖος πρέπει νά τιμωρηθῆ, ἀλλὰ ὡς ἄρρωστο, ὡς ἀσθενῆ ὁ ὁποῖος ἔχει ἀνάγκη ἰάσεως, καὶ ἔχει ἀνάγκη νά θεραπευθῆ. Ἡ ἁμαρτία ἀποτελεῖ νόσο. Ἡ ἁμαρτία συνιστᾶ ἀσθένεια. «Ὁπερ σῶματι νόσος, τοῦτο ψυχῇ ἁμαρτία». Καὶ ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ γίνεται ἄνθρωπος στὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ, γιὰ νά θεραπευθῆ ὁ ἁμαρτωλὸς ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν νόσο τῆς ἁμαρτίας. Κάθε ἄνθρωπος εἶναι ὑπόδουλος στὴν ἁμαρτία μέ τὴν ἔννοια ὅτι τὴν φέρει μέσα του ὡς νόσο. Σωτηρία εἶναι ἡ ἐλευθέρωσις ἀπὸ τὴν δουλεία τῆς ἁμαρτίας, ἡ ἴασις ἀπὸ τὴν νόσο τῆς ἁμαρτίας.

Ἀφοῦ, λοιπὸν, ἡ ἁμαρτία εἶναι νόσος, ἡ διπλὴ σημασία, ἰατρός καὶ σωτήρ, τοῦ ὀνόματος Ἰησοῦς αὐτὸ σημαίνει, ὅτι «ὁ Ἰησοῦς σώζει τὸν ἄνθρωπο, γιαιτεύοντάς τον ἀπὸ τὴν ἁμαρτία». Γι' αὐτὸ ἡ σωτηρία νοεῖται ὡς ἴασις. Γι' αὐτὸ οἱ δύο φράσεις πού προαναφέραμε: «α) ἴασαι με, καὶ ἰαθήσομαι· β) σῶσον με, καὶ σωθήσομαι», ἔχουν τὸ ἴδιο νόημα. Καὶ σημαίνουν ὅτι «Μόνον ὁ Θεός μέ σώζει· καὶ μέ σώζει, ἂν μέ γιαιτρέψῃ».

Καὶ ἡ φράση «αὐτός σώσει τὸν λαόν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν», ἀποτυπώνει τὸ σωτηριολογικὸ νόημα τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, σημαίνει ὅτι ὁ Ἰησοῦς σώζει τὸν λαόν του γιαιτεύοντάς τον ἀπὸ τίς ἁμαρτίες του.

2. Ἐύλω γάρ ἔδει τὸ ξύλον ἰάσασθαι (ἡ ἔννοια τοῦ ὁμοίου)

Ὁ Θεός δέν θά μπορούσε νά σώσῃ τὸ ἀνθρώπινο γένος χωρὶς νά ἐνανθρωπήσῃ ὁ ἴδιος; Γίνεται ὁμοιος μ' ἐμᾶς ἐκτός ἀπὸ τὴν ἁμαρτία, διότι ὁ νόμος τῆς δικαιοσύνης τοῦ Θεοῦ αὐτὸ ἀπαιτοῦσε νά γίνῃ: νά σωθῆ δι' ἀνθρώπου ὁ ἄνθρωπος, νά θεραπευθῆ διὰ τῆς σαρκὸς τοῦ ἀναμαρτήτου Ἰησοῦ Χριστοῦ ἢ σὰρξ τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἀνθρώπου, δηλαδή νά ἰαθῆ τὸ ὅμοιον μέ τὸ ὅμοιον.

Ὁ θάνατος τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἀνθρώπου ἔπρεπε νά νικηθῆ μέ τὸ ὅμοιον, δηλαδή νά πατηθῆ μέ τὸν θάνατον τοῦ ἀναμαρτήτου Ἰησοῦ Χρι-

στοῦ. Καί ἡ ἴασις τοῦ ἀμαρτωλοῦ ἀνθρώπου ἔπρεπε νά γίνη μέ τό ὄμοιον, διά τῆς σαρκός τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ ἀναμαρτήτου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Διά ξύλου εἰσηλθεν ὁ θάνατος, διά μέσου τῆς βρώσεως τοῦ καρποῦ ἑνός ξύλου, τοῦ δένδρου τῆς γνώσεως τοῦ καλοῦ καί τοῦ κακοῦ. Καί ὅπως διά ξύλου νικήθηκε ὁ Ἀδάμ καί ὑποτάχθηκε στόν θάνατο, ἔτσι διά μέσου ἑνός ἄλλου δένδρου, τοῦ ξύλου τοῦ Σταυροῦ, εἶχε ὠρίσει ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ νά καταργηθῇ ὁ θάνατος, μέ τήν κατά τοῦ θανάτου νίκη τοῦ νέου Ἀδάμ, δηλαδή τοῦ Χριστοῦ.

Ὅπως διά τοῦ ξύλου τῆς παρακοῆς εἰσηλθε στό ἀνθρώπινο γένος ἡ φθορά καί ὁ θάνατος σάν μιᾶ ἀρρώστεια, αὐτή ἡ ἀρρώστεια δέν μπορούσε νά θεραπευθῇ μέ ἄλλον τρόπο, ἀλλά μόνο μέ τό ὄμοιο, δηλαδή μέ ξύλο. Ὅχι μέ τό ἴδιο. Ἀλλά μέ τό ὄμοιο. Ἐνῶ τό ξύλο τῆς παρακοῆς προκάλεσε τόν θάνατο, ἕνα ξύλο ὄχι τό ἴδιο, ἀλλά τό ξύλο τοῦ Σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ, τό ξύλο τῆς ὑπακοῆς τοῦ Χριστοῦ στόν Θεό Πατέρα, τό ξύλο τῆς ζωῆς, αὐτό εἶναι τό ὄμοιο, τό ὁποῖο μέσα του ἔχει τήν δύναμη νά ἰᾶται ἀπό τήν φθορά καί τόν θάνατο, δηλαδή νά θεραπεύη ἀπό τήν ἀρρώστεια τῆς ἀμαρτίας, πού εἰσηλθε στό ἀνθρώπινο γένος διά τοῦ ξύλου τῆς γνώσεως τοῦ καλοῦ καί τοῦ κακοῦ, διά τοῦ ξύλου τῆς παρακοῆς.

Ὅπου ὑπάρχει νόμος, χρησιμοποιοῦμε τό ρῆμα πρέπει στά ἀρχαῖα: «ἔδει», πού σημαίνει πρέπει. Ἐπειδή, λοιπόν, αὐτόν τόν νόμο, τῆς θεραπείας τοῦ ὁμοίου μέ τό ὄμοιο, χρησιμοποιεῖ ὁ Θεός γιά τήν θεραπεία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἀπό τήν ἀμαρτία καί τήν ἐπακολουθήσασα φθορά καί τόν θάνατο, γι' αὐτόν τόν λόγο τό ὄμοιο μέ τό ὄμοιον ἔπρεπε νά θεραπευθῇ, γιά νά σωθῇ ὁ ἄνθρωπος. Λέει, λοιπόν, τό δοξαστικόν τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ: «Ξύλω γάρ ἔδει τό ξύλον ἰάσασθαι καί πάθει τοῦ ἀπαθοῦς τά ἐν ξύλῳ λύσαι πάθη τοῦ κατακρίτου».

Γιά νά παρακολουθήσουμε γραμματικά καί συντακτικά τό ἀνωτέρω κείμενο, πρέπει νά λάβουμε ὑπόψιν μας τήν ἀρχαία ρῆση: «Τά ὄμοια τοῖς ὁμοίοις εἰσὶν ἰάματα».

Τά ὄμοια: ὀνομαστική **Τοῖς ὁμοίοις:** δοτική, δοτική τοῦ ὄργανου. Τά ὄμοια (ὀνομαστική) θεραπεύονται μέ τά ὄμοια (δοτική).

τά ὄμοια (= τά ὄμοια)	εἰσὶν ἰάματα (ἐνεργοῦν θεραπευτικῶς)	τοῖς ὁμοίοις (= εἰς τά ὄμοια)
τό ξύλον τῆς παρακοῆς	ἔδει (ἔπρεπε) ἰάσασθαι (νά ἰαθῇ, νά θεραπευθῇ)	ξύλω (μέ τό ξύλον) τοῦ Σταυροῦ)
τά ἐν ξύλῳ πάθη τοῦ κατακρίτου (Ἀδάμ καί γενικά κάθε ἀνθρώπου)	ἔδει (ἔπρεπε) λύσαι (νά λυθοῦν, νά θεραπευθοῦν)	πάθει τοῦ ἀπαθοῦς (Χριστοῦ) (μέ τά πάθη τοῦ ἀπαθοῦς Χριστοῦ)

Ὅλη ἡ ἐκκλησιαστική ὑμνολογία ἐκφράζει τήν Ὁρθόδοξη Θεολογία. Πρέπει, λοιπόν, νά ἀναζητήσουμε τοὺς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας πού ἀναπτύσσουν τήν Θεολογία πού ἐκφράζει ὁ ἀνωτέρω ὕμνος. Ἄς ἀρχίσουμε ἀπό τόν Ἅγιο Συμεών τόν Νέο Θεολόγο.

3. Ἡ θεολογία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας γιά τήν ἱατρική

Ἐπειδή τό κείμενο τοῦ ἁγίου Συμεών τό ὁποῖο θά ἀναλύσουμε εἶναι πυκνό ὡς πρός τά νοήματά του, θέτουμε ὑπόψιν τοῦ ἀναγνώστου μιάν ἀδιάβλητη ἀπόδοση, στήν νεοελληνική γλῶσσα τοῦ 18ου-19ου αἰώνα, μέρους τοῦ κειμένου πού θά ἀναλύσουμε⁶. «Ἡ ἱατρική πού θεραπεύει τά κορμιά τῶν ἀνθρώπων, δέν μπόρεσε ποτέ νά θεραπεύσῃ τήν πρώτην ἀρρωστίαν τοῦ κορμίου, ἤγουν τήν φθοράν, ἀλλά ἀγωνίζεται μέ πολλούς καί διαφόρους τρόπους νά φέρῃ εἰς τήν πρώτην του κατάστασιν τό κορμί ἐκεῖνο τό ὁποῖο ἐβγήκε ἀπό τήν τάξιν του, καί ἔπεσεν εἰς ἀρρωστίαν, τρόπον τινά, ὡσάν δευτέραν. Ἦγουν, ἀγωνίζεται ὁ ἱατρός νά θεραπεύσῃ τό κορμί ἀπό τόν πλευρίτιν, μά

ὄχι ἀπό τήν φθοράν, ὅτι τό κορμί εἶναι φυσικά φθαρτόν. Καί αὐτή ἡ θεραπεία προέρχεται ἀπό δυνάμεις καί ἐνέργειες ἱατρικῶν, ὁμογενεῖς μέ τά σώματα, πού εἶναι ἄρρωστα, καί ἔτσι νά κάνουν φυσικά εἰς αὐτά τήν ἐνέργειάν τους καί (= μέ ἀποτέλεσμα) νά τά θεραπεύσουν. Διά νά ἰατρευθῇ ἡ δευτέρα ἄρρωστία τοῦ σώματος, χρειάσθηκε δύναμιν ὁμογενή, τῶν ἱατρικῶν, διά νά ἔλθῃ τό φθαρτόν κορμί εἰς τήν πρώτην του κατάστασιν, ἡγουν εἰς τήν πρώτην κατά φύσιν ἄρρωστίαν του, τήν φθοράν. Ἄλλ' ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ὅπου εἶναι ἄρρωστη κατά φύσιν πῶς εἶναι δυνατόν νά μήν χρειασθῇ μίαν δύναμιν ὑπερφυῆ καί ὑπερούσιον, διά νά ἔλθῃ εἰς τήν ἀληθινήν καί κυρίως ὑγίαν της; Καί ποῖον εἶναι αὐτό τό ὑπερφυές καί ὑπερούσιον, τοῦ ὁποῖου ἡ δύναμις ἔχει νά ἐνεργήσῃ τήν ὑγίαν; Εἶναι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός». Ἐπειδή ἡ ἀνωτέρω μετάφραση μέ τήν ἀπλή της διατύπωση κάπως μᾶς εἰσήγαγε στό νόημα τῶν ὑπό τοῦ Ἁγίου λεγομένων, μπορούμε νά ἀρχίσουμε νά ἀναλύουμε φράση πρὸς φράση τό πρωτότυπο κείμενο. Στό 18ον Κεφάλαιον τοῦ βιβλίου «ἀλφαβητικά κεφάλαια»⁷, ἀναγινώσκουμε:

«Ὁπερ σώματι νόσος, τοῦτο ψυχῇ ἁμαρτία». Ὅτι ἀκριβῶς γιά τό σῶμα ἡ νόσος, αὐτό γιά τήν ψυχῇ ἡ ἁμαρτία. **«Ἐκ δύο οὐσιῶν ὑπάρξας ὁ ἄνθρωπος, ἐκ νοεράς καί αἰσθητῆς, ἐδεήθη καί διττῆς θεραπείας ἐν μεγάλῃ νόσῳ γεγονῶς».**

Ἐπειδή ἡ ὑπαρξη τοῦ ἀνθρώπου προέρχεται ἀπό δύο οὐσίες, ἀπό οὐσία νοερά καί ἀπό οὐσία αἰσθητή, ὁ ἄνθρωπος, πού βρέθηκε σέ μεγάλη ἄρρωσθεια, ἔχει ἀνάγκη καί ἀπό διπλῆ θεραπεία.

«(Ἐν μεγάλῃ νόσῳ γεγονῶς), ἀπό τῆς μεγάλῃς ὑγείας ἥς ἐλλείπει κατά φύσιν, διότι νόσος ὑγείας ἐλλειψις καί ἡ κατά φύσιν νόσος

αὐτῷ»· ἐξέπεσε ὁ ἄνθρωπος σέ μεγάλη νόσο μετά τήν ἠθική του πώση: Πρὶν τήν πώση δέν ὑπῆρχε στόν ἄνθρωπο φθορά, ἄρρωσθεια ἢ θάνατος. Ἀπό τήν κατάστασιν λοιπόν τῆς μεγάλῃς ὑγείας στήν ὁποία βρισκόταν, ἔπεσε σέ μεγάλη νόσο. Καί ἡ μεγάλη νόσος συνίσταται στό ὅτι ἡ φθορά καί ὁ θάνατος ἔγιναν στόν ἄνθρωπο φύσις, ὡς ἐάν δηλαδή ἦταν φυσικό αὐτό γιά τόν ἄνθρωπο νά τελεῖ ὑπό τό κράτος τῆς φθορᾶς καί νά ἀποθνήσκῃ. Πρὶν τήν πώση ὁ ἄνθρωπος ὡς φυσική του κατάστασις εἶχε τό νά εἶναι ἀθάνατος καί ἀφθαρτος. Ἐνῶ τώρα ἡ φθορά καί ὁ θάνατος ἔγιναν κατά φύσιν κατάστασις τοῦ ἀνθρώπου. Τώρα τό νά πεθαίνουμε θεωρεῖται φυσικό. Συγκρινόμενη λοιπόν ἡ κατάστασις στήν ὁποία βρεθήκαμε μέ τήν κατάστασις τῆς ὑγείας στήν ὁποία βρισκόταν ὁ Ἀδάμ πρὶν τήν πώση, ὀνομάζεται, καί δικαίως, μεγάλη νόσος.

Ἄν ὁ Ἅγιος ἔχῃ τήν φροντίδα νά τήν ὀνομάζῃ μεγάλη νόσο, εἶναι διότι θέλει νά τονίσῃ ὅτι καί ἡ θεραπεία της δέν μπορούσε νά γίνῃ μέ φυσικές ἀνθρώπινες δυνάμεις. Τό κατά φύσιν λοιπόν δέν ἀλλάζει, διαμένει ἀμετάβλητο, καί ἡ φθορά καί ὁ θάνατος ἔγιναν πιά στόν ἄνθρωπο ἀμετακίνητη φυσική κατάστασις.

Γι' αὐτό, λοιπόν, ὀνομάζει ὁ Ἅγιος τήν σημερινή κατάστασις τοῦ ἀνθρώπου μεγάλη νόσο, κρίνοντας ἀπό τό γεγονός ὅτι ἔχασε τήν μεγάλη ὑγεία τήν ὁποία εἶχε, καί ἀπό τό ὅτι αὐτό, στό ὁποῖο βρέθηκε, ἔγινε στόν ἄνθρωπο κατά φύσιν κατάστασις, ἀνθρωπίνως ἀμετάβλητος. Καί τό κατά φύσιν, λέγει ὁ Ἅγιος, δέν μπορεί ὁ ἄνθρωπος νά τό ἀλλάξῃ: **«Οὐ μεθίσταται δέ τό ἐκ φύσεως ἡλικίης ἄρα δεῖται τῆς θεραπείας»**, πόσο, κατά συνέπειαν, μεγάλῃς θεραπείας ἔχει ἀνάγκη ὁ ἄνθρωπος **«ὅπως ἂν ἡ κατά φύσιν νόσος διασκευασθῇ εἰς τό**

ὑπὲρ φύσιν;» γιὰ νά μεταβληθῆ ἢ κατὰ φύσιν νόσος τοῦ ἀνθρώπου στὴν ὑπὲρ φύσιν κατάστασιν (τῆς ὑγείας);

«Ἡ μέντοι τοίνυν τῶν νυνὶ σωμάτων ἰατρικῆ, οὐ τὴν κατὰ φύσιν νόσον τῆς αἰσθητῆς οὐσίας ἀνθρώπων μεταβαλεῖν ποτέ δεδύνηται».

Ὁ θάνατος καὶ ἡ φθορὰ εἶναι ἀρρώστεια τῆς αἰσθητῆς οὐσίας, δηλαδή τοῦ σώματος τοῦ ἀνθρώπου. Ἄλλὰ ποίου σώματος; Τοῦ νυνὶ σώματος, αὐτοῦ τώρα ἐδῶ τοῦ σώματος. Καὶ οἱ ἰατροὶ ποῦ μεταχειρίζονται τὴν ἰατρικὴ τέχνη φροντίζουν γιὰ τὰ νυνὶ σώματα, τὰ θνητὰ καὶ φθαρτά, καὶ δὲν ἔχουν τὴν δυνατότητα νά μεταβάλουν τὴν κατὰ φύσιν νόσον ποῦ ἔχει στὴν ἐξουσία τῆς αὐτῆς ἐδῶ, τὰ τωρινὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων. Ἡ ἰατρικὴ τέχνη δὲν ἔχει ποτέ μπορέσει νά μεταβάλῃ τὴν ἀρρώστεια τῆς αἰσθητῆς οὐσίας, ποῦ ἔχει γίνῃ φυσικὴ κατάσταση στὸν ἀνθρώπο, **«ἀλλὰ τὴν εἰς ἑτέραν αἰσθητῆς, ἀλλὰ αὐτὴν τὴν ἄλλη, ποῦ ἦρθε, «οἰοεῖ τινὰ δευτέραν νόσον καὶ παρατροπὴν αὐτῆς», αὐτὴν τὴν ἀρρώστεια τοῦ ἀνθρώπου ποῦ ἀκολουθεῖ δευτερογενῶς, σάν παρατροπή, δηλαδή σάν ἐπιπλοκὴ τῆς πρώτης, τῆς πρωτογενοῦς νόσου τῆς φθορᾶς, «σπουδὴν ποιεῖται πολυτρόπως πρὸς τὴν πρώτην, καὶ τεχνικῶς ἀποκαταστήσαι».** Γι' αὐτὴν πλέον τὴν δευτερογενῆ νόσο φροντίζει ἡ ἰατρικὴ μὲ πολλοὺς τρόπους, ὥστε νά ἀποκαταστήσῃ, μὲ τὴν κατάλληλη τέχνη, τὸν ἀνθρώπο στὴν κατάσταση ποῦ βρίσκεται μόνον ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῆς πρωτογενοῦς νόσου καὶ δὲν ἔχει μιά ἄλλη ἐπιπλέον καὶ δευτερογενῶς ἐπερχόμενη νόσο.

4. Σώματος νόσος ὑγείας ἔλλειψις

«Γῆ εἶ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ»⁸. Ἄφοῦ εἶσαι γῆ, στὴν γῆ θὰ ἐπιστρέψῃς, λέει ὁ Θεὸς στὸν Ἀδάμ. Ἄφοῦ δηλαδή ὁ προπάτοράς μας διάλεξε νά ἀθετήσῃ τὴν ὑπακοή του στὸν Θεό, καὶ στερήθηκε τὴν δυνατότητα νά ὑπάρχῃ μέσα του ἡ Θεῖα χάρις ὡς δύναμη ἀναιρετικῆ τῆς φθορᾶς καὶ τοῦ θανάτου, ποῦ συνεπάγεται ἡ γήινη ὑπόστασή μας, εἴμαστε αὐτὸ ποῦ γίναμε, φθαρτοὶ καὶ θνητοί. Ἡ δύναμη τοῦ Θεοῦ, ἡ Θεῖα χάρις, ὡς ζωοποιός, ὡς ἀναιρετικὴ τῆς φθορᾶς καὶ τοῦ θανάτου, κάνει τὸν ἀνθρώπο ἀθάνατο καὶ ἀφθαρτο. Ἄν ὅμως ὁ ἀνθρώπος ἔχῃ μέσα του τὴν ἁμαρτία, τότε ἡ παραμονὴ τοῦ ἀνθρώπου στὴν ἀφθαρσία καὶ τὴν ἀθανασία θὰ εἶχε σάν ἀποτέλεσμα νά διαιωνίζεται ἡ ἁμαρτία ἐντὸς τοῦ ἀνθρώπου, νά διαιωνίζεται δηλαδή τὸ κακό.

Ἐπομένως, ἀπὸ τὴν ὥρα ποῦ διαπράχθηκε ἡ ἁμαρτία, τὸ μόνο τὸ ὁποῖο μπορεῖ νά ἀναμένεται εἶναι διὰ τοῦ θανάτου, ποῦ θὰ ἐπέλθῃ κάποια στιγμὴ στὸν ἀνθρώπο, ἡ ἁμαρτία ποῦ ἔχει τώρα ὁ ἀνθρώπος σάν κατάσταση μέσα του, νά συναποθάνῃ μαζί μὲ τὸν ἀνθρώπο, γιὰ νά συναποθάνῃ μαζί μὲ τὸν ἀνθρώπο καὶ ἡ δυνατότης διαπράξεως τοῦ κακοῦ. «Ὁ ἀποθανὼν δεδικαίωται ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας»⁹. Ὁ ἀνθρώπος ὅταν ἀποθάνῃ, δὲν μπορεῖ πιά νά ἁμαρτάνῃ, ἀφοῦ ἔχει πιά στερηθεῖ τὸ δικαίωμα, δηλαδή τὴν δυνατότητα τοῦ ἁμαρτάνειν. Ἡ ἰατρικὴ, λοιπόν, ἐπιστήμη τὸ μόνο ποῦ κάνει εἶναι αὐτὸ τὸ σῶμα ποῦ ἔχουμε τώρα, ποῦ ἀπὸ τὴν φύση του ἀρρωσταίνει, νά τὸ ἐπαναφέρῃ στὴν κατάσταση ἐκείνη ποῦ, ἐνῶ εἶναι φθαρτὸ καὶ θνητὸ, καὶ ἐπομένως πρωτογενῶς ἀρρωστο, δὲν ὑποφέρει ὅμως ἄμεσα ἀπὸ μιά δεύτερη, τρόπον τινά, νόσο, ἀπὸ μιά παρατροπή, θὰ λέγαμε, ἐπιπλοκὴ τῆς πρώτης του νόσου.

Ἡ παρούσα τώρα ἰατρικὴ ἐπιστήμη **«σπουδὴν ποιεῖται»** φροντίζει **«πολυτρόπως»**, μὲ πολλοὺς τρόπους, **«ἀποκαταστήσαι»**, νά ἐπαναφέρῃ τὸ νοσοῦν σῶμα **«πρὸς τὴν πρώτην»**, στὴν προηγούμενη κατάσταση τῆς πρώτης του μόνον ἀσθενείας **«τεχνικῶς»**, μὲ τὴν ἰατρικὴ τέχνη. Χρειάζεται δηλαδή νά διαθέτῃ γνώσεις εἰδικές, νά μπορεῖ κάποια πράγματα νά τὰ κἀνῃ μὲ ἕναν τρόπο εἰδικὸ καὶ κατάλληλο, μὲ τέχνη, γιὰ νά ἔρθῃ τὸ ποθοῦμενο ἀποτέλεσμα τῆς ἰάσεως.

Στὴ συνέχεια δίδεται ἡ ἔννοια τῆς νόσου σὲ σχέση μὲ τὴν ὑγεία ὡς ἔλλειψις, σάν κάτι ἀπὸ τὸ ὁποῖο κάτι λείπει. **«Σώματος νόσος, ὑγείας ἔλλειψις».** Ἡ ὑγεία τοῦ σώματος νοεῖται ὡς ὀλοκληρία, ποῦ ὅταν ὑπάρχῃ, τὸ σῶμα δὲν εἶναι ἀρρωστο. Ὅταν ἡ ὀλοκληρία τοῦ σώματος ἔχῃ κάποια ἔλλειψη, τότε τὸ σῶμα νοσεῖ. Ἄρα ὁ ἀνθρώπος εἶναι ἀρρωστος, διότι κάτι τοῦ λείπει. Αὐτὴν τὴν ἔννοια, ὅτι ἡ νόσος εἶναι ὑγείας ἔλλειψις, ἡ Ἐκκλησία τὴν διατυπώνει στὴν φράση: **«Ἡ Θεῖα Χάρις, ἡ πάντοτε τὰ ἀσθενῆ θεραπεύουσα καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦσα».** Ὅπως εἶπαμε ἤδη, δύο ἀλληλοδιάδοχες φράσεις συχνὰ ἔχουν τὸ ἴδιο νόημα στὰ ἐκκλησιαστικά κείμενα, καίτοι διατυπώνονται μὲ ἐντελῶς διαφορετικὰ λόγια. Ἔτσι οἱ φράσεις **«τὰ ἀσθενῆ θεραπεύουσα»** καὶ **«τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦσα»** εἶναι νοηματικὰ ταυτόσημες. Ἡ ἀσθένεια εἶναι δηλαδή ἔλλειψις ὑγείας. Ἔτσι, ἡ θεραπεία τοῦ ἀσθενοῦς βρίσκεται στὴν ἀναπλήρωση τοῦ ἐλλείποντος.

Τί ἔχασε ὁ ἀνθρώπος μὲ τὴν παρακοή του, μὲ τὴν πτώση του; Τὴν Θεῖα Χάρι. Αὐτὴ τοῦ ἐξησφάλιζε τὴν μεγάλη ὑγεία, αὐτὴ τοῦ χάριζε τὴν ἀφθαρσία, αὐτὴ τὸν ἔκανε ἀθάνατο. Μὲ αὐτὸν τὸν συλλογισμό ὑποδεικνύεται ἐμμέσως ὅτι αὐτὸ ποῦ ὁ ἀνθρώπος ἔχασε, πρέπει καὶ πάλι νά τὸ ἀποκτήσῃ, γιὰ νά ἐπανακτήσῃ τὴν ὑγεία. Ἐπανερχόμαστε στὴν συνέχεια τοῦ κειμένου ποῦ ἀναλύουμε:

Διακρίνει λοιπόν ὁ Ἅγιος α) τὴν πρωτογενῆ νόσο τοῦ σώματος τοῦ ἀνθρώπου, τὴν φθορὰ καὶ τὸν θάνατο, ποῦ ἔχει γίνῃ τώρα σάν φυσικὴ κατάσταση, καὶ εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἁμαρτίας, καὶ β) τὴν δευτερογενῆ νόσο, μὲ τὴν ὁποία ἀσχολεῖται ἡ ἀνθρώπινη ἰατρικὴ, καὶ ἡ ὁποία προσπαθεῖ νά ἀπαλλάξῃ τὸν ἀνθρώπο ἀπὸ τὰς διαφόρους ἐπιμέρους νόσους, οἱ ὁποῖες θὰ ἦταν ἀποῦσες στὸν ἀνθρώπο, ἂν δὲν ὑπῆρχε ἡ πρωτογενὴς νόσος.

5. Νόσος καὶ ἁμαρτία

«Ὁπερ σῶματι νόσος τοῦτο ψυχῆ ἁμαρτία». Ὅτι εἶναι γιὰ τὸ σῶμα ἡ νόσος, λέει ὁ Ἅγιος, αὐτὸ εἶναι γιὰ τὴν ψυχὴ ἡ ἁμαρτία. «Ἐκ δύο οὐσιῶν ὑπάρξας ὁ ἀνθρώπος, ἐκ νοεράς καὶ αἰσθητῆς, ἐδεήθη καὶ διττῆς θεραπείας». Ἔπεσε, λοιπόν, ὁ ἀνθρώπος. Καὶ ἀφοῦ ἔπεσε, ἐνόσησε. Καὶ ἀφοῦ εἶναι ἐκ δύο οὐσιῶν, ἐκ νοεράς καὶ αἰσθητῆς, νοσεῖ καὶ ὡς πρὸς τὴν νοερά του οὐσία, τὴν ψυχὴ, ποῦ δὲν ἔχει αἰσθητὴ ὑπόσταση, καὶ ὡς πρὸς τὴν αἰσθητὴ, τὸ σῶμα του. Καὶ ἐπομένως ἔχει ἀνάγκη καὶ διττῆς, δηλαδή διπλῆς θεραπείας.

Ὅτι εἶναι γιὰ τὸ σῶμα ἡ νόσος, αὐτὸ εἶναι γιὰ τὴν ψυχὴ ἡ ἁμαρτία. Αὐτὸ μᾶς ὑπενθυμίζει αὐτὸ ποῦ εἶπαμε προηγουμένως, ὅτι ἡ σωτηρία μας νοεῖται καὶ ὡς ἴσως. Διότι ἀφοῦ ἡ ἁμαρτία γιὰ τὴν ψυχὴ εἶναι ὅτι ἡ νόσος γιὰ τὸ σῶμα, καὶ ἀφοῦ ἡ σωτηρία νοεῖται σὲ σχέση μὲ τὴν ἁμαρτία, νά λοιπόν γιατί ἡ σωτηρία νοεῖται καὶ ὡς ἴσως καὶ θεραπεία.

«Ἐδεήθη διττῆς θεραπείας» ὁ ἀνθρώπος, λέγει ὁ Ἅγιος, χωρὶς νά περιγράφει διακεκριμένως τὴν ἀρρώστεια τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος. Ἡ ἁμαρτία μέσα στὴν ψυχὴ δὲν βρίσκεται ὑπὸ μορφὴν ὀρατῆ. Ὅτε ἴσως καὶ ἡ νόσος τοῦ σώματος δὲν εἶναι καθ' ἑαυτὴ ὀρατῆ, ἐνῶ ὀρατὰ εἶναι τὰ συμπτώματά της. Κατ' ἀρχὴν ἡ πρωτογενὴς ἀσθένεια τοῦ ἀνθρώπου, ἡ φθορὰ δηλαδή, καὶ ἡ θνητότης, εἶναι κάτι ποῦ διήκει δι' ὅλου τοῦ σώματος. Πάνω σ' αὐτὸ τὸ ὑπόβαθρο τῆς πρωτογενοῦς νόσου ἀναπτύσσεται ἡ κάθε ἐπιμέρους δευτερογενὴς νόσος. Ἡ θνητότης τοῦ σώματος καὶ ἡ φθαρτότης του, ἐνῶ εἶναι κάτι ποῦ ἀφορᾷ κατὰ τὸ ὕλικό, διότι ὕλικό εἶναι τὸ σῶμα μας, ὡς πρὸς τὴν ποιότητά της ὅμως εἶναι κατὰ τὸ αἶμα, κατὰ τὸ ὁποῖο δὲν πιάνεται. Εἶναι αὐτὴ ἡ φορὰ πρὸς τὸν θάνατο. Ὅταν ὁ ἀνθρώπος ἀποθάνῃ, εἶναι πιά ἀπὸ καὶ ὀρατὸ τὸ ἀποτέλεσμα. Ὅπως καὶ ὅταν ὁ ἀνθρώπος ἐκδηλώσῃ νοσηρὰ συμπτώματα. Τότε, τὸ ὅτι τὸ σῶμα μας ἔχει μέσα του τὴν φθορὰ τὸ διαπιστώνουμε ἀπὸ τὰ ἀποτελέσματα.

Όμως, τί είναι στό βάθος ή φθορά καί ή θνητότης; Ποιό είναι τό υπόβαθρο πάνω στό όποιο αναπτύσσεται μία νόσος του σώματος; Έκδηλώνεται βέβαια διά του σώματος, αλλά μοιάζει νά είναι κάτι διαφορετικό από κάτι πού είναι άπλως υλικό. Είναι, δηλαδή, κάτι τό όποιο έχει περάσει μέσα στό σώμα, στό όλο σώμα, καί τό έχει αλλοιώσει, χωρίς αυτό τό όποιο έχει μπει μέσα στό σώμα ως φθορά καί θνητότης νά είναι κάτι πού πιάνεται.

Άναφέρεται, λοιπόν, έδω ό Άγιος στην ίατρική των νυνί σωμάτων, τά όποια τό έχουν από την φύση τους νά άρρωσταίνουν, καί λέγει ότι όταν ένα σώμα νοσήσει, δηλαδή άρρωστήσει, ή ίατρική προσπαθεί νά επαναφέρει αυτό τό σώμα στην υγεία.

Σέ ποιά υγεία όμως; Δέν μπορεί νά τό επαναφέρει στην υγεία πού είχε πριν από την πώση, τότε πού δέν υπήρχε ή φθορά καί ό θάνατος στό ανθρώπινο γένος, από τά όποια νόσησε όλη ή ανθρώπινη φύση ένεκα της άμαρτίας. Άλλά προσπαθεί νά επαναφέρει τόν άνθρωπο στην κατάσταση εκείνη πού ή άρρώστεια είναι ή φυσική πραγματικότητα του σώματος, καί άπλως δέν έχει εκδηλωθεί μία δεύτερη, κατά κάποιον τρόπο, νόσος.

Έπειδή θά αναφερθή στην θεραπεία της πρωτογενούς νόσου του ανθρώπινου γένους, γι' αυτό του είναι αναγκαίο από την άρχή νά επισημάνη ότι ή ίατρική των σωμάτων δέν έπεμβαίνει στην πρωτογενή νόσο του ανθρώπου, δέν μπορεί νά κάνει τόν άνθρωπο άφθαρτο καί άθάνατο. Η ίατρική των σωμάτων έπεμβαίνει μόνον στην δευτερογενή νόσο καί επαναφέρει τό νοσοῦν σώμα στην κατάσταση της υγείας, άπαλλάσσοντάς το μόνο από την δευτερογενή νόσο.

Φθάσαμε στό σημείο εκείνο πού ό Άγιος Συμεών ό Νέος Θεολόγος διατυπώνει τόν δικό του όρισμό γιά την ίατρική τέχνη πού επαναφέρει τά νοσοῦντα σώματα στην υγεία τους. Παρουσιάζει την ίατρική επιστήμη του καθ' ήμās βίου, μέ σκοπό νά προχωρήσει στό έπόμενο, ότι δηλαδή καί ή ίατρική τέχνη την όποια χρησιμοποίησε ό Θεός Λόγος γιά νά θεραπεύσει την πρωτογενή νόσο του ανθρώπινου γένους, την νόσο της φθοράς καί του θανάτου, την νόσο της άμαρτίας, είναι ή ίατρική μέθοδος πού θεραπεύει τό όμοιο μέ τό όμοιο, πού εφαρμόζεται τόσο στά νοσοῦντα σώματα, γιά νά βρουν την υγεία τους, όσο καί στόν πρωτογενώς νοσοῦντα άνθρωπο, γιά νά θεραπευθί από την άμαρτία:

«Η δέ άποκατάστασις (της υγείας) οὐ διά των γραμμάτων της τούτης ίατρικής αλλά διά των γεγραμμένων». Ένα βιβλίο έχει πάνω του άποτυπωμένα γράμματα. Όμως τά γράμματα θεωρούμενα μεμονωμένα τό ένα από τό άλλο δέν δίδουν νόημα. Τό νόημα προέρχεται από τίς λέξεις, οί όποίες προκύπτουν από τά γράμματα, καθώς αυτά συνδυάζονται μεταξύ τους. Τά γράμματα μεταξύ τους φτιάχνουν τίς λέξεις, οί όποίες δίνουν τό νόημα, την δύναμη του κειμένου, την δύναμη των γεγραμμένων. Η ίατρική, λέγει τώρα ό Άγιος, πολυτρόπως φροντίζει νά άποκαταστήσει τό νοσοῦν σώμα στην υγεία του, όχι άπλως επειδή υπάρχουν στην φύση σαν σε βιβλίο τά διάφορα υλικά, είτε είναι βότανα είτε κάτι άλλο, είτε αυτά τά υλικά προσφέρονται σε άπλη μορφή είτε προέρχονται από σύνθεση. **«Τά γεγραμμένα δέ είδη διάφορα υλικά, βοτανών δυνάμεις καί ενέργειαι, είθ' άπλως είτε συντιθεμένων».**

Η ίατρική, λοιπόν, χρησιμοποιεί διάφορα υλικά. Αυτό τό όποιο καθιστά θεραπευτικά τά υλικά αυτά είναι **όχι αυτά καθ' έαυτά τά υλικά**, αλλά ή Φυσική Δύναμις καί ή ενέργεια πού κρύβεται σ' αυτά, **βοτανών δυνάμεις καί ενέργειαι**, αυτό τό όποιο δίδει την δυνατότητα στίς δυνάμεις καί τίς ενέργειες πού ενυπάρχουν στάς βοτάνες, νά είναι θεραπευτικές στους πάσχοντες, άρα ή αιτία πού διαθέτουν την θεραπευτική αυτή ιδιότητα, βρίσκεται στό ότι οί δυνάμεις πού ενυπάρχουν στα βότανα είναι φυσικές δυνάμεις όμογενείς μέ τούς πάσχοντες, των όποιών ή όμογένεια μέ τούς πάσχοντες καθιστά την δύναμη του

βοτάνου εκ φυσικοῦ νόμου ίαματική διά τούς πάσχοντες: **«ώς είναι φυσικές δυνάμεις όμογενείς, πάσχουσι φύσει θεραπευτικός».**

Στην άνωτέρω φράση βρίσκεται ή διατύπωση του νόμου της ίάσεως των νόσων. Ο νόμος αυτός από τόν Ιπποκράτη διατυπώνεται ως έξής: **«διά τά όμοια προσφερόμενα εκ νοσεύντων υγιάινονται»**, όπου τό «ευ» του νοσεύντων είναι διαλεκτική τροπή του «ου», όποτε σημαίνει: **«Διά τά όμοια προσφερόμενα εκ νοσοῦντων υγιάινονται».**

Άναλυτικά, ή άνωτέρω φράση του Ιπποκράτους έχει ως έξής: τά όμοια, προσφερόμενα στους νοσοῦντας, **διά τά όμοια**, επειδή δηλαδή είναι αυτά όμοια προς τούς νοσοῦντας, **υγιάίνονται** οί νοσοῦντες, δηλαδή μεταβαίνουν από την κατάσταση της νόσου, **εκ νοσοῦντων**, στην κατάσταση της υγείας.

Άγιος Συμεών ό Νέος Θεολόγος	Ιπποκράτης
διάφορα υλικά, βοτανών δυνάμεις καί ενέργειαι	προσφερόμενα
ώς είναι φυσικές δυνάμεις όμογενείς	διά τά όμοια
πάσχουσι φύσει θεραπευτικός	εκ νοσοῦντων υγιάίνονται

Στόν άνωτέρω πίνακα παρατίθεται στην άριστερή στήλη ή διατύπωση του νόμου της ίατρικής από τόν Άγιο Συμεών τόν Νέο Θεολόγο καί στην δεξιά στήλη ή διατύπωση του από τόν Ιπποκράτη. Η μία διατύπωση σε σχέση μέ την άλλη μοιάζει καί σαν γλωσσική άσκηση, όπου ή παθητική σύνταξη της Ιπποκρατείου προτάσεως διατυπώνεται σε ένεργητική φωνή από τόν Άγιο Συμεών τόν Νέο Θεολόγο.

Διότι τό υποκείμενο στην πρόταση του Αγίου Συμεών του Νέου Θεολόγου είναι **«τά διάφορα υλικά, βοτανών δυνάμεις καί ενέργειαι»**, ενώ στην Ιπποκρατείου πρόταση τό υποκείμενο είναι «οί νοσοῦντες», τό όποιο βέβαια δέν γράφεται αλλά έννοείται.

Τό «ώς» της φράσεως **«ώς είναι»** της προτάσεως **«ώς είναι φυσικές δυνάμεις όμογενείς»**, έχει σημασία αιτιολογική, σημαίνει δηλαδή ότι καί τό «διά», της φράσεως **«διά τά όμοια»**. Όποτε **«ώς είναι»** (= διά τό είναι) **φυσικές δυνάμεις όμογενείς»** σημαίνει ότι οί δυνάμεις καί ένεργειες των βοτάνων είναι φύσει θεραπευτικές στους πάσχοντες, επειδή είναι δυνάμεις όμογενείς προς τούς πάσχοντες.

Καί αυτό πάλι τό **«φύσει»** της φράσεως **«φύσει θεραπευτικός»** δηλώνει την παρουσία του νόμου του φυσικοῦ, χάρις στόν όποιο τό όμογενές είναι εκ φύσεως αναγκασμένο νά ενεργήσει επί του πάσχοντος.

(Σχόλια στην έννοια «φύσις»)

«Νούσων φύσις ίητροί. Άνευρίσκει ή φύσις αυτή έωυτή τας έφόδους, οὐκ εκ διανοίης, οίον τό σκαρδαμύσσειν, καί ή γλώσσα ύπουργεί, καί όσα άλλα τοιαῦτα: άπαίδευτος ή φύσις έούσα καί οὐ μαθούσα τά δέοντα ποιεί». (Ιπποκράτους 6.5.1)

Έπειδή πολύς λόγος γίνεται ότι ή φύσις θεραπεύει, καί γενικώς ή φύσις κάνει αυτό ή εκείνο καί λοιπά, νομίζω ότι ή άνωτέρω φράση του Ιπποκράτους καταργεί τίς πολλές καί διάφορες ανθρώπινες παρανοήσεις, πού θέλουν είτε νά δοῦν στην φύση τό υποκατάστατο του Θεού, τόν Όποιον άρνούνται, είτε νά ταυτίσουν την φύση μέ τόν Θεό.

Λέει, λοιπόν, άνωτέρω ό Ιπποκράτης ότι ή φύσις, ότι διαθέτει δέν τό διαθέτει «εκ διανοίης», όχι δηλαδή σαν νά μπορούσε ή φύσις νά σκεφθί καί νά μās πη μέ την γλώσσα ότι έχω αυτό τό ίατρικό ή τό άλλο. (Τό έούσα σημαίνει οῦσα καί τό ποιεί σημαίνει ποιεί, στην διάλεκτο πού χρησιμοποιεί ό Ιπποκράτης). Η φύσις, λέει ό Ιπποκράτης, καί άπαίδευτος είναι καί άμαθής. Καί όμως κάνει αυτά πού

πρέπει, «τὰ δέοντα ποιέει», λέγει ὁ Ἱπποκράτης.

Καί ἡ λέξη σκαρδαμύσσω πού χρησιμοποιεῖ ὁ Ἱπποκράτης (**οἶον τὸ σκαρδαμύσσειν**) ἔχει καί αὐτὴ τὴν ἰδιαίτερη σημασία της. Ἐνας δηλαδή ἄνθρωπος θὰ ἀνοίξη τὰ μάτια του, θὰ τὰ κλείση, θὰ κἀνὴ τὴν ἔρευνά του, θὰ πῆ διὰ τῆς γλώσσης αὐτό πού σκέπτεται. Λέει, λοιπόν, τρόπον τινά ὁ Ἱπποκράτης ἐδῶ γιὰ τὴν φύση, ὅτι δέν ἔχει μάτια γιὰ νὰ τὰ ἀνοίξη καί νὰ τὰ κλείση, οὔτε γλώσσα γιὰ νὰ μιλήσῃ. Καί αὐτό τὸ λέει γιὰ νὰ μὴν παρανοήσῃ κανεὶς τὴν φράση πού προηγουμένως εἶπε, ὅτι δηλαδή: **Νούσων φύσις ἰητροί.** Ἡ φύση εἶναι τῶν νόσων ὁ γιατρός. **Ἀνευρίσκει ἡ φύσις αὐτὴ ἑωυτὴ τὰς ἐφόδους.** Ἡ φύση, λέει, βρίσκει ἡ ἴδια γιὰ τὸν ἑαυτό της τὴν μέθοδο θεραπείας, τὸ τί πρέπει νὰ κάνει. Ὅχι, ὅμως, προσθέτει, σάν νὰ ἔχει μυαλό καί νὰ σκέφτεται. Αὐτὰ γίνονται ἀφ' ἑαυτῶν, διότι ὅπως θὰ λέγαμε ἐμεῖς, ὁ Θεός, πού εἶναι πάνσοφος καί παντοδύναμος, ἔκανε τὴν φύση νὰ λειτουργῇ μέ τὸν πιό ἔξυπνο τρόπο, ἐνῶ δέν ἔχει διάνοια, δηλαδή μυαλό, νὰ σκεφθῇ.

Μέ ἄλλα λόγια, δέν ἔχει νοῦ ἡ φύσις. Καί ὅπως θὰ τὸ λέγαμε ἐμεῖς: Ἄν ἡ φύσις διαθέτει φυσικὰς δυνάμεις καί τελεῖ ὑπὸ τὸ κράτος νόμων, τοὺς ὁποίους ἀκολουθεῖ καί τὰ δέοντα ποιεῖ, αὐτὸ συμβαίνει ὄχι διότι θὰ μπορούσε ἡ φύση νὰ τὸ σκεφθῇ καί νὰ τὸ ἀποφασίσῃ, ἀλλὰ διότι ὁ Θεός ὤρισε γιὰ τὴν φύση νὰ ὑποτάσσεται στοὺς νόμους πού αὐτὸς ἔθεσε.

Γι' αὐτὸ τονίζει ὁ ἀπόστολος Παῦλος τὴν εὐθύνη τοῦ κάθε ἀνθρώπου νὰ δεῖ καί νὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν δύναμη καί ἐξουσία τοῦ Θεοῦ μέσα ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ. Μποροῦσαν νὰ γνωρίσουν τὸν Θεὸ οἱ ἄνθρωποι ὡς πάνσοφο, ἀφοῦ τὰ ἔκανε ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Λόγου του νὰ διέπονται ὅλα ἀπὸ μιά θαυμαστὴ λογικὴ, νὰ ἀκολουθοῦν ὅλα ἕνα θαυμάσιο λογικὸ σχέδιο, τὸ ὁποῖο ὑποδηλώνει ὅτι ὑπάρχει αὐτὸς πού θέλησε καί ἔγιναν ὅλα αὐτὰ ἔτσι. Διὰ τῶν νόμων τῆς φύσεως βλέπουμε τὸν νομοθέτη καί μέσα ἀπὸ τὸ ὅτι ἡ φύσις ποιεῖ ὅσα πρέπει, βλέπουμε αὐτὸν πού δίνει τὴν ἐντολὴ καί προνοεῖ νὰ γίνονται αὐτὰ πού πρέπει.

Καί πρέπον γιὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ εἶναι καί ἡ ἴσσις τοῦ ἀνθρώπου. Ἐπρεπε, λοιπόν, νὰ ὑπάρχει νόμος τῆς φύσεως καί δυνάμεις φυσικὲς στὰ διάφορα ὑλικά, ὅπως τὰ βότανα, γιὰ νὰ ἐνεργῆται ἡ ἴσσις τοῦ πάσχοντος ἀνθρώπου. Καί οἱ μὲν φυσικὲς δυνάμεις εἶναι αὐτές τίς ὁποῖες ὁ Θεὸς ὤρισε νὰ ἐνεργοῦν διὰ μέσου τῶν διαφόρων ὑλικῶν, ἐνῶ ὁ νόμος στὸν ὁποῖο στηρίζεται ἡ θεραπεία τῶν πασχόντων εἶναι ὁ νόμος τῆς θεραπείας τοῦ ὁμοίου μέ τὸ ὅμοιο.

Ἐπομένως, τὴν ἐπιμονὴ τοῦ Ἁγίου Συμεῶν νὰ προσδιορίζῃ τίς δυνάμεις πού βρίσκονται στὰ διάφορα ὑλικά, εἰς τὰς βοτάνες, ὡς «φυσικὰς» δυνάμεις, καί στό νὰ προσδιορίζῃ μέ τὸν ἐπιρρηματικὸ προσδιορισμὸ «φύσει» (ἦτοι ἐκ νόμου φυσικοῦ) τὴν αἰτία τοῦ θεραπευτικοῦ ἀποτελέσματος, πρέπει νὰ τὴν ἐννοήσουμε ὅπως εἶπαμε: ὅτι δηλαδή μέσα ἀπὸ τὴν ἐνέργεια τοῦ φυσικοῦ νόμου βλέπει ὁ Ἅγιος τὸν Θεὸν ὡς αὐτὸν πού ἔθεσε τὸν νόμον στὴν φύση, καί ἔβαλε μέσα στὰ διάφορα ὑλικά τίς ἐνέργειες καί τίς δυνάμεις πού ἐνεργοῦν θεραπευτικά, ὅταν λειτουργῇ ὁ νόμος τῆς διὰ τοῦ ὁμογενοῦς θεραπείας.

Διότι μόνον γιὰ τὴν θεραπεία τῆς δευτερογενοῦς νόσου ἡ φύσις εἶναι αὐτὴ πού, ἀκολουθώντας τὸν νόμο πού τῆς ἔβαλε ὁ Θεός, κάνει τὰ πρέποντα καί ἐπομένως ἰᾶται φυσικῶς, μέ τὴν φυσικὴ δύναμη τῆς βοτάνης, ὅταν ὑπάρχει ὁμογένεια μεταξύ φυσικῆς δυνάμεως καί πάσχοντος.

Ἀπὸ δῶ καί πέρα, ὅμως, πού θὰ ἀναφερθῇ ὁ Ἅγιος στὴν ἴαση καί θεραπεία ὄχι πιά τῆς δευτερογενοῦς ἀλλὰ τῆς πρωτογενοῦς νόσου τοῦ ἀνθρώπου ὑπὸ τοῦ Ἐνανθρωπήσαντος Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, δέν θὰ εἶναι φυσικὴ δύναμις ἡ ἐνεργοῦσα.

Ὁ Ἰώμενος τὸ ἀνθρώπινο γένος, Αὐτὸς εἶναι ἡ δύναμις ἡ ὑπερφυῆς καί ὑπερούσιος πού ἐνεργεῖ τὴν θεραπείαν, ὁ ἴδιος δηλαδή ὁ σαρκαθεὶς Υἱὸς καί Λόγος τοῦ Θεοῦ, Ἰησοῦς Χριστός, Θεὸς καί Ἄνθρωπος. Ἐτσι ἀναγνωρίζει κανεὶς τὸν Θεὸν ὡς Αὐτὸν ὁ ὁποῖος θεραπεύει τὸ πλάσμα του καί «φύσει» καί διὰ τῆς θείας Του δυνάμεως.

Καί εἰ ἐδεήθη δυνάμεως ὁμογενοῦς, ἡ δευτέρα νόσος πρὸς ἀποκατάστασιν τὴν εἰς τὴν προτέραν κατὰ φύσιν τοῦ φθαρτοῦ σώματος νόσον, πῶς οὐ δεηθήσεται ὑπερφυοῦς καί ὑπερουσίου δυνάμεως, πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἀληθοῦς καί κυρίως ὑγείας, ἢ κατὰ φύσιν νοσοῦσα φύσις ἀνθρωπίνη;

Ὅλην αὐτὴν τὴν ἀνάλυση πού προηγήθηκε, μέ τὰς βοτάνες, μέ τὰς δυνάμεις καί ἐνεργείας τῶν βοτανῶν, μέ τὴν δύναμιν τὴν φυσικὴ καί ὁμογενῆ, τὴν φύσει θεραπευτικὴν εἰς τοὺς πάσχοντες, γιατί τὴν ἔκανε ὁ Ἅγιος;

Διότι, ἀφοῦ γιὰ τὴν θεραπεία τῆς δευτερογενοῦς νόσου τοῦ σώματος χρειάσθηκε δύναμις ὁμογενῆς γιὰ τὴν ἀποκατάστασίν του στὴν κατάσταση τῆς μὴ ἐπιπλακείσης πρωτογενοῦς νόσου του, τώρα, γιὰ τὴν ἀποκατάστασίν του στὴν μεγάλη ὑγεία πού ἔχασε, στὴν ἀληθῶς καί κυρίως ὑγεία του, πῶς δέν θὰ χρειασθῇ ὑπερφυῆς καί ὑπερούσιος δύναμις;

ΦΑΡΜΑΚΕΙΟ Στέφανος Ν. Ψυχικός

- Προϊόντα Φυσικῆς Διατροφῆς
  - Ομοιοπαθητικά
  - Αρωματοθεραπεία
  - Φυτικά Καλλυντικά
  - Ανθοϊάματα Bach
  - Ορθοπαιδικά
- Πλήρες Φαρμακευτικὸ Ἐργαστήριο
  - Παιδικά

Κ. Παλαμά 50, 134 51 Γεροβουνό,
Καματερό, τηλ.: 210 2313000, fax: 210 2386586
e-mail: phychic@otenet.gr

«Τί οὖν ἐστὶ τοῦτο τό ὑπερφυές καί ὑπερούσιον, οὐπερ ἡ δύναμις ἐνεργήσει τὴν ὑγείαν;»

Ποιό εἶναι αὐτό τό ὑπερφυές καί ὑπερούσιον, ἡ δύναμις τοῦ ὁποίου θά ἐνεργήσει τὴν ὑγείαν; Τό ἐρώτημα αὐτό, ὅπως τό διατυπώνει ὁ Ἅγιος Συμεών ὁ Νέος Θεολόγος, ὁμοιάζει μέ ἕνα ἄλλο ἐρώτημα τό ὁποῖο διατυπώνει στήν πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολή του ὁ Ἀπόστολος Παῦλος: **«Τίς με ρύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου;»**. Ποιός θά μέ ἐλευθερώσει, λέει, ἀπό αὐτό τό σῶμα τό ὑποτεταγμένο στόν θάνατο; Σέ τελευταία ἀνάλυση, Ἅπόστολος Παῦλος καί Ἅγιος Συμεών ὁ Νέος Θεολόγος τό ἴδιο ἐρώτημα θέτουν. Γι' αὐτό καί ἡ ἀπάντηση εἶναι μία καί ἡ αὐτή.

Διότι λέγει ὡς ἀπάντησιν ὁ ἀπόστολος Παῦλος **«χάρις δὲ τῷ Θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν»** (Ρωμ. 7.25). Εὐχαριστεῖ τόν Θεόν ὁ ὁποῖος τόν ἠλευθέρωσε διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας. Ἄρα αὐτός ὁ ὁποῖος ἠλευθέρωσε τόν ἀπόστολον Παῦλον εἶναι ὁ Θεός διὰ τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Υἱοῦ Του Ἰησοῦ Χριστοῦ. Βλέπουμε δηλαδή ὅτι ἡ θεραπευτική ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐνεργεῖται διὰ τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Υἱοῦ Του.

Τό ἴδιο θά δοῦμε καί στήν ἀπάντηση πού δίδει ὁ Ἅγιος Συμεών ὁ Νέος Θεολόγος στό ἴδιο, κατ' οὐσίαν, ἐρώτημα μέ αὐτό τοῦ ἀποστόλου Παύλου: **Τί οὖν ἐστὶ τοῦτο τό ὑπερφυές καί ὑπερούσιον, οὐπερ ἡ δύναμις ἐνεργήσει τὴν ὑγείαν; Ἰησοῦς Χριστός, Θεός ἀνθρώπος· ἵνα τῷ ὁμοίῳ τό ὅμοιον θεραπεύσῃ τῆς ἀνθρωπότητος**. Βλέπουμε ὅτι ἐπειδὴ ὁ θεραπευόμενος εἶναι ἀνθρώπος, καί ἡ θεραπεία του δι' Ἀνθρώπου ἐνεργεῖται, διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, πού εἶναι καί Θεός ἀλλά καί Ἄνθρωπος ἀληθινός καί ἀναμάρτητος.

Καί στίς δύο περιπτώσεις εἶναι ὁ Θεός αὐτός πού θεραπεύει, διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Υἱοῦ Του. Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, λέγει ὁ ἀπόστολος Παῦλος, πού μέ ἐλευθερώνει δηλαδή. Ποῖον εἶναι τό ὑπερφυές καί ὑπερούσιον τοῦ ὁποίου ἡ δύναμις θά ἐνεργήσει τὴν ὑγείαν; Ἰησοῦς Χριστός, Θεός Ἄνθρωπος. Καί στοὺς δύο Ἁγίους, ἡ θεραπεία γίνεται διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος θεραπεύει τό ἀνθρώπινον διὰ τοῦ ὁμοίου, Ἄνθρωπος ὢν, διὰ τὴν λειτουργητὴν ὁ νόμος τῆς θεραπείας τοῦ ὁμοίου μέ τό ὅμοιον, ἐνῶ τὴν δύναμιν πού ἔχει γιὰ τὴν ἐνεργῆ τὴν θεραπείαν τὴν ὑπερφυή καί ὑπερούσιον, τὴν ἔχει ὡς Υἱός τοῦ Θεοῦ. Ὅπως λέγει ὁ Χριστός **«ὁ Πατήρ ὁ ἐν ἐμοὶ μένων αὐτός ποιεῖ τὰ ἔργα»**. Ὁ Χριστός ὅ,τι κάνει τό κάνει ἐπειδὴ εἶναι ἕνα μέ τόν Πατέρα¹⁰, ἐπειδὴ εἶναι ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ.

Ὅπως γενικῶς ἡ δημιουργία τοῦ κόσμου καί τοῦ ἀνθρώπου ἔγινε ἐκ τοῦ Πατρός, δι' Υἱοῦ, ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ, ἔτσι καί ἡ ἀνάπλασις τοῦ κόσμου, δηλαδή τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ ἁμαρτωλοῦ καί πεπτωκότος, πάλιν ἔτσι γίνεται, ἐκ τοῦ Πατρός, δι' Υἱοῦ, ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ.

Ἄν ἦταν βέβαια ἕνας ἀπλός ἀνθρώπος ὅπως ἐμεῖς ὁ Χριστός, τίποτε δέν θά ἐγίνετο. Διότι ἀλλιῶς, ἂν ἦταν ἀπλῶς ὁ ἀνθρώπος νά θεραπεύη τόν ἀνθρώπο, δέν θά χρειαζόταν νά ἐνανθρωπήσῃ ὁ υἱός τοῦ Θεοῦ, διότι θά εἶχαμε μόνοι μας θεραπευθεῖ. Ὁ Ἅγιος Συμεών ὁ Νέος Θεολόγος τονίζει τὴν ἀνθρώπινη φύση τοῦ Χριστοῦ ὡς αὐτὴν διὰ μέσου τῆς ὁποίας ἐνεργεῖται ἡ θεραπεία. Ἡ ἰδιαίτερη σημασία βρίσκεται στήν πρόθεση «διὰ».

Διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐλευθερώνεται ὁ κάθε ἀνθρώπος ἀπό τό σῶμα τῆς ἁμαρτίας. Διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ μετέχει ἡ ἀνθρώπινη φύση μας τῆς θεότητος, ὅπως λέει ὁ Ἅγιος Συμεών ὅτι **«τῆς θεότητος αὐτοῦ μιγνυμένης καί κίρναμένης ἐκάστῳ τῶν εἰς αὐτὸν πιστευόντων, καὶ τούτου μετεληφθέντων»**. Ἀνθρωπότης ἡ θεραπευομένη καί Ἄνθρωπος ὁ Ἰησοῦς Χριστός διὰ τοῦ ὁποίου θεραπεύεται ἡ ἀνθρωπότης, ὡστε νά γίνει ἡ θεραπεία τοῦ ὁμοίου μέ τό ὅμοιον. Ἐπειδὴ ὁ Χριστός ἔλαβε, ὅπως λέγει τό τροπάριο, σῶμα ὁμοιοπαθές μέ τό δικό

μας **«ὁμοιοπαθές ἡμῖν περιέθου σῶμα, τό τῶν ἡμετέρων λυτήριον ἀμπλακημάτων»**, γι' αὐτό καί μπορούμε καί μετέχουμε τῆς σαρκὸς τοῦ Χριστοῦ. Μετέχοντες ὅμως τῆς σαρκὸς τοῦ Χριστοῦ διὰ τῆς Θείας Κοινωνίας, ἡ θεότητα τοῦ Χριστοῦ μετέχεται ἀπὸ κάθε ἕναν ἀπὸ μᾶς ὁ ὁποῖος μέ ἀληθινὴ πίστη στόν Χριστόν μεταλαμβάνει, διότι σμίγει καί ἐνώνεται καί ἀνακινῶνται ἡ θεότητα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ μέ κάθε ἕναν ἀπὸ αὐτοὺς πού πιστεύοντες μεταλαμβάνουν τοῦ Χριστοῦ.

Καί τό ἐνταῦθα θαυμαστόν εἶναι ὅτι ὅλη αὐτὴ ἡ θαυμαστὴ θεολογία γίνεται κατανοητὴ ὅταν λάβουμε ὡς πρότυπο, ὅπως κάνει ὁ Ἅγιος Συμεών, τὸν νόμο τῆς θεραπείας τοῦ ὁμοίου μέ τό ὅμοιον στήν ἱατρικὴ τῶν ἀνθρώπων, καί μέ παράδειγμα αὐτόν, δοῦμε τίς ἀναλογίες στήν ὑπερφυή θεραπεία τῆς πρωτογενούς ἀσθενείας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους:

Στὴν θεραπεία τοῦ ὁμοίου μέ τό ὅμοιο, αὐτό πού θεραπεύει εἶναι ἡ δύναμις τὴν ὁποία ἔχει τό ὅμοιο πρὸς τὸν πάσχοντα. Ὁ πάσχων εἶναι ἐδῶ ὁ ἀνθρώπος. Γι' αὐτό καί προηγουμένως εἶδαμε τὸν Ἅγιο Συμεών τὸν Νέο Θεολόγο νά ἀναζητῇ τὴν δύναμιν τὴν ὑπερφυή καί ὑπερούσιον γιὰ νά θεραπευθῇ ἡ ἀνθρωπότης.

Γιὰ νά λειτουργησῇ ὁ νόμος τῆς θεραπείας τοῦ ὁμοίου μέ τό ὅμοιον, πρέπει νά ὑπάρχῃ τό ὅμοιον μεταξύ τῆς θεραπευοῦσης δυνάμεως καί τοῦ πάσχοντος, ἄρα πρέπει ὁ θεραπευτὴν τοὺς ἀνθρώπους νά εἶναι καί αὐτός ἀνθρώπος. Ἀλλὰ ἐδῶ χρειάζεται καί δύναμις ὑπερφυής καί ὑπερούσιος διὰ νά ἐνεργῇ τὴν θεραπείαν τοῦ ὁμοίου μέ τό ὅμοιο.

Ποῖος ἄλλος μπορούσε νά εἶναι αὐτὴ ἡ δύναμις ἡ ὑπερφυής καί ὑπερούσιος παρά μόνον ὁ Ἐνανθρωπήσας Υἱός τοῦ Θεοῦ, ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὁ ὁποῖος εἶναι Θεός καί Ἄνθρωπος;

Ἀρχιμανδρίτης
Χρυσόστομος Τροχαλάκης

Ἵποσημειώσεις:

1. Ματθ. 1,21 καὶ Λουκ. 1,31.

2. Στὴν δεκάτη του κατήχηση τῶν Φωτισμένων (10,12,4).

3. Λουκ. 1, 6.

4. ἱερ. 17,14.

5. «Ὁὐ χρειάν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες» Ματθ. 9,12, Μάρκ. 2,17. «Ὁὐ χρειάν ἔχουσιν οἱ ὑγιαίνοντες ἰατροῦ ἀλλὰ οἱ κακῶς ἔχοντες», Λουκ. 5,31.

6. Ἡ μετάφραση ἔγινε ἀπὸ τὸν φίλο τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου, Διονύσιο Ζαγοραῖο τὸν Ἀγιορείτη, πού ἐξέδωσε ἅπαντα τὰ εὐρεθέντα ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Ἁγίου Συμεών τοῦ Νέου Θεολόγου. Χρησιμοποιοῦμε τὴν ἔκδοση πού ἔγινε τὸ 1866, μέ τίτλο «Τοῦ Ὁσίου καὶ Θεοφάνους Πατρὸς ἡμῶν Συμεών τοῦ Νέου Θεολόγου τὰ Εὐρισκόμενα», ὅπως αὐτὴ ἀνατυπώθηκε ἀπὸ τὸν ἐκδοτικὸ οἶκο Β. Ρηγοπούλου τὸ ἔτος 1977 στήν Θεσσαλονίκη.

7. Ἅγιος Συμεών τοῦ Νέου Θεολόγου, Ἀλφαριθμητικὰ Κεφάλαια, Ἐκδοσις Ἱερᾶς Μονῆς Σταυρονικήτα Ἁγίου Ὁρους, Δημοσιεύθηκαν τὸ ἔτος 2005, μετὰ τὴν εὐρεσὴ τους, διότι τό πρωτότυπο κείμενο μέχρι τότε ἠγνοεῖτο. (σελ. 246 κ.έ.)

Στὴν σελίδα 250 τοῦ ἀνωτέρω βιβλίου βρισκόμαστε τό πρωτότυπο κείμενο ὅπου ὁ Ἅγιος Συμεών ὁ Νέος Θεολόγος, πού ἐγεννήθη τὸ ἔτος 949 καὶ ἐκοιμήθη τὸ ἔτος 1022 πραγματεύεται ἀρκετὰ ἀναλυτικὰ τὴν ἔννοια τῆς ἱατρικῆς στήν Ὀρθόδοξη Θεολογία.

8. Γεν. 3,19.

9. Ρωμ. 6,7.

10. «Πιστεύετε μοι ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ πατήρ ἐν ἐμοί», Ἰωάν. 14,10.

To:
Hellenic Homeopathic Medical Society HHMS
Makedonias St. 10
10433 Athens

GREECE

Sent via e-mail: ira@aueb.gr

19 February 2013

Accreditation Confirmation

Dear Colleagues and Friends,

Thank you for sending your teaching program and the example of an examination.

The ECH-Accreditation Subcommittee of Education has accepted the teaching program for the

Hellenic Homeopathic Medical Society HHMS
Makedonias St. 10
10433 Athens

Your HHMS fulfils the ECH-Education Guidelines, therefore we are happy to accredit your school.
This accreditation remains valid for a period of SIX YEARS and expires on 31 December 2018.

Sincerely,

**Dr. Leopold Drexler
Wimmer**

ECH Education Subcommittee

Dr. Thomas Peinbauer

ECH President

Dr. Brigitte Jauch-

ECH Education

Το τέλος του «μύθου του placebo» στην Ομοιοπαθητική

Ο καθηγητής **Γ. Βυθούλας** απάντησε στο άρθρο που δημοσιεύθηκε στο *International Journal of Clinical Practice* και ισχυρίζεται ότι η ομοιοπαθητική θεραπεία έχει ανεπιθύμητες δράσεις.

Προς τον επιμελητή του περιοδικού

Θα ήθελα να σχολιάσω την ανασκόπηση «Adverse effects of homeopathy: a systematic review of published case reports and case series» by Posadzki et al.¹

Η δράση της Ομοιοπαθητικής πάντοτε αμφισβητούνταν, με το επιχείρημα ότι το ομοιοπαθητικό φάρμακο δεν είναι δραστικό και, ως εκ τούτου, τα θεραπευτικά αποτελέσματα οφείλονται στο φαινόμενο placebo. Σε αυτήν τη μελέτη αναδεικνύεται ότι υπάρχει ισχυρό βιολογικό αποτέλεσμα στον ανθρώπινο οργανισμό, κάτι το οποίο παρατηρείται διαρκώς από τους ομοιοπαθητικούς (αρχική επιδείνωση, συμπτώματα proving κ.λπ.).

Η απόδειξη της εμφάνισης ανεπιθύμητων ενεργειών από τη δράση ομοιοπαθητικών φαρμάκων στον ανθρώπινο οργανισμό από το εμπειριστατωμένο άρθρο των Posadzki et al είναι ένα γεγονός που δεν μπορεί να το αρνηθεί κανείς. Μέχρι πρόσφατα και για πολλά χρόνια, πολλοί σκεπτικιστές² το αμφισβητούσαν (μεταξύ αυτών και ο καθηγητής Ernst, που είναι ένας εκ των συγγραφέων και αρνούνταν τη δραστικότητα της Ομοιοπαθητικής).³

Πιστεύω ότι η αναφερόμενη μελέτη αποτελεί καλή βάση για την έναρξη του διαλόγου μεταξύ των δύο προσεγγίσεων: της συμβατικής και της Ομοιοπαθητικής ιατρικής, με στόχο την οριοθέτηση των δυνατοτήτων τους και την καταγραφή των αδυναμιών τους.

Πηγές:

1. Posadzki P, Alotaibi A, Ernst E, «Adverse effects of homeopathy: a systematic review of published case reports and case series». *Int J Clin Pract.* 2012 Dec;66(12):1178-88.

2. Sehon S, Stanley D, «Evidence and simplicity: why we should reject homeopathy». *J Eval Clin Pract.* 2010 Apr;16(2):276-81 and Shang A, Huwiler-Müntener K, Nartey L, Juni P, Dorig S, Sterne JA, et al. «Are the clinical effects of homeopathy placebo effects? Comparative study of placebo-controlled trials of homeopathy and allopathy». *Lancet.* 2005;366:726-32.

3. Ernst E, «Homeopathy in severe sepsis». *Homeopathy.* 2011 Jul;100(3):195; author reply 196-7 and Ernst E, Homeopathy, non-specific effects and good medicine. *Rheumatology (Oxford).* 2011 Jun;50(6):1007-8.

Το περιοδικό αρνήθηκε να δημοσιεύσει το σχόλιο!

Κάποιες σκέψεις για το μέλλον της Ομοιοπαθητικής

Κωνσταντίνος Φυτόπουλος, ψυχίατρος-ψυχοθεραπευτής-ομοιοπαθητικός

Η Ιατρική είναι ενιαία, και η Ομοιοπαθητική σαν ολιστικό θεραπευτικό σύστημα θα έπρεπε να ασκείται από γιατρούς. Για να αναλάβει κανείς την ιατρική ευθύνη του ασθενή, και μάλιστα στο σύνολό της (ολιστικά), εξυπακούεται ότι χρειάζεται την εποπτική αλλά και ενδεδειγμένη γνώση που παρέχει η φοίτηση σε μια ιατρική σχολή.

Εντούτοις, η πεισματική άρνηση της ιατρικής κοινότητας να απογαλακτιστεί από τον εναγκαλισμό της με τη χημική φαρμακευτική βιομηχανία αφήνει ένα τεράστιο θεραπευτικό κενό.

Η Ομοιοπαθητική μπορεί και δίνει θεραπευτικές λύσεις σε πλειάδα χρόνιων παθήσεων, όπου η συμβατική ιατρική επεμβαίνει μόνο παρηγορητικά, καθυστερώντας την εξέλιξη τους ή απλώς μετατοπίζει το πρόβλημα μέσα από τις παρενέργειες των χημικών θεραπειών σε άλλα συστήματα του οργανισμού. Η Ομοιοπαθητική θεραπεύει απλά, και μάλιστα με ήπιο και ακίνδυνο τρόπο, πολλές χρόνιες επιμέρους και πολυπαραγοντικές, αυτοάνοσες, εκφυλιστικές και ψυχοεξαρτώμενες παθήσεις, καθώς και ψυχολογικές διαταραχές. Αυτή η θεραπευτική της αποτελεσματικότητα, όπως και η αύξηση της γενικότερης ψυχοσωματικής ευεξίας και δημιουργικότητας που επίσης επιφέρει, έχουν ωθήσει σε μια κοινωνική δυναμική στροφή προς την εναλλακτική ιατρική και την Ομοιοπαθητική ειδικότερα. Πόσω μάλ-

λον που πλέον ζούμε την εποχή της επανάστασης στην πληροφορία και την ενημέρωση, με την επέκταση και τη διάδοση του διαδικτύου. Με δεδομένη την ολιγωρία και απροθυμία της ιατρικής πανεπιστημιακής κοινότητας να την εγκολπωθεί, την κοινωνική αυτή δυναμική στροφή προς την εναλλακτική ιατρική και την Ομοιοπαθητική συχνά την οικειοποιούνται ολιστικοί θεραπευτές και «ομοιοπαθητικοί» που δεν είναι ιατροί. Το γεγονός αυτό μπορεί μεν να εκτονώνει μια κοινωνική δυναμική, ενέχει όμως σημαντικούς κινδύνους. Τη θεραπευτική της δεινότητα η Ομοιοπαθητική τη χρωσάει, εν πολλοίς, στην ολιστική της προσέγγιση (προσεγγίζει τον άνθρωπο ως βιολογική, ψυχολογική και κοινωνική οντότητα), οπότε ένας μη γιατρός ομοιοπαθητικός απλά είναι λιγότερο ολιστικός. Κινδυνεύει δε η Ομοιοπαθητική από εναλλακτική ιατρική να υποβαθμιστεί σε συμπληρωματική θεραπευτική, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τη θεραπευτική εμβέλεια και κοινωνική της ωφέλεια. Από την άλλη, όλοι αυτοί οι μη ιατροί θεραπευτές, τουλάχιστον όσοι έχουν πανεπιστημιακή μόρφωση, θα μπορούσαν να συμβάλλουν στη διάδοση της εναλλακτικής και ολιστικής προσέγγισης. Κάθε επαγγελματική και κοινωνική ομάδα δικαιούται να προσπαίζει τα συμφέροντά της. Όταν, όμως, δεν παίρνει υπ' όψιν της τη συνολικότερη πραγματικότητα, το κοινωνικό συμφέρον,

και δεν υπηρετεί το γενικότερο επίπεδο υγείας της κοινωνίας, εκφυλίζεται σε επιβλαβή συντεχνιακή πρακτική. Εδώ, το δοκιμασμένο μοντέλο συνεργασίας ψυχιάτρου-κλινικού ψυχολόγου θα μπορούσε να αποτελέσει αφετηρία θεσμικής και ουσιαστικής συζήτησης. Σε αυτό το μοντέλο, ο κατάλληλα εκπαιδευμένος κλινικός ψυχολόγος ασκεί συμβουλευτική θεραπευτική, ενώ την ευθύνη και το δικαίωμα της συνταγογράφησης το διατηρεί αποκλειστικά, ως ιατρός, ο ψυχίατρος.

Το μεγάλο, όμως, ερώτημα παραμένει: Θα προλάβει η ιατρική μας κοινότητα το τρένο της Ολιστικής Ομοιοπαθητικής Ιατρικής, ή θα τρέχει πίσω από τις εξελίξεις και την κοινωνική δυναμική;

Τα μηνύματα από την άλλη άκρη του Ατλαντικού είναι ενθαρρυντικά. Δεν είναι τυχαίο που η FAD (**Οργανισμός Τροφίμων και Φαρμάκων των ΗΠΑ**, που πολλές φορές έχει κατηγορηθεί για μεροληπτική «κάλυψη» των χημικο-φαρμακευτικών εταιρειών και για τον «πόλεμο» που ασκεί εναντίον των εναλλακτικών θεραπειών και μεθόδων) πρόσφατα έδωσε έγκριση σε ηλεκτρομαγνητική θεραπεία για κατάθλιψη και καρκίνο. Συγκεκριμένα, για τη θεραπεία του καρκίνου του εγκεφάλου (γλοιοβλαστώματος: μία επιθετικότερη μορφή καρκίνου) σε ενήλικες, όταν αυτό επανεμφανίζεται μετά τις χημικοθεραπευτικές αγωγές. Μια σειρά άρθρων ξεκίνησε εδώ και δύο χρόνια σε ένα από τα περιοδικά του Ιατρικού Συλλόγου της Αμερικής (AMA), με τίτλο “Less is more”, όπου τονίζεται ότι η κατάχρηση ιατρικών θεραπειών μπορεί να καταλήξει σε βλάβη, ενώ η εφαρμογή λιγότερων και ηπιότερων θεραπευτικών παρεμβάσεων μπορεί να οδηγήσει σε καλύτερη υγεία.

Δεν είναι τυχαίο που η στροφή αυτή ωριμότητας της ιατρικής κοινότητας συντελείται μεσοσύσης της πρόσφατης οικονομικής κρίσης. Ένα ολόκληρο κύκλωμα από γιατρούς, φαρμακευτικές και ασφαλιστικές εταιρείες και κάθε λογής ενδιάμεσους απομυζούσε από τις κρατικές οικονομίες απίστευτα ποσά, εν ονόματι θεραπειών ρουτίνας αμφιβόλου αποτελεσματικότητας. Αποδείχτηκε ότι αυτός ο πακτωλός χρημάτων δεν ήταν αστείρευτος. Εδώ επιβεβαιώνεται η

ρήση ότι κάθε κρίση είναι και ευκαιρία για αλλαγή και εξυγίανση. Στις μέρες μας, ολοένα και περισσότερο το βιομηχανικό καταναλωτικό μοντέλο ανάπτυξης και η αναγκαστική επιστημονική σκέψη φανερώνουν τα αδιέξοδα και την ανεπάρκειά τους. Η πρόσφατη οικονομική κρίση, η οικολογική κρίση και η κρίση αξιών και νοήματος είναι τρεις από τις συνέπειές τους. Εντούτοις, υπάρχει εναλλακτικό μοντέλο και δεν είναι άλλο από το ολιστικό, συμμετοχικό και οικολογικό μοντέλο.

Παράδειγμα του ολιστικού μοντέλου στον χώρο της υγείας είναι η εναλλακτική, ολιστική ιατρική, με κύριο εκπρόσωπό της την Ομοιοπαθητική.

Η εξατομικευμένη φιλοσοφία της Ομοιοπαθητικής (η έμφαση δίνεται στην ιδιοσυστασία του αρρώστου και όχι στην αρρώστια) δεν συνάδει με το μαζικό, καταναλωτικό βιομηχανικό μοντέλο. Ωστόσο, η ολιστική της προσέγγιση έχει δώσει συχνά ανέλπιστες θεραπευτικές λύσεις σε χρόνιες επιμένουσες παθήσεις, και μια πιο εκτεταμένη χρήση της θα μπορούσε να σώσει τα ταμεία και τους ασθενείς από την άσκοπη πολυφαρμακία και τον φαύλο κύκλο των παρενεργειών των χημικών φαρμάκων.

Πηγές

<http://archinte.jamanetwork.com/article.aspx?articleid=415863>
<http://archinte.jamanetwork.com/article.aspx?articleid=225309>
<http://www.tovima.gr/science/article/?aid=329588>
<http://jama.jamanetwork.com/article.aspx?articleid=185157>
http://www.nytimes.com/2010/01/06/health/views/06depress.html?scp=2&sq=ssri&st=cse&_r=0
<http://www.opednews.com/articles/Mainstream-Medicine-Goes-Abby-Jeffrey-Dach-100513-843.html>
<http://www.otyposnews.gr/archives/20981#axzz2Q3YhyX00>

Εισήγηση της Επιτροπής για ειδικότητες και εξειδικεύσεις προς το Δ.Σ. του ΙΣΑ

Αθήνα, 17 Ιανουαρίου 2013

Αξιότιμε πρόεδρε και μέλη του Δ.Σ. του ΙΣΑ

Η ομοιοπαθητική θεραπευτική μέθοδος εξασκείται πάνω από δύο αιώνες διεθνώς, στην πατρίδα μας για περισσότερο από 100 χρόνια ανελλιπώς και πιο συστηματικά από 40ετίας. Δεν υπάρχει σαφές νομοθετικό πλαίσιο στην Ελλάδα για την Ομοιοπαθητική όλα αυτά τα χρόνια. Ένα από τα αποτελέσματα αυτού του νομοθετικού κενού είναι ότι μη ιατροί θεραπευτές προβαίνουν σε θεραπείες διαφόρων νοσημάτων, όπως κεφαλαλγία, αλλεργίες, άσθμα, καρδιοπάθειες, υπέρταση κ.λπ., χορηγώντας ομοιοπαθητικά φάρμακα με την ανοχή της πολιτείας και του Υπουργείου Υγείας.

Η Ομοιοπαθητική είναι ειδική ιατρική θεραπευτική μέθοδος, η οποία, για να εφαρμοστεί με αποτελεσματικότητα και με ασφάλεια, πρέπει να στηρίζεται στα εξής:

- α) κλινική και παρακλινική εξέταση του ασθενούς κατά σύστημα,
- β) διάγνωση και διαφορική διάγνωση της ασθένειας,
- γ) επιλογή της πιο ενδεδειγμένης για την ασθένεια αγωγής κατά την κρίση του ιατρού (κλασικής φαρμακευτικής, ομοιοπαθητικής, χειρουργικής ή άλλης),
- δ) καλή γνώση της ανατομίας, φυσιολογίας και παθοφυσιολογίας των υπό θεραπεία παθήσεων και, επίσης, της κλασικής φαρμακολογίας και της θεραπευτικής,
- ε) πλήρη γνώση της θεωρίας και της φαρμακολογίας της Ομοιοπαθητικής.

Επισημαίνουμε ότι **οι μη ιατροί θεραπευτές:**

α) Δεν έχουν το επαρκές επιστημονικό υπόβαθρο που απαιτείται ώστε να εφαρμόσουν μια μέθοδο θεραπείας με ασφάλεια σε παθήσεις όπως το άσθμα, οι καρδιοπάθειες κ.λπ., και να προβούν σε διαφορική διάγνωση παθήσεων όταν αυτό χρειαστεί.

β) Δεν έχουν τη δυνατότητα να διαγνώσουν μία πάθηση την οποία αναλαμβάνουν, όμως, να θεραπεύσουν. Επίσης, δεν έχουν γνώση βασικών στοιχείων της ιατρικής πρακτικής, όπως η αντικειμενική εξέταση, οι πρώτες βοήθειες κ.λπ., που ενδέχεται να χρειαστούν στο πλαίσιο του ρόλου που αναλαμβάνουν.

γ) Αν η πάθηση έχει διαγνωστεί από ιατρό (όπως και επιβάλλεται να γίνεται), δεν έχουν τη δυνατότητα να διαγνώσουν εγκαίρως τυχόν επιδείνωση ή επιπλοκή της.

δ) Δεν έχουν τη δυνατότητα να συνδυάσουν την Ομοιοπαθητική με κλασικές, αποτελεσματικές, θεραπευτικές αγωγές.

ε) Δεν έχουν την επάρκεια στην κατανόηση παρακλινικών διαγνωστικών μεθόδων (A/a, C/Tscan, MRI, γενικές εξετάσεις, U/S κ.λπ.). Αν ο ασθενής έχει υποβληθεί σε παρακλινικές εξετάσεις, αδυνατούν να τις εκτιμήσουν ή να ζητήσουν επιπλέον εξετάσεις, αν αυτό είναι απαραίτητο, για διαγνωστικούς ή θεραπευτικούς λόγους.

στ) Δεν έχουν τη δυνατότητα να ανταλλάσσουν γνώμες και επιστημονικές απόψεις με ειδικούς ιατρούς που κατά καιρούς έχουν εξετάσει τον ασθενή τους (περιστασιακά μόνο συμβαίνει να ζητούν

τη γνώμη του θεράποντος ιατρού).

ζ) Δεν γνωρίζουν επαρκώς τις ιδιότητες των κλασικών φαρμακευτικών σκευάσματος (ενδείξεις, αντενδείξεις, παρενέργειες κ.λπ.), που οι ασθενείς τους λαμβάνουν (αντιυπερτασικά, καρδιοτονωτικά κ.λπ.).

η) Πειθαρχικά δεν λογοδοτούν σε επιστημονικά ιατρικά όργανα.

Για όλα τα ανωτέρω θεωρούμε δυνητικά επικίνδυνο για τους ασθενείς το φαινόμενο της εφαρμογής της Ομοιοπαθητικής από μη ιατρούς.

Η απουσία κανονιστικού πλαισίου έχει οδηγήσει στο φαινόμενο της αύξησης του αριθμού «σχολών» εκπαίδευσης μη ιατρών και από μη ιατρούς. Επιπλέον, το Υπουργείο Οικονομικών έχει θεσπίσει ειδικό κωδικό επαγγέλματος: «Υπηρεσίες Ομοιοπαθητικής», επιτείνοντας τη σύγχυση. Κατ' αυτόν τον τρόπο και σε κάποιες περιπτώσεις μπορεί να κινδυνεύσει το αγαθό της δημόσιας υγείας.

Η επιτροπή, λαμβάνοντας υπόψη και τη θετική εισήγηση του αναπληρωτή καθηγητή Φαρμακολογίας **Ι. Στ. Παπαδόπουλου**, κατέληξε ότι η εξάσκηση της Ομοιοπαθητικής αποτελεί προδήλως **ιατρική πράξη**, οφείλει να ασκείται μόνο από ιατρούς εκπαιδευμένους στο αντικείμενο αυτό, και για τους λόγους αυτούς ο ΙΣΑ προτείνουμε να εισηγηθεί προς την πολιτεία: α) την πιστοποίηση της επαρκούς γνώσης της Ομοιοπαθητικής από τους ιατρούς και β) την αναγνώριση της ομοιοπαθητικής θεραπευτικής ως γνώσης που χρήζει ειδικής εκπαίδευσης, με το εξής σκεπτικό:

Η εξειδίκευση της γνώσης στην ομοιοπαθητική θεραπευτική είναι αναγκαία λόγω της μεγάλης και διαρκώς αυξανόμενης ζήτησης της Ομοιοπαθητικής Ιατρικής από τον ελληνικό πληθυσμό (απόδειξη αυτού αποτελεί και η ραγδαία αύξηση των φαρμακείων που διακινούν ομοιοπαθητικά φάρμακα και με την έγκριση του ΕΟΦ).

Επισημαίνουμε ότι:

Ι. Ειδική εκπαίδευση στην ομοιοπαθητική θεραπευτική πρακτική υπάρχει από χρόνια οργανωμένη σε άλλα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ηνωμένο Βασίλειο, Γερμανία κ.α.), ενώ το κόστος επίσκεψης και φαρμακευτικής αγωγής καλύπτεται από δημόσιους και ιδιωτικούς ασφαλιστικούς φορείς, βάσει και των θετικών μελετών «κόστους-αποτελεσματικότητας». Τον Φεβρουάριο του 2013 θεσμοθετήθηκε στην Ιταλία η ιατρική εκπαίδευση στην Ομοιοπαθητική, το βελονισμό και τη φυτοθεραπεία.

Ως παράδειγμα αναφέρεται ότι η Ομοιοπαθητική είναι πλήρως ενταγμένη στο βρετανικό ΕΣΥ, με τέσσερα νοσοκομεία από το 1950, και πιο πρόσφατα εισήχθη στο Εθνικό Σύστημα Υγείας της Ελβετίας. Πανεπιστήμια στην Ευρώπη και σε πολλές χώρες του κόσμου παρέχουν προπτυχιακή/μεταπτυχιακή εκπαίδευση στην Ομοιοπαθητική Ιατρική, όπως και στην Ελλάδα. Πολλές ερευνητικές μελέτες (εργαστηριακά και κλινικά πειράματα) εκπονούνται και ανακοινώνονται από ερευνητικά κέντρα, κλινικές και πανεπιστημιακά ιδρύματα, και δημοσιεύονται σε έγκυρα κλασικά ιατρικά περιοδικά. Σε αυτές τις μελέτες βασίστηκαν κατά καιρούς η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας για να εκφράσουν θετική άποψη σχετικά με την Ομοιοπαθητική.

2. Είναι απαραίτητο (και επιθυμητό) ένα πλαίσιο ελάχιστων προϋποθέσεων για τους ιατρούς που θα ασχοληθούν με αυτόν τον επιστημονικό τομέα γνώσης. Η εφαρμογή της ομοιοπαθητικής θεραπευτικής μεθόδου πρέπει να ασκείται από ιατρούς που έχουν τελειώσει επιτυχώς τις προπτυχιακές τους σπουδές στην Κλασική Ιατρική και έχουν αποκτήσει κλινική εμπειρία και γνώση της νοσολογίας, ώστε να θέτουν διάγνωση (και όταν δεν μπορούν να διαγνώσουν, μπορούν να παραπέμπουν σε συναδέλφους της αντίστοιχης ειδικότητας). Ο ιατρός που έχει την κατάλληλη επιστημονική γνώση των δυνατοτήτων και των περιορισμών της Ομοιοπαθητικής, έχει και την ευθύνη της ενημέρωσης του ασθενή και της επιλογής της ενδεδειγμένης θεραπείας, σε συνεργασία με τον ασθενή και ανάλογα με την πάθηση. Ο ιατρός που έχει εκπαιδευτεί επαρκώς στην Ομοιοπαθητική Ιατρική, έχει το πλεονέκτημα μίας επιπλέον θεραπευτικής επιλογής, χαμηλού κόστους, ήπιας όσον αφορά την έλλειψη παρενεργειών και ιδιαίτερα δραστικής και αποτελεσματικής στην αντιμετώπιση παθολογικών καταστάσεων.

3. Επισημαίνουμε ότι η κυκλοφορία των ομοιοπαθητικών φαρμακευτικών προϊόντων με τη μορφή των γαληνικών ή φαρμακοτεχνικών σκευασμάτων και πιο πρόσφατα εγκεκριμένων από τον ΕΟΦ ως φαρμακευτικών ομοιοπαθητικών σκευασμάτων είναι νομοθετημένη. Η ελληνική νομοθεσία που διέπει την κυκλοφορία των ομοιοπαθητικών σκευασμάτων είναι εναρμονισμένη με την ευρωπαϊκή από το 1994. Η γνωμοδότηση ιατρικών συλλόγων (Ιατρικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης περί ιατρικής πράξης και Αθήνας περί της άσκησης της μόνο από ιατρούς), παλαιότερες αποφάσεις του ΚΕΣΥ (776/26-5-2004: Απόρριψη του αιτήματος για άσκηση εναλλακτικών μορφών θεραπείας από μη ιατρούς, 13/183/29-5-2003: Εφαρμογή του βελονισμού και της Ομοιοπαθητικής από ιατρούς και οδοντιάτρους, 11/153/14-10-1999: Απόρριψη αιτήματος εκπαίδευσης μη ιατρών στην Ομοιοπαθητική), καθώς και η γνωμοδότηση της Γενικής Διεύθυνσης Υγείας του Υπουργείου Υγείας (Υ7/3618/7-7-1995), οδηγούν στην αναγκαιότητα της αναγνώρισης της ιατρικής εκπαίδευσης στην ομοιοπαθητική θεραπευτική.

Για την άσκηση της ιατρικής ομοιοπαθητικής πράξης απαιτείται η απόκτηση ιδιαίτερων γνώσεων και δεξιοτήτων. Επίσης, η γνώση των ορίων αυτής της θεραπευτικής μεθόδου.

Μέχρι τη θεσμοθέτηση από την πολιτεία της ομοιοπαθητικής θεραπευτικής μεθόδου, προτείνεται η δημιουργία μητρώου μελών των ομοιοπαθητικών επιστημονικών ιατρικών εταιρειών που έχουν επαρκή (σύμφωνη με τις ευρωπαϊκές και τις διεθνείς προδιαγραφές) και πιστοποιημένη εκπαίδευση για την άσκηση της Ομοιοπαθητικής Ιατρικής.

Σας επισημαίνουμε ότι σε μεγάλα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως η Γερμανία, οι ιατρικοί σύλλογοι χορηγούν τα διπλώματα Ομοιοπαθητικής στους γιατρούς, μετά από εξετάσεις που διοργανώνουν οι ίδιοι οι σύλλογοι. Υπό το πρίσμα αυτό προτείνεται ως ένα πρώτο στάδιο η εξέταση του αιτήματος για χορήγηση της αιγίδας του ΙΣΑ στα εκπαιδευτικά προγράμματα των ομοιοπαθητικών επιστημονικών ιατρικών εταιρειών που πληρούν τις προδιαγραφές των πανευρωπαϊκών και διεθνών ομοιοπαθητικών οργανισμών.

Ο ΙΣΑ, σύμφωνα και με την προτροπή της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας (ΠΟΥ), θα ήταν χρήσιμο να προτείνει στο Υπουργείο Υγείας την ένταξη της Ομοιοπαθητικής στο ΕΣΥ, με πρώτο βήμα τη δημιουργία εξωτερικών ιατρείων και στα υπόλοιπα δημόσια νοσοκομεία (ήδη λειτουργούν Τακτικό Ομοιοπαθητικό Εξωτερικό Ιατρείο στο Νοσοκομείο Ελπίς, Ιατρείο Κεφαλαλγίας στο Γεννηματά, Ιατρείο Υπογονιμότητας στο Έλενα και δημοτικά ιατρεία στον Κορυδαλλό, Νίκαια-Ρέντη, Άγιο Στέφανο).

Επίσης, ο ΙΣΑ θα ήταν χρήσιμο να προτείνει στο Υπουργείο Παιδείας την εισαγωγή της ομοιοπαθητικής θεραπευτικής στα προπτυχιακά μαθήματα των ιατρικών σχολών (όπως έχει ενταχθεί από πολλών ετών στη Φαρμακευτική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών και σε ιατρικές σχολές της Ευρωπαϊκής Ένωσης και όλου του κόσμου) και την ίδρυση προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών στις ιατρικές σχολές, αξιοποιώντας την εμπειρία αντίστοιχων πανεπιστημίων του εξωτερικού.

«Τα τσιγαρόχαρτα της αιχμαλωσίας» από τον Γιώργο Κατσώνη

Αγαπητοί φίλοι

Είμαι ο Γιώργος Κατσώνης, ομοιοπαθητικός γιατρός και σύμβουλος Κυπριακής Ιατρικής.

Στη διάρκεια του πολέμου του 1974 στην Κύπρο, η εισβολή των Τούρκων με βρήκε στρατιώτη στο 251 Τάγμα Πεζικού στην Κερύνεια. Είχα την ατυχία (ή την τύχη;) να συλληφθώ αιχμάλωτος από τους εισβολείς και να περάσω 100 μέρες αιχμαλωσίας στις φυλακές των Αδάνων και της Αμάσειας στην Τουρκία. Ήμουν τότε 19 χρονών. Στη διάρκεια της κράτησής μου έγραψα ένα Ημερολόγιο, όπου κατέγραψα πάνω σε τσιγαρόχαρτα όλα τα συμβάντα εκείνης της περιόδου. Το ημερολόγιο εκείνο κατάφερα να το φέρω στην Κύπρο, και έμεινε φυλαγμένο για πολλά χρόνια, μέχρι πέρυσι, που αποφάσισα να το εκδώσω σε βιβλίο, με τίτλο «Τα τσιγαρόχαρτα της αιχμαλωσίας».

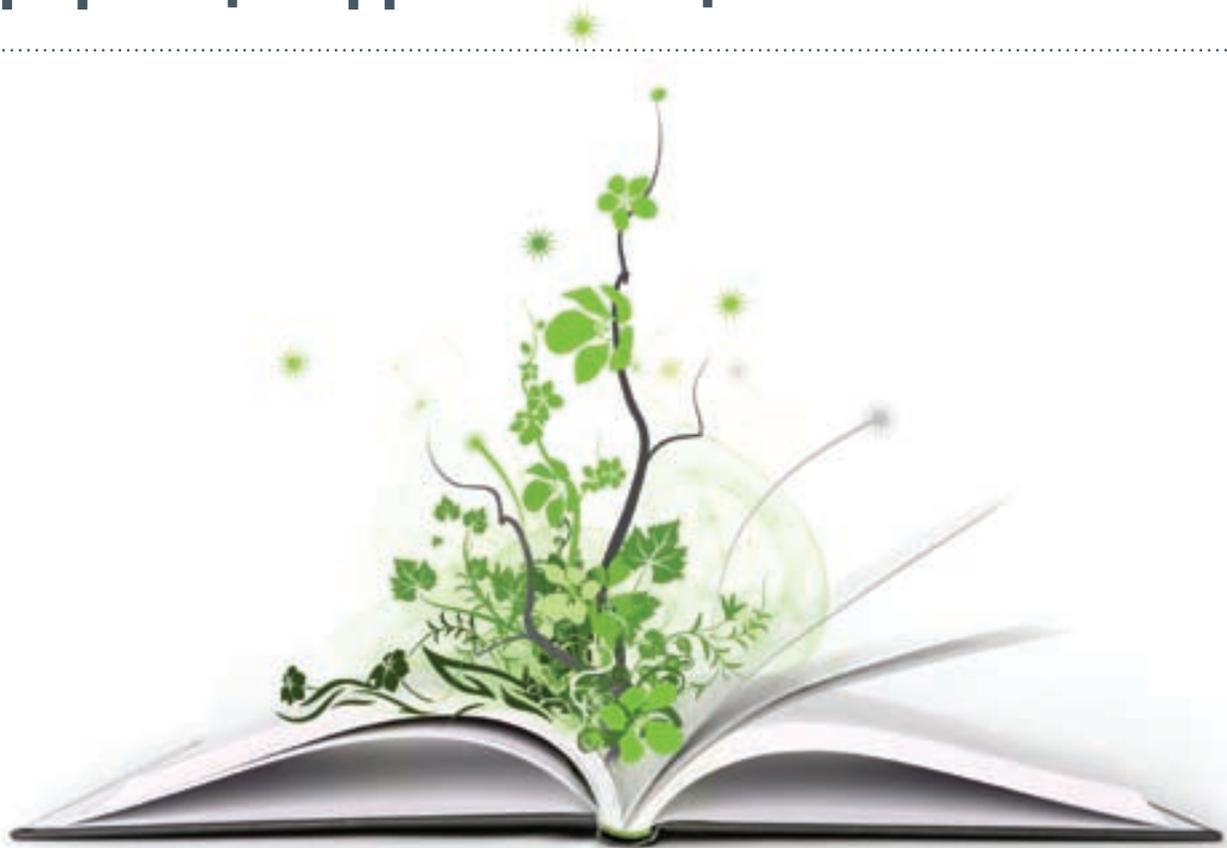
Το βιβλίο αυτό, που είναι μια γνήσια μαρτυρία της εποχής του πολέμου, παρουσιάστηκε στις 20 Μαρτίου στην Αθήνα, στο Σπίτι της Κύπρου (Ξενοφώντος 2Α, 10557, Αθήνα, τηλ. 210 3734934).

Η εκδήλωση πραγματοποιήθηκε με τη στήριξη των Πολιτιστικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού της Κύπρου.

Γιώργος Κατσώνης
τηλ. 00357 22512400

Επιστολή του Δ.Σ. της ΕΕΟΙ στους φοιτητές του Τμήματος Φαρμακευτικής

Αγαπητοί φοιτητές του Τμήματος Φαρμακευτικής

Το Δ.Σ. της ΕΕΟΙ σάς απευθύνει θερμό χαιρετισμό.

Ενθουσιαστήκαμε με την πρόσκληση του κυρίου Ράλλη, προκειμένου να λάβουμε μέρος σε μια εκδήλωση ενημέρωσης για την Ομοιοπαθητική. Είμαστε εξοικειωμένοι και έχουμε εμπειρία από ενημερώσεις και στρογγυλά τραπέζια σε συνεδριακό και πανεπιστημιακό επίπεδο. Δυστυχώς δεν μας επιτράπηκε η χρήση power point, ούτε η χρήση οπτικοακουστικού υλικού για να παρουσιαστούν όλα τα στοιχεία. Αυτό οφείλουμε να ομολογήσουμε ότι μας εξέπληξε, διότι δεν συμβαίνει πουθενά. Και επειδή μια παρουσίαση μέσα σε χρόνο 10-20 λεπτών που μας δίεθετε ο οργανωτής θα ήταν ελλιπής και ανεπαρκής, χωρίς να επιτελεί τον σκοπό της, αποφασίσαμε να μη συμμετάσχουμε σε αυτήν τη μάλλον προβληματική ενημέρωση.

Είχαμε προγραμματίσει να σας πούμε και να σας δείξουμε με άφθονο οπτικοακουστικό υλικό τις θέσεις μας για τη μεθοδολογία αυτή, για το επίμαχο θέμα «ομοιοπαθητικό φάρμακο» που αφορά εσάς κυρίως, όπως επίσης εργασίες σε έγκυρα επιστημονικά περιοδικά με διπλά τυφλά πειράματα, και τις τελευταίες επιστημονικές προσεγγίσεις για τη φύση και τη δομή του ομοιοπαθητικού φαρμάκου. Επίσης, στοιχεία για το τι συμβαίνει στην Ευρώπη, στην Ε.Ε. και σε όλο τον κόσμο σήμερα σε ιατρικό και σε πολιτικοοικονομικό επίπεδο σε σχέση με την Ομοιοπαθητική. Για τα νοσοκομεία στην Ευρώπη που έχουν τμήμα Ομοιοπαθητικής και τη συνεργασία σε μελέτες από κοινού όπως συμβαίνει και στην Ελλάδα (π.χ., Έλενα, Γεννηματάς, Αρεταίειο, Ελπίς στην Αθήνα και αρχίζει σύντομα στο ΚΑΤ και στο Ιπποκράτειο Θεσσαλονίκης). Ιατρεία Ομοιοπαθητικής στα κοινωνικά ιατρεία πολλών δήμων (Νίκαιας-Ρέντη από 20ετίας, Κορυδαλλού από 15ετίας, Αγίου Στέφανου κ.λπ.). Συμμετοχή σε παγκόσμια ιατρικά συνέδρια, όπως το παγκόσμιο συνέδριο Νευρολογίας το 2008, με

επίσημο προσκεκλημένο ομιλητή τον Γιώργο Βυθούλκα. Μεταπτυχιακά τμήματα Ομοιοπαθητικής σε διάφορα πανεπιστήμια (σε όλη την Ευρώπη, και στην Ελλάδα στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου από το 2007). Πρωτοπόρος στην προσπάθεια θεσμοθέτησης της Ομοιοπαθητικής και σε εποχές ιδιαίτερα αντίξοες και εχθρικές ήταν και παραμένει η ομότιμη καθηγήτρια της Φαρμακευτικής κυρία Αικατερίνη Χαρβάλα, που την ευχαριστούμε εκ βαθέων και θέλουμε να της ζητήσουμε συγγνώμη και εκ μέρους μας που η παρουσίασή μας δεν κατέστη δυνατό να είναι πλήρης και εμπειριστατωμένη. Τα βήματα συνεχίζονται με τη συμμετοχή σε Δ.Σ. ιατρικών συλλόγων, όπως ο ΙΣΑ, ο Πανελλήνιος Ιατρικός Σύλλογος κ.ά., ενώ πρόσφατα εκλέχθηκε εκπρόσωπός μας στο Δ.Σ. της ΕΙΝΑΠ. Είναι γνωστόν ότι η Ομοιοπαθητική είναι μία ιατρική θεραπευτική μεθοδολογία η οποία αναγνωρίζεται από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Προ έτους εντάχθηκε πλήρως στο ΕΣΥ της Ελβετίας μετά από πολύχρονες μελέτες που απέδειξαν την κλινική αποτελεσματικότητά της (στο ΕΣΥ της Μεγάλης Βρετανίας είναι πλήρως ενταγμένη από το 1950) και προ μηνός θεσμοθετήθηκε από το ιταλικό κράτος η εκπαίδευση στην Ομοιοπαθητική Ιατρική. Αυτά για όσους αφελώς ισχυρίζονται ότι η επιστημονική κοινότητα απορρίπτει την Ομοιοπαθητική και δεν γνωρίζουν ή θέλουν να αγνοούν όλα αυτά και πολλά ακόμα στοιχεία. Θέλαμε, επίσης, να ξεδιαλύνουμε και να αποκαλύψουμε τις διάφορες στρεβλώσεις και εμβόλιμες δήθεν επιστημονικές αμφισβητήσεις και αμφιβολίες για την απόδοση της δράσης της Ομοιοπαθητικής, όπως περί «placebo effect», το οποίο καταρρέει, διότι ανάμεσα στα άλλα στοιχεία είναι και το ότι η Ομοιοπαθητική εφαρμόζεται στην κτηνιατρική με πολύ καλά αποτελέσματα. Αυτός που διαπιστώνει πρώτος την αποτελεσματικότητα της Ομοιοπαθητικής είναι ο φαρμακοποιός που έρχεται σε επαφή με τον ασθενή. Ο υγιής διεθνής επιστημονικός προβληματισμός, που είναι και δικός μας για τη διασφάλιση από τις

όποιες παρενέργειες των εμβολίων, εκλαμβάνεται και διατυμπανίζεται ως απόρριψη των εμβολίων από εμάς.

Άλλες θέσεις, πάλι, κυκλοφορούν από ανωνύμους και επωνύμους περί δεοντολογίας, ανηθικότητας και οικονομικού χρηματισμού. Αστείες και ανυπόστατες θέσεις, αρκεί να σκεφθεί κανείς ότι το κόστος μιας μέσης μηνιαίας φαρμακευτικής αγωγής κυμαίνεται από 5,5 έως 8,5 ευρώ. Απαράδεκτες προτροπές προς φαρμακοποιούς για απόρριψη της Ομοιοπαθητικής από ανίδεους επικριτές της, που θέλουν να εμφανίζονται ως ειδήμονες, είναι θλιβερές.

Η εμμονή τέτοιων επίδοξων επικριτών φθάνει σε σημείο ψυχαναγκασμού όταν εμπλέκεται με θρησκευτικό φανατισμό. Υπάρχει, λοιπόν, μια μερίδα ανθρώπων που θεωρούν ότι βρήκαν την αλήθεια και κατέληξαν ότι η Ομοιοπαθητική είναι πλάνη, ότι έχει σχέση με τις Ινδίες, ότι έχει σχέση με τη Νέα Εποχή, ότι είναι αίρεση και ασυμβίβαστη με την Ορθοδοξία, μπερδεύοντας διάφορες θεωρίες. Αυτό θεωρούν ότι τους δίνει το δικαίωμα και την υποχρέωση να γίνουν αυτόκλητοι σωτήρες και να σώσουν τον λαό του Θεού από τον «κίνδυνο» της Ομοιοπαθητικής. Επιμένουν, μάλιστα, αφελώς ότι η Εκκλησία απορρίπτει την Ομοιοπαθητική και προς τούτο επικαλούνται απόψεις μοναχών και κληρικών. Δυστυχώς γι' αυτούς, τα πράγματα είναι τελείως διαφορετικά. Η Εκκλησία δεν εκπροσωπείται από κάποιους λίγους μοναχούς ή κληρικούς που τους έπεισαν κάποιος επιτήδειοι οι οποίοι έχουν απώλειες από την εφαρμογή της Ομοιοπαθητικής, αλλά από την Ιερά Σύνοδο, η οποία κάθε άλλο παρά έχει τέτοια θέση. Αγνοούν ότι άγιοι της Ρωσικής Εκκλησίας εφάρμοζαν Ομοιοπαθητική εδώ και 100 χρόνια (Άγιος Ιωάννης της Κροστάνδης, Άγιος Ιγνάτιος Μπρατστανίνωφ, Άγιος Θεοφάνης ο έγκλειστος, Άγιος Γρηγόριος Τσιτσάγκωφ κ.ά.). Δύο εκατομμύρια ασθενείς έχουν περάσει από τα ιατρεία των εκατοντάδων ιατρών μας που την εφαρμόζουν,

ανάμεσα σε αυτούς πλήθος μοναχών και κληρικών, όπως επίσης και μεγάλος αριθμός μητροπολιτών. Κανένας δεν βρέθηκε να έχει πρόβλημα, αντίθετα ωφελήθηκαν. Είχαμε σκοπό να σας παρουσιάσουμε, λοιπόν, και βίντεο όπου μιλούν αγιορείτες, κληρικοί και καθηγητές θεολογίας για το θέμα αυτό και την ουσιαστική συμβατότητα της Ομοιοπαθητικής με την Ορθοδοξία. Η Ομοιοπαθητική έχει τις ρίζες της στον Ιπποκράτη. Το 1800 οργανώνεται σαν θεραπευτικό σύστημα από τον γερμανό γιατρό Χάνεμαν, ενώ η Νέα Εποχή είναι μια νεωτεριστική κοσμοθεωρία των τελευταίων δεκαετιών, που ανακατεύει το καλό και το κακό για να αποκτήσει οπαδούς. Στις Ινδίες, η Ομοιοπαθητική εισήχθη σχετικά πρόσφατα, από την Ευρώπη το 1937, κατόπιν πρότασης στο Ινδικό Κοινοβούλιο από έναν Γάλλο ιατρό, και έκτοτε αναπτύχθηκε και εκεί.

Επειδή νομίζουμε ότι έχετε ανάγκη ουσιαστικής πληροφόρησης σχετικά με τα πιο πάνω, μπορείτε να βρείτε στοιχεία στις εξής διευθύνσεις: www.homeopathy.gr, που ανήκει στη μόνη έγκυρη επιστημονική ιατρική εταιρεία στην Ελλάδα και δεν σχετίζεται με άτομα που θέλουν να σφετεριστούν την Ομοιοπαθητική, στις σελίδες <http://www.homeopathyeuropa.org/> και <http://liga.iwmh.net/>, και στην ιστοσελίδα του ηλεκτρονικού περιοδικού *Ευλογία* της Ενορίας Αγίου Νικολάου Πευκακίων: www.agnikolaos.gr

Επίσης, εφόσον το επιθυμείτε και το οργανώσετε, είμαστε διατεθειμένοι και έτοιμοι να βοηθήσουμε ή και να το οργανώσουμε ως ΕΕΟΙ, να σας κάνουμε μια ουσιαστική ενημέρωση για ένα τόσο ενδιαφέρον θέμα όπως είναι η ομοιοπαθητική θεραπευτική, όπου μπορείτε να παίξετε ουσιαστικό ρόλο ως φαρμακοποιοί.

Σας ευχαριστούμε
Το Δ.Σ. της ΕΕΟΙ

Κλινική μελέτη για προβλήματα υπογονιμότητας ανδρών και γυναικών στο «Έλενα Βενιζέλου»

Αγαπητοί φίλοι και φίλες

Μετά από επιτυχή εφαρμογή τριών ετών, συνεχίζεται το πρόγραμμα **ομοιοπαθητικής θεραπείας σε προβλήματα υπογονιμότητας ανδρών και γυναικών.**

Η κλινική μελέτη διεξάγεται στο Περιφερειακό Γενικό Νοσοκομείο-Μαιευτήριο «Έλενα Βενιζέλου», και συγκεκριμένα στην 6η Κλινική Μαιευτικής και Γυναικολογικής και Περιγεννητικής Ιατρικής, υπό την επίβλεψη του ιατρού κ. Γεωργίου Φαρμακίδη και της Διεθνούς Ακαδημίας Κλασικής Ομοιοπαθητικής του καθηγητή Γεωργίου Βυθούλκα.

Η ομοιοπαθητική λήψη ιστορικού των ενδιαφερόμενων ζευγαριών προσφέρεται δωρεάν.

Για να ορίσετε ραντεβού, τηλεφωνήστε στον κ. Σωτήριο Μποτή, ιατρό-ομοιοπαθητικό (τηλ. 210 8056810).

ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΚΛΑΣΙΚΗΣ ΟΜΟΙΟΠΑΘΗΤΙΚΗΣ

* Παρακαλούνται οι ομοιοπαθητικοί ιατροί να ενημερώσουν τους ασθενείς τους για τη συγκεκριμένη κλινική μελέτη και να εντάξουν παρόμοια δικά τους περιστατικά σε αυτήν, ώστε να συγκεντρωθούν όσο το δυνατόν περισσότερα περιστατικά.

Ενημέρωση από τον ΣΦΟΙ

Αγαπητά μέλη, φίλες και φίλοι του ΣΦΟΙ
Καλό και Ευλογημένο Πάσχα!

Το τεύχος αυτό των «Ομοιοπαθητικών Νέων» έχει προγραμματιστεί να μας συντροφεύσει τις ημέρες του Πάσχα. Για τον λόγο αυτό σκεφθήκαμε να ασχοληθούμε, λόγω των ημερών και της σχετικότητας των εννοιών, με κάποιες από τις έννοιες-ιδέες που αναφέρονται στον ορισμό «της πλήρους έννοιας της υγείας», όπως αναφέρει συχνά στα συγγράμματά του ο Καθηγητής και Δάσκαλος Γιώργος Βυθούλκας.

(Οι αριθμοί των σελίδων εντός των παρενθέσεων παραπέμπουν στο πόνημα του Γιώργου Βυθούλκα: «ΟΜΟΙΟΠΑΘΗΤΙΚΗ. Η ΜΕΓΑΛΗ ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΑΤΡΙΚΗ», εκδόσεις Λιβάνη).

Οι έννοιες-ιδέες, με τις οποίες θα ασχοληθούμε και θα προσπαθήσουμε να τις δούμε και από μια άλλη σκοπιά, αρκετά επίκαιρη με τους συμβολισμούς των ημερών του Πάσχα, είναι αυτές που αναφέρονται στον ορισμό της υγείας στο ψυχικό και πνευματικό επίπεδο: Ελευθερία, Πόνος, Πάθος, Γαλήνη, Ηρεμία, Εγωισμός, Πνευματικό Επίπεδο, Καθαρότητα, Αλήθεια και θα προσθέσουμε και τις έννοιες-ιδέες: ΠΑΣΧΑ – ΑΝΑΣΤΑΣΗ. Για την έννοια της υγείας στο υλικό επίπεδο δεν θα ασχοληθούμε, αφού σε αυτήν συντελούν οι καθιερωθείσες «νηστείες», εφόσον αυτές τηρούνται στο πλαίσιο της αγάπης και της σωστής φροντίδας του εαυτού μας.

Ας θυμηθούμε, όμως, τον ορισμό: «Υγεία είναι ελευθερία από τον πόνο στο φυσικό σώμα, με κατάσταση την ευεξία, ελευθερία από το πάθος στο συναισθηματικό επίπεδο, που έχει ως αποτέλεσμα μια δυναμική κατάσταση γαλήνης και ηρεμίας, και ελευθερία από τον εγωισμό στο πνευματικό επίπεδο, που οδηγεί στην κατάσταση της καθαρότητας του νου και, τελικά, στην κατανόηση της αλήθειας» (σελ. 143).

Πάσχα σημαίνει, από μια σκοπιά, **διάβαση** διά του Πάθους προς την Ανάσταση. Η τριλογία αυτή, **Πάσχα – Πάθος – Ανάσταση** είναι έννοιες δυναμικές και καθεμία προϋποθέτει την προηγούμενη, αφού χωρίς Πάθος δεν γίνεται Ανάσταση. Πρακτική απαίτηση για την πνευματική επίτευξη της **Αναστάσεως – Πάσχα** ή του **Πάσχα – Ανάστασης** είναι η σωστή αντιμετώπιση και ο χειρισμός του Πάθους, στο οποίο θα πρέπει να επικεντρώνονται οι προσπάθειες του ανθρώπου κατά τη ζωή του στον υλικό κόσμο.

Η λέξις πάθος προέρχεται από το ρήμα πάσχω, υποφέρω, που σημαίνει υποφέρω παθήματα. Το Πάθος, το υποφέρω, είναι συνέπεια της σχέσεώς μας με το υπαρκτό αντίλογο κακό. «Στο συναισθηματικό επίπεδο, η ρίζα του κακού βρίσκεται στο υπερβολικό πάθος και στην ένταση συναισθημάτων που μπορεί να αναπτύξει ένα άτομο». (σελ. 143)

Λόγω της ελευθερίας της βουλήσεώς μας, μπορούμε το Πάθος μας να το υφιστάμεθα με δύο τρόπους: είτε **μέσα από το καλό είτε μέσα από το κακό**. Δηλαδή: είτε αντιμετωπίζουμε το Πάθος μας συνειδητά και ηθελημένα, γνωρίζοντας ότι το κακό είναι φυσικό να προσπαθεί να μας επηρεάσει αρνητικά, να μας παγιδεύσει, να μας πλανήσει, να μας αδικήσει με αντικειμενικό σκοπό να επιφέρει αντίστοιχο «βαθμό ανισορροπίας στο συναισθηματικό επίπεδο». (σελ. 143) Είτε εξοργιζόμαστε και εξουθενωνόμαστε από το υπέρμετρο Πάθος μας, λόγω του εσωτερικού εγωισμού μας, χωρίς να αποδεχόμαστε το πάθημά μας, επιδιώκοντες και αναμένοντες μόνον την προσωπική ευτυχία και ικανοποίησή μας.

Στην πρώτη περίπτωση, **υπομένοντας και συγχωρώντας**, το υποφέρειν γίνεται πολύ πιο ελαφρύ, δίνοντας στον άνθρωπο αυτόν **γαλήνη, ηρεμία, θάρρος, αντοχή, δύναμη**. Στη δεύτερη περίπτωση, την αντιμετώπιση μέσω του θιγμένου εγωισμού, η στενοχώρια προκαλεί χειρότερες καταστάσεις, όπως **απελπισία, αβεβαιότητα, ανασφάλεια, επιθετικότητα, εκδίκηση και, τελικά, παραλογισμό**.

Το Πάθος, επιφέρει τον **Πόνο στο συναισθηματικό επίπεδο**, τον οποίο αντιμετωπίζουμε ανάλογα με τον τρόπο, τα κριτήρια και τις αρχές που **Πορευόμαστε**. Εάν τον αντιμετωπίζουμε με **υπομονή, αποδοχή, ανοχή και σιωπή**, έχουμε ως αποτέλεσμα τη **γαλήνη**, τον εξαγνισμό και τη μετέπειτα Αιώνια Ζωή. Εάν τον Πόνο στο συναισθηματικό επίπεδο τον αντιμετωπίζουμε με κριτήριο τη μη αποδοχή στις αντιξοότητες, αρρώστιες, αποτυχημένους έρωτες, προσβολές κ.λπ., λόγω του θιγμένου μας εγωισμού, **οι καταστάσεις οργής και αγανάκτησης αμαυρώνουν την καθαρότητα του νου, προκαλούν τη σύγχυση, την αναστάτωση, τον Πνευματικό Θάνατο**.

«Το πάθος που για οποιαδήποτε αιτία, ακόμη και για την πιο σοβαρή, οδηγεί το άτομο στο σημείο ή να σκέφτεται ή να προβαίνει σε καταστροφικές πράξεις σε βάρος άλλου, είναι σαφώς αρρωστημένη κατάσταση». (σελ. 143)

«Είναι εύκολα κατανοητό ότι ένας άνθρωπος που είναι πολύ εγωιστής, είναι δυνατόν να γίνει έξω φρενών όταν η εξουσία, η γνώση ή οι επιτεύξεις του προσβάλλονται ή τίθενται σε αμφισβήτηση. Ένας ταπεινός άνθρωπος, με τα ίδια επιτεύγματα, δύσκολα θα αντιδράσει σε μια άδικη κριτική των άλλων. Στην πραγματικότητα θα αντιληφθεί τη θετική πλευρά της κριτικής και ανάλογα θα διορθώσει τις πράξεις του». (σελ. 144)

Συνοπτικά: Το κακό κάνει τον άνθρωπο να Πάσχει. Συνέπεια του Πάθους είναι ο πόνος στο συναισθηματικό επίπεδο. Όλοι πονούν, και οι δίκαιοι και οι άδικοι. Γι' αυτό η ζωή είναι διηνεκής πόνος με αναλαμπές χαράς, οι οποίες εξαρτιούνται από τον καλό ή τον κακό τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζουμε το υποφέρειν μας.

Ακόμη και ο άνθρωπος Ιησούς, στον κήπο της Γεσθημανής, προσευχήθηκε λέγων: «Πάτερ μου, ει δυνατόν εστί παρελθέτω απ' εμού το ποτήριον τούτο», ΑΛΛΑ αμέσως μετά, συνειδητοποιών την Αποστολή Του, λέγει: «πλην ουχ ως εγώ θέλω, αλλ' ως συ», και προσευχόμενος για δεύτερη φορά είπεν: «Πάτερ μου, ει ου δύναται τούτο το ποτήριον παρελθείν απ' εμού εάν μη αυτό πλώ, γενηθήτω το θέλημά σου» (Ματθ. 26. 39-42). Κατόπιν, μέσα σε σιωπή, με υπομονή, σε συνεχή επαφή με τον Πατέρα, δέχθηκε το προοριζόμενο για Εκείνον ΠΑΘΟΣ ΤΟΥ, την άδικη ΣΤΑΥΡΩΣΗ ΤΟΥ.

Όλα τα Χριστικά ρήματα οδηγούν στη διαχείριση του Πάθους με υπομονή, ελπίδα, Πίστη, με Αγάπη, η οποία είναι η μόνη οδός για την ανεύρεση της Αλήθειας. Το κακό δεν πολεμάται με όπλα καταστροφικά, αλλά αντιμετωπίζεται με τα όπλα του Φωτός, της Αλήθειας, της Αγάπης και της Υπομονής. Γνώσεσθε την Αλήθεια και η Αλήθεια ελευθερώσει υμάς. (Ιωάν. 8. 32)

«Έν τω κόσμω θλίψιν έξετε, αλλά θαρσεείτε, εγώ νενίκηκα τον κόσμο» (Ιωάν. 16. 33), που σημαίνει ότι η νίκη είναι η πόρευση προς το Απόλυτο Καλό και την Απόλυτη Αλήθεια.

Αληθινά κερδισμένος και σε αυτή τη ζωή και στην άλλη είναι εκείνος που ενεργεί το Καλό και ο αληθινά χαμένος είναι εκείνος που ενεργεί το κακό.

ΑΝΑΣΤΑΣΗ επομένως, χωρίς Πάθος, χωρίς υποφέρειν, χωρίς προσφορά, χωρίς αυτοθυσία, χωρίς ΑΓΑΠΗ, δεν γίνεται. Το Πά-

θος και η Αυτοθυσία είναι η αναγκαία οδός, μέσα στο πλαίσιο της εν ΑΛΗΘΕΙΑ αυτοτελειώσεως του ανθρώπου. Όλη αυτή η πορεία είναι η σωστή πορεία, η πορεία του πραγματικά και συνολικά υγιούς ανθρώπου, που βλέπει τη συνολική ΑΛΗΘΕΙΑ και, με κανόνα την εφαρμογή της μέσω της ΑΓΑΠΗΣ, καταλήγει στην αυτοτελειώσή του και στην ΑΝΑΣΤΑΣΗ του. Όλη η οδός προς την Ανάσταση, όλη η οδός προς το Πάσχα, τη διάβαση από τον θάνατο στη Ζωή, από το κακό στο Καλό, επικεντρώνεται στη σωστή αντιμετώπιση και χειρισμό του Πάθους μέσω της Αυτοθυσίας. Σε αυτήν επικεντρώνονται όλοι οι δρόμοι που οδηγούν στην Ανάσταση, στο Πάσχα, στην Επάνοδο. Επομένως, οφείλει με τη θέλησή μας ο καλός εαυτός μας να γίνεται παρανάλωμα για τη μετουσίωση τόσο του δικού μας κακού εαυτού όσο και τη μετουσίωση του κακού εαυτού του συνανθρώπου αδελφού μας και την αποδυνάμωση του εν γένει κακού.

«Βέβαια, πρέπει να επισημάνουμε ότι σε αυτό τον τέλειο βαθμό υγείας δεν βρίσκεται κανένα άτομο ή τουλάχιστον κάποιος που να τον γνωρίζουμε, αλλά αυτός ο ορισμός είναι ο στόχος για έναν ολοκληρωμένο άνθρωπο, που πιθανόν να εμφανιστεί στο μέλλον». (σελ. 145)

ΜΠΟΡΟΥΜΕ, ΟΜΩΣ ΤΟΥΛΑΧΙΣΤΟΝ ΝΑ ΠΡΟΣΠΑΘΟΥΜΕ. ΚΑΛΟ ΠΑΣΧΑ, ΚΑΛΗ ΑΝΑΣΤΑΣΗ!

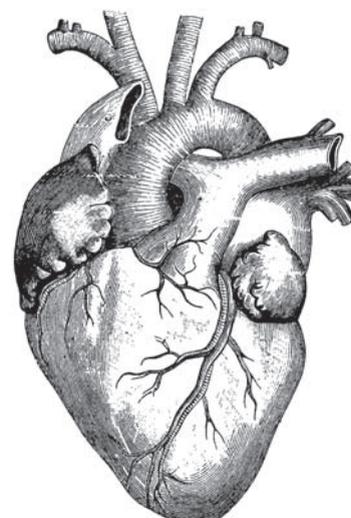
Με ΑΓΑΠΗ, ΣΦΟΙ
Απρίλιος 2013

Εναλλακτική ιατρική και καρδιομεταβολικά νοσήματα στις Ημερίδες Μεταβολισμού

Την Παρασκευή 17 Μαΐου 2013, από τις 12:45 μ.μ. έως τις 14:00 μ.μ., στο στρογγυλό τραπέζι με θέμα: «Εναλλακτική Ιατρική και καρδιομεταβολικά νοσήματα», θα μιλήσει ο Βασίλειος Ζήνας, ειδικός παθολόγος, με θέμα «Ομοιοπαθητική και μεταβολικά νοσήματα».

Η ομιλία θα γίνει στο πλαίσιο των Ημερίδων Μεταβολισμού που θα διοργανώνονται από το Ελληνικό Κολλέγιο Μεταβολικών Νοσημάτων (ΕΚΟΜΕΝ) και σε συνεργασία με το Διαβητολογικό Κέντρο Γ.Ν. Πειραιά Τζάνειο, και με τη συμμετοχή της Ελληνικής Ιατρικής Εταιρείας Παχυσαρκίας, στο Ίδρυμα Ευγενίδου (Λεωφ. Συγγρού 387, Αθήνα) από τις 15 έως τις 18 Μαΐου 2013.

Οι Ημερίδες Μεταβολισμού έχουν τεθεί υπό την αιγίδα του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, της Ελληνικής Διαβητολογικής Εταιρείας και του Ιατρικού Συλλόγου Πειραιά, και μοριοδοτούνται (Σ.Ι.Μ.Ε / CME-CPD).

Διαφοροδιαγνωστικό πρόβλημα

Επιμέλεια: **Καίτη Αντωνίου**, Ιατρός Γενικής Ιατρικής, αντιπρόεδρος Διεθνούς Ακαδημίας Κλασικής Ομοιοπαθητικής, εξωτ. συνεργάτης του Πανεπιστημίου Αιγαίου

Γυναίκα ετών: 35

Βάρος: 90 κιλά

Ύψος: 1,67

2.6.11 Αιτία αλλεργικός βήχας.

Βήχας(3) από έτους. Παίρνει αντιβίωση και αντιισταμινικά, καλύτερεύει προσωρινά και σύντομα υποτροπιάζει. Διαγνώστηκε αλλεργία. Φέτος, όμως, είναι μόνιμος ο βήχας.

Ξεκίνησε προ εξαιτίας με αιμωδία ψηλά στη σπονδυλική στήλη και με πυρετό. Έκτοτε, όποτε κρυολογούσε, εμφάνιζε βήχα.

Βήχει 10-12 π.μ., υγρός βήχας. Δεν βήχει τη νύχτα.

Νιώθει κούραση.

Απώλεια ούρων μερικές φορές.

Επιγαστραλγία, μικρή διαφραγματοκλήλη.

Είναι χειρότερα με το air-condition, τον καφέ, τη σοκολάτα και όταν φάει πολύ.

Νιώθει αδικημένη, εκνευρισμένη με τους δικούς της ανθρώπους (σύζυγο, πεθερικά).

Νεύρα (3), φωνάζει.

Ευσυγκίνητη, κλάμα: κ.φ.

3 λιποθυμίες από το 2002 έως τώρα (διαγνώστηκε ότι είναι αγχώδους αιτιολογίας).

Αγχώδης (3) διότι τα θέλει όλα σωστά και δεν έχει τη βοήθεια που νομίζει από τον σύζυγο και γι' αυτό νιώθει αδικημένη.

Είναι γρήγορη.

Κενώσεις 1-2 ημερησίως.

Τρώει τα νύχια της, τα κόβει και με τα δάχτυλα.

Απέκτησε παιδί με εξωσωματική.

Είχε άστατη ΕΡ λόγω πολυκυστικών ωοθηκών.

Παλαιότερα είχε πάρει για 6 μήνες αντισυλληπτικά.

Ε.Ρ.: ανά δίμηνο για 5-6 μέρες. Από έτους έχει αιμορραγία και πήγματα (2) τις 2 πρώτες μέρες.

Θεραπεία για κολπίτιδες 3 φορές.

Παντρεμένη από εξαιτίας, αλλά από έτους δεν έχει σεξουαλική επιθυμία. Έχει κλειτοριδικό οργασμό.

Ξύπνησε νωρίς σεξουαλικά και αυνανιζόταν από τα 12 της σχεδόν καθημερινά για χρόνια.

Πέρσι είχε φτάσει να αυνανιζεται 3 φορές την εβδομάδα.

Ύπνος καλός, κοιμάται καλύτερα αριστερά, έχει κρύα πόδια για τις πρώτες 2-3 ώρες, σφίγγει τα δόντια και έχει σιελόρροια. Ξυπνάει καλά.

Κρύο-Ζέστη: κ.φ.

Ιδρώτας: κ.φ. Μυρίζει ξινήλα.

Des: σαλατικά, παχύ, γάλα.

Δίψα: λίγη.

Δεν έχει φόβους.

Είναι ανοικτή.

Ευεξία στη θάλασσα (2) αλλά και στο ντους.

Είναι πρωινός τύπος.

Θηλωματάκια στον λαιμό.

Τελευταίος πυρετός τον Φεβρουάριο του 2011.

Απάντηση στο ιστορικό του τεύχους 26

Το πρώτο φάρμακο επιλογής είναι η silica, διότι:

1. Ο βήχας χειροτερεύει πίνοντας κρύο νερό.
2. Οι πονοκέφαλοι < τον χειμώνα, < στο κρύο, < αν έχει λουστεί.
3. Κρυώνει πολύ.
4. Ιδρώνει πολύ και τον χειμώνα.
5. Σπάνε τα νύχια.
6. Είναι δυσκοιλία.

Η βελτίωσή της ήταν εντυπωσιακή. Χρειάστηκε μια Nux-Vomica μετά από 5 χρόνια, διότι επανήλθε για πολύ έντονο εκνευρισμό.

Στείλτε τα άρθρα σας για δημοσίευση

Μπορείτε να συμβάλλετε ενεργά στην ενημέρωση, στέλνοντας τα άρθρα σας και τις απόψεις σας για δημοσίευση στα «Ομοιοπαθητικά Νέα» και το www.homeopathy.gr.

Στόχος είναι η ΕΕΟΙ να γίνει μια μεγάλη δεξαμενή σκέψης με ενεργά μέλη, ώστε με διαδραστική σχέση να βγούμε έξω από συμβάσεις, αυτονόητα και αγκυλώσεις.

Παρακαλούμε, στείλτε τα άρθρα σας στον υπεύθυνο έκδοσης του περιοδικού, κ. Παπαμεθοδίου, dpapamethodiou@hotmail.com

ΚΟΡΡΕΣ ΓΙΑΟΥΡΤΙ ΑΝΤΙΗΛΙΑΚΗ ΚΡΕΜΑ ΠΡΟΣΩΠΟΥ SPF30

Η νέα αντιηλιακή κρέμα προσώπου SPF30 με βιολογικό βρώσιμο γιαούρτι [ελληνικής προέλευσης] διαφοροποιείται λόγω της πολύ λεπτόρρευστης, μη λιπαρής υφής της, ενώ είναι ιδανική για χρήση στην πόλη και στην παραλία. Απορροφάται εύκολα, δίνοντας ματ αποτέλεσμα, ώστε ανταποκρίνεται στις ιδιαιτερότητες του ευαίσθητου, αλλά και του λιπαρού/μεικτού δέρματος. Προσφέρει φωτοσταθερή προστα-

σία από την υπεριώδη ακτινοβολία [UVA-UVB], με μοναδικές καταπραϊντικές ιδιότητες. Η ενσωμάτωση του πραγματικού γιαουρτιού σε καλλυντική φόρμουλα, η οποία επιτεύχθηκε σε συνέχεια τριετούς έρευνας, έχει καταγραφεί ως παγκόσμια καινοτομία της ΚΟΡΡΕΣ.

ΔΡΑΣΤΙΚΑ ΣΥΣΤΑΤΙΚΑ

- ΒΙΟΛΟΓΙΚΟ ΒΡΩΣΙΜΟ ΓΙΑΟΥΡΤΙ: Ως φυσική πηγή λακτόζης, πρωτεϊνών, ικνοστοιχείων και βιταμινών, αυξάνει τα επίπεδα υγρασίας στις ανώτερες στιβάδες της επιδερμίδας και προσφέρει αίσθηση δροσιάς.
- ΑΓΓΟΥΡΙ/ALOE VERA: Το εκχύλισμα από Αγγούρι και η Aloe Vera καταπραΰνουν και ενυδατώνουν την επιδερμίδα σε βάθος, χωρίς να αφήνουν σημάδια λιπαρότητας.
- ΠΡΟΒΙΤΑΜΙΝΗ Β5: Προσφέρει ενυδάτωση που διαρκεί και μαλακτική δράση.
- ΦΥΣΙΚΗ ΒΙΤΑΜΙΝΗ Ε: Διαθέτει αντιοξειδωτικές και ενυδατικές ιδιότητες.

Δερματολογικά ελεγμένη / Μη φαγεσωρογόνος / Ανθεκτική στο νερό και τον ιδρώτα

ΚΟΡΡΕΣ LIP BUTTER GLOSS

ΛΑΜΠΕΡΟ ΧΡΩΜΑ / ΕΝΥΔΑΤΙΚΟ

Πλούσια φόρμουλα που συνδυάζει τη λάμψη του lipgloss και την απαλή υφή του lip butter, αφήνοντας τα χείλη απαλά και ενυδατωμένα, δίνοντας την αίσθηση της υγρής λάμψης. Η κρεμώδης υφή απλώνεται ομοιόμορφα στα χείλη, χωρίς να κολλάει. Ο συνδυασμός φυτικών εκχυλισμάτων και ελαίων προσφέρει θρέψη και προστασία, ενώ τα έντονα χρώματα δίνουν φωτεινό αποτέλεσμα στα χείλη.

ΦΥΣΙΚΑ ΣΥΣΤΑΤΙΚΑ

- POMEGRANATE FRUIT STEROLS: Διαθέτουν αντιοξειδωτικές ιδιότητες.
- SUGAR CANE EXTRACT: Μαλακώνει και περιποιείται την επιδερμίδα των χειλιών. Χαρακτηρίζεται ως «μαγνήτης νερού», γιατί έχει την ικανότητα να δεσμεύει τα μόρια του νερού και να τα συγκρατεί στην επιδερμίδα. Η σύνθεσή του είναι παρόμοια με το φυσιολογικό μείγμα υδατανθράκων της εξωτερικής στιβάδας της επιδερμίδας.
- ΦΥΣΙΚΑ ΕΛΑΙΑ & ΚΗΡΟΙ: Ενυδατώνουν και προστατεύουν την επιδερμίδα, σχηματίζοντας ένα φιλμ που διατηρεί την υγρασία των χειλιών.

ΣΕ 3 ΑΠΟΧΡΩΣΕΙΣ PEACH / PINK / NATURAL

Δερματολογικά ελεγμένο. Χωρίς parabens / mineral oil / προπυλενογλυκόλη / αιθανολαμίνες

Galenpack Homeo Monodose Kit από την Kertus

Νέο Προϊόν - Καινοτομία Συσκευασίας Ομοιοπαθητικών

Σύστημα συσκευασίας μονής δόσης σε Blister Pet κρύας επικόλλησης, με δυνατότητα εκτύπωσης στην ετικέτα κάθε Blister. Κατάλληλο για τη σωστή αποθήκευση και διάθεση ομοιοπαθητικών καψουλών σε τελικούς πελάτες και φαρμακοποιούς. Δυνατότητα εκτύπωσης ετικέτας και barcode σε κάθε μοναδιαίο blister, ώστε να διασφαλίζεται η σωστή διάθεση και χρήση του προϊόντος.

Η συσκευασία περιλαμβάνει:

- 3.200 τεμάχια blister pet για όλα τα μεγέθη καψουλών
- 3.200 τεμάχια αυτοκόλλητων ετικετών κρύας επικόλλησης (εκτυπώνονται σε οποιονδήποτε εκτυπωτή A4)
- Ρολό ενεργοποίησης κόλλας κρύας επικόλλησης
- Βάση στήριξης και μήτρα επικόλλησης 32 θέσεων

Δείτε το βίντεο στο YouTube κανάλι της kertus, με τίτλο Kertus SA.

Η *Calendula officinalis* είναι φυτό ετήσιο.
 Η καταγωγή του είναι από την Βόρεια
 Αφρική και καλλιεργείται στην Ελλάδα.
 Υπάρχουν πολλές ποικιλίες διαθέσιμες
 με διαφορετικά φυσικά χαρακτηριστικά.

Η χρήση της καλέντουλας στην ομοιοπαθητική
 Στην ομοιοπαθητική είναι φάρμακο πρώτων
 βοηθών καθώς έχει απολυμαντική,
 αντιφλεγμονώδη και αντιμικροβιακή δράση.
 Κυρίως χρησιμοποιείται σε ανοικτά τραύματα, πληγές,
 εγκαύματα, κατάργματα, σε φλεγμονή ή έλκος.
 Μετά από οδοντιατρικές εργασίες (πχ εξαγωγή), όταν
 δεν υπάρχει επουλωσι και αυξάνεται η αιμορραγία.
 Επίσης, σε τραύματα μύων και τενόντων.
 Σε σκινά κρυολογήματα.

*Το παρόν κείμενο δεν υποκαθιστά την ιατρική συμβουλή/επιλογή και σφριζόταν σε επίσημη βιβλιογραφία για τη συγκεκριμένη δράση.

πρώτες ύλες • εξοπλισμός • περιέκτες

TOTAL HOMĒO PATHIC SOLUTION

Στηριζόμαστε σε 80 χρόνια
 φαρμακευτικής και
 φαρμακοτεχνικής εμπειρίας

Kertus
 The art of compounding

www.kertus.gr

12ο χλμ. Τρικάλων - Λάρισας • T: 801 11 42100 • 24310 83633 • F: 24310 83615 • e-mail: info@kertus.gr